

dunărea de jos

Suflet către Sudlănd

229
APRILIE
2021

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

SĂRBĂTORI BINECUVÂNTATE !

2021 - ANUL TUDOR VLADIMIRESCU

În Grecia este locul grecilor și în Tara Românească este locul românilor.

Nici o pravilă nu oprește pe om de a întâmpina răul cu rău.

**Eu nu sunt făcut pentru avere, nici pentru neavere.
Sunt făcut pentru altceva.**

Tudor Vladimirescu

„În faptă, predominarea intrigantului răutăciosului element grecesc în Orient ar fi o nenorocire și mai mare decât supremația turcească. Demosul grecesc din antichitate și până astăzi s-au arătat incapabil de-a constitui un stat ca oamenii. În lumea antică, caractere nobile și mari erau răsplătite, de acest demos disculț și palavragiu, cu ostracismul; Imperiul bizantin, venit în urmă, e cuibul vicleniei, deșertăciunii și corupției în toate; noul regat grecesc e o jertfă a celei mai obraznice și mai ignorante demagogii. Mai mult încă: dacă turcii de astăzi duc frânele guvernului în acest fel, este pentru că totdeauna au găsit în greci unelte cari-i apără, îi susțin, îi împing chiar la corupție.

Adevărata otravă a Orientului este acest popor lingușitor, fațarnic, dispus la pradă și la înșelăciune. Și, într-adevăr, Abdul-Hamid are dreptate când zice că grec de treabă nu se găsește.

Este nevoie să mai amintim istoria specială a românilor ca să arătăm cum acești oameni și-i al treilea neam încă au otrăvit și otrăvesc viața noastră publică și privată? Când Radu cel Mare domnul Țării Românești, au adus în țară pe patriarhul grec Nifon, acesta, în loc să-și caute de biserică, a nceput să facă politică, să-și creeze partidă între boieri, să ascută și să învenineze și mai mult dușmănia dintre Dănulești și Drăculești, între descendenții lui Mircea și Dan I. În Moldova, un grec (Despot) strică prin intrigi de curte domnia lui Lăpușneanu Vodă și aduce pe acel zimbru la o adevărată furie și sete de sânge.

Și dacă s-au stricat rândul și tocmeala acestor țări, dacă am pierdut provinciile, dac-am înlăturat cu ușurință obiceiuri bune și vechi, dac'au intrat corupția și lașitatea în clasele vechei societăți românești, totdeauna izvorul acestor rele se va găsi c-au fost sau un grec, sau o mână de greci.

Și această nație, care prin îmbătrânire au pierdut toate calitățile, păstrând numai vițiile antice, care în decursul evului mediu au corupt arhitectura, muzica, pictura, această nație care au înveninat viața popoarelor învecinate, care le-au trădat la turci numai pentru ca să poată păstra ea ierarhia, care furase a cincea parte din pământul României, această nație cu înnăscut instinct de viclenie și tâlhărășug, aceasta să fie conducătoarea Orientului? [...].

Nu ni se vorbească de revoluția grecească, care doarme pe lauri străini, în care căpetenii și ostași au fost albanezi, macedo-români și slavi, rase înșelate de linsa lingușire a grecilor; căci toată acea sămânță de războinici, dacă s-ar ciurui dintre oamenii însemnați și viteji, nu cred că s-ar găsi un singur grec de origine.

Spada cavaleriească a grecului adevărat și original o cunoaștem, ea iubește spatele și se numește, la noi, cuțit. Pentru codru, pentru unghiuri de uliță și în orice caz pentru demagogie și comunism sunt coapte capetele grecilor, dar nu pentru a aduce o dezvoltare sănătoasă între popoarele Orientului”.

Mihai Eminescu

Curierul de Iași, 10 octombrie 1871

Sărbători pascale binecuvântate!

“Nu te abandona disperării. Noi suntem oamenii Paștelui iar cântecul nostru este aleluia”
Papa Ioan Paul al II-lea

“În ziua de Paști, valul dintre timp și eternitate se subțiază asemeni unei pânze de păianjen” Douglas Horton

“Iar El s-a îndepărtat din vederea noastră, astfel încât să ne întoarcem către inima noastră și să-l găsim acolo pe El. Căci El a fost plecat și, iată, El este aici” - Sfântul Augustin

“Domnul nostru a înscris promisiunea învierii nu numai în cărți, ci și în fiecare frunză a primăverii.”
Martin Luther

“Învierea îi dăruiește un înțeles și o direcție vieții mele, și oportunitatea de a o lua de la capăt indiferent de circumstanțe” - Robert Flatt

“Paștele ne învață că poți să așezi adevărul chiar și într-un mormânt, dar acesta nu va rămâne acolo”
Clarence W. Hali

“Paștele este demonstrația pe care ne-o face Dumnezeu că viața este esențial spirituală și nesfârșită.”
Charles M. Crowe

“Vestea îmbucurătoare a Învierii Lui nu schimbă lumea contemporană. Înaintea noastră continuă să se aștearnă munca, disciplina, sacrificiul. Paștele ne dăruiește însă puterea spirituală de a munci, a accepta disciplina și a face sacrificii” - **Henry Knox Sherrill**

“Permite-i fiecărui bărbat și fiecărei femei să se considere atinși de nemurire. Lasă-i să fie străbătuți de revelația învierii lui Iisus. Permite-le să spună nu numai “Cristos a înviat”, ci și “Eu voi reînvia”
Phillips Brooks

“Paștele ne vorbește despre frumusețe, despre rara frumusețe a unei noi vieți”- **S.D. Gordon**

“Paștele nu este vremea pentru a orbecăi prin morminte și cavouri prăfuite în încercarea de a dezaproba generația tânără sau chiar de a dovedi viața eternă. Este o zi dedicată maturării cenușii falsei speranțe, o zi în care să alungi îndoielile și să cauți văile în care soarele se înalță, să trezești credința ce ne poartă dincolo de noi înșine și trecutul mort într-un vast și ademenitor necunoscut” - **Anonim**

“Acolo unde omul nu vede decât frunze uscate, Dumnezeu zărește dulcile flori ce răsar din pământ”
- **Albert Lighton**

“Noi trăim și murim; Cristos a murit și apoi a trăit” - **John Stott**

“Cei ce trebuie să-și plătească datoriile de Paști trec repede prin post” - **Benjamin Franklin**

“Să lăsăm învierea să ne ridice deasupra singurătății, slăbiciunii și disperării către putere, frumusețe și fericire” - **Floyd W. Tomkins**

“Povestea Paștelui este povestea minunatei ferestre dăruind o divină surpriză a lui Dumnezeu” -
Cari Knudsen

“Paștele ne învață că viața nu trebuie interpretată simplist, doar în termenii unor simple lucruri, ci în termenii idealurilor” - **Charles M. Crowe**

“Începând cu Paștele, viața trece printr-o înnoire care o face diferită de existența știută mai înainte; viața nu este satisfăcută până când întreaga lume nu reînvie. Disperarea înseamnă moarte, dar ea se ofilește în mințile oamenilor care cred cu adevărat. Frica este moarte, dar ea nu ne mai invadează clipele senine. Lașitatea este moarte, dar ea încetează a-i cuprinde pe cei care știu întru totul ce înseamnă Paștele” -
Glenn H. Asquith

“Marele dar al Paștelui este speranța, speranța creștină care ne face să credem în Dumnezeu, în triumful său final, în bunătatea și dragostea lui ce nu pot fi atinse de nimic” - **Basil C. Hume**

“Morminte, nu îl mai poți ține mult închis pe El! Moartea e puternică, dar mai puternică este viața; mai dâră decât întunecimea este lumina; mai tare decât greșeala, fapta dreaptă; credința și speranța ne spun triumfător ca Iisus se va înălța în ziua de Paști” - **Phillips Brooks**

“Iisus mi-a luat locul pe cruce pentru a-mi dăruia unul în ceruri”- **Anonim**

“Faptul ca Iisus din Nazaret a murit pe cruce este un eveniment istoric; faptul Cel care a murit astfel era fiul lui Dumnezeu este subiectul unei revelații” - **Robert Anderson**

“Moartea nu a fost o pedeapsă a lui Iisus, ci propriul său destin. Nu a fost finalul predestinat al vieții lui, ci misiunea lui. Nu a fost soarta lui de neevitat, ci declarația lui față de venirea sa în lume de Crăciun: “Născut pentru a muri” - **Bill Crowder**

“Istoria noastră veche începe cu crucea ; noua noastră istorie debutează cu învierea”

Watchman Nee

“Minunea cerului și a pământului, a timpului și eternității este ispășitoarea moarte a lui Iisus Cristos. Acest mister care aduce mai multă glorie lui Dumnezeu decât toată creația” - **C. H. Spurgeon**

“Crucea pe care a fost așezat Mântuitorul nu a fost un tragic accident în viața pământească a Fiului lui Dumnezeu, ci mai curând un punct culminant al unui plan deliberat al consiliilor cerești înainte de crearea prezenței ordinii a cosmosului” - **Harold Rimmer**

“Diavolul a convins mulți oameni despre lipsa lor de valoare. Fiecare dintre noi trebuie să facă o pauză și să își aducă aminte de cruce - despre crucea care ne descoperă adevărata noastră valoare - întrucât astfel aflăm prețul pe care Dumnezeu a vrut să îl plătească pentru noi, profunzimea dragostei lui pentru noi și cât de mult valorăm pentru el.” - **Roy Lessin**

“Mormântul lui Cristos este atât de vestit întrucât nu conține nimic” - **Sam Morris**

“Ce motiv au ateștii pentru a spune că nu ne putem naște din nou? Ce este mai greu, să te naști ori să renaști? Ceea ce nu a existat vreodată trebuie să fie, ori ceea ce a fost ar trebui să fie încă o dată? Este mult mai dificil să vii în ființare decât să te întorci la ea?” - **Blaise Pascal**

“Stânca s-a rostogolit de la intrarea în mormânt nu pentru a-i permite lui Cristos să iasă, ci pentru a-i lăsa pe discipoli să intre” - **Peter Marshall**

“Era inevitabil ca Iisus Cristos să fie crucificat. De asemeni, era inevitabil ca el să revină la viață”

H. R. L. Sheppard

„Cristos nu ne-a mărturisit numai despre viața lui, ci și despre moartea sa.”

Soren Kierkegaard

TRAISTA CU TRADIȚII OBICEIURI DE PAȘTE ȘI OUL ÎNCONDEIAT

Multe și frumoase sunt sărbătorile, tradițiile și obiceiurile păstrate în România, statornicite de veacuri și transmise din generație în generație de cele mai multe ori prin viu grai.

Una dintre aceste sărbători este Paștele sau învierea Domnului. Este o sărbătoare care nu are o dată fixă în calendarul creștin ortodox și cel greco-catolic și semnifică trecerea de la moarte la înviere și la viața veșnică. Această sărbătoare așteptată de toți credincioșii este centrul unei serii de datini care numără 50 de zile, de la Lăsatul Secului. Miracolul Răstignirii și învierii de către domnul nostru Iisus Hristos devine semnul declanșator pentru întemeierea creștinismului.

„Săptămâna Patimilor” este cea din urmă săptămână din postul Paștelui și începe în Duminica Floriilor, zi în care Iisus Hristos a intrat în Ierusalim urmat de trădarea lui Iuda Iscarioteanu în ziua de miercuri, pentru 30 de arginți, urmată de prinderea, torturarea, batjocorirea, crucificarea și implicit moartea Lui.

Astfel pentru aceste două zile, miercuri reprezentând vinderea și vineri, ziua răstignirii Lui, Biserica creștin-ortodoxă a orânduit de-a lungul anului zile de post pentru toți enoriașii. În credința populară aceste zile de post sunt ținute pentru a fi protejați contra bolilor, să fie sănătoși și să le meargă bine tot restul anului.

În această săptămână în bisericile creștin-ortodoxe se țin slujbe în fiecare seară, numite „Denie” iar enoriașii se spovedesc și se împărtășesc. De luni până joi se comemorează ultima masă, prinderea și închiderea lui Iisus. Ziua de joi se numește „Joia Mare”. Vineri, numită „Vinerea Mare”, „Vinerea Patimilor” sau „Vinerea Seacă” se ține „Post negru”, pentru cei mai mulți români, adică nu se mănâncă și nu beau nimic pe toată perioada zilei până la apusul soarelui.

Răstignirea și învierea reprezintă eterna legătură dintre moarte și viață, așa precum renaște natura în fiecare primăvară, când se reia ciclul vieții. Oul, el însuși purtător de viață, devine un simbol al regenerării, al purificării, al veșniciei.

Pentru sărbătorile de Paști, creștinii vopsesc ouă roșii. Originea acestui obicei se pierde în negura vremurilor. Oul este considerat drept simbol universal

al nașterii, în cazul religiei creștine este atribuit mai frecvent simbolului renașterii, al nemuririi, făcând parte și din simbolurile reînvierii naturii și vegetației.

Legende creștine leagă simbolul ouălor roșii de patimile lui Iisus. Se mai spune în tradiția populară că Sf. Maria, venind să-și vadă Fiul răstignit, a adus niște ouă într-un coș, spre a le dăruii soldaților să-i permită să-și vadă fiul, dar care s-au înroșit de sângele mântuitorului stând sub cruce. Se povestește în popor că după ce Iisus a fost răstignit, cărturarii și fariseii au făcut un ospăț de bucurie. Discutând despre moartea lui Iisus, unul dintre ei ar fi spus: „Când va învia cocoșul pe care-l mâncăm și ouăle fierte vor deveni roșii, atunci va învia și Iisus”. Nici nu și-a terminat bine vorbele și ouăle s-au și făcut roșii, iar cocoșul a început să bată din aripi stropind pe cei prezenți cu vin pe față. Și de atunci se spune că ouăle se vopsesc roșii iar evreii au rămas cu pistrui pe față.

În tradiția populară românească se crede că ouăle de Paști sunt purtătoare de puteri miraculoase: ele vindecă boli și protejează animalele din gospodărie. Oul, el însuși purtător de viață, devine un simbol al regenerării, al purificării, al veșniciei. Se spune că atunci când oamenii n-ar mai înroși ouă de Paști, atunci lumea toată se va sfârși.

În medicina și cosmetica arhaică a româncelor, cojile de ouă roșii sunt un stimulent al frumuseții și sănătății, prin mecanismul magiei simpatetice și al celei contagioase. În dimineața zilei de Paști în multe sate din Moldova, toți membrii familiei se spală pe față cu apă curată pusă într-un vas în care au fost așezate de către gospodina casei, un ban de argint, un ou alb și un ou roșu. Se zice că astfel vom fi curați la suflet ca oul alb, rumeni în obraz precum oul roșu, bogați și sănătoși. Potrivit aceluiași obicei, cel care se spală ultimul din acest vas ia banul și ouăle. Ouăle roșii de Paști nu pot lipsi de pe masa nici unui bun creștin la această mare sărbătoare.

Ouăle se ciocnesc la masa de Paști, după un anumit ritual: persoana mai în vârstă, de obicei bărbatul, ciocnește capul oului de capul oului ținut în mână de un comesean, în timp ce rostește cunoscuta formulă “Hristos a înviat!”, la care se răspunde cu: “Adevărat a înviat!”

În prima zi de Paște ouăle se ciocnesc “cap în cap”, în a doua zi se ciocnesc “dos cu dos” iar în a

treia zi le ciocnesc „burtă în burtă”. Se spune că dacă ai ciocnit un ou cu două gălbenușuri în prima zi de Paște, trebuie începute pregătirile de nuntă. O vorbă veche din bătrâni spune că ai să te căsătorești foarte curând.

Tot bătrânii spun că din primul ou ciocnit în ziua de Paște trebuie să mănânce toți membrii familiei, pentru a fi întotdeauna împreună. O tradiție veche cere ca oul de Paști să fie mâncat; iar cojile să fie aruncate neapărat pe o apă curgătoare deoarece la o săptămână după Paști se serbează Paștele Blajinilor. Blajinii sunt ființe care trăiesc pe celălalt tărâm. Nu au calendar și nici ceas. În credința populară se spune că toate apele se varsă în una singură, „Apa Sâmbetei” care ajunge pe tărâmul Blajinilor (ființe imagine, încarnări ale copiilor morți nebotezați, al căror loc de viațuire se afla la „capătul lumii”, pe malurile Apei Sâmbetei) iar aceste coji de ouă semnifică venirea sărbătorii și pe tărâmul lor. În unele sate moldovenești se spune că cel al cărui ou nu se sparge de Paște va fi puternic și sănătos tot anul.

Sâmbătă seara, în ținută de sărbătoare, primeniți și îmbrăcați cu haine curate, așa cum cere tradiția, credincioșii merg la slujba de înviere și sfîntirea bucatelor de Paști, și primirea Luminii Sfinte.

Alimentele, din care nu lipsesc ouăle, sunt aduse la biserică în această noapte și reprezintă un simbol al reînvierii și al belșugului. În tradiția strămoșească era regula, regulă ce mai dăinuie și astăzi, ca întorcându-se de la biserică să păstreze focul aprins, aducând lumina în casă și gospodărie. La întoarcerea acasă, cel care aduce Lumina Sfântă de la slujba de înviere trebuie să facă o cruce din fum pe grinda centrală a casei țărănești lângă semnul de meșter de pe acea grindă pentru ca toată gospodăria să fie protejată de rele.

Lumânarea de la înviere, conform

credinței populare, nu se aruncă, ci este păstrată cu sfințenie pentru a fi aprinsă în fața icoanei în caz de primejdie sau necazuri mari, la cutremure și vreme rea.

Pregătirea bucatelor pentru Paști începe în Săptămâna Mare, fiind respectat un anume ritual. În Joia Mare gospodinele coc pască. Conform tradiției în Moldova se cunosc două feluri de pască: pasca cu brânză, și pasca dulce răspândită și cu termenul cozonac.

Masa din prima zi de Paști este un prilej de reunire a familiei, decurgând după o anume rânduială. La masa de Paști se așează alimentele care au fost duse la biserică și sfințite: ouăle roșii, cașul de oaie, salată cu ceapă verde și ridichi, drobul și friptura de miel, pasca umplută cu brânză sau smântână și mai nou cu ciocolată, spre deliciul copiilor, și bineînțeles nelipsitul miel gătit în diferite feluri. Sacrificarea mielului la această sărbătoare este preluată din practici precreștine, pentru a marca începutul perioadei de renovare a timpului. Mielul tăiat la sărbătoarea Paștelui, este identificat simbolic de creștini cu Iisus Hristos, prin care este reactualizată moartea sa fizică. În cele trei zile sfinte ale Paștelui masa nu se strânge ci stă întinsă cu bunătați pe ea, ca oricine vine în casă să fie ospătat.

În prima zi de Paști este obiceiul de a merge în vizită la părinți și la nașii de cununie și de botez cu pască și ouă roșii.

O vorbă veche din bătrâni spune că atunci când oamenii n-ar mai înroși ouă de Paști, atunci lumea se va potopi. Oul roșu este cel mai sacru aliment al creștinului. El aduce aminte de coșul cu ouă așezat sub crucea pe care Mântuitorul pătimea pentru păcatele noastre,

devenind roșii în urma sângelui care picura din rănilor Lui. Țăranul român de Alexii (17 martie) pune un ou încondeiat cu semnul plugului și al greblei sub prima brazdă pentru a spori astfel recoltele. Tinerii proaspăt căsătoriți primeau un ou încondeiat cu semnul inimii, coarnele berbecului, stelele și cireșele. De fapt un ou încondeiat întotdeauna, reprezintă o amuletă, un totem sau ascunde o poveste, o idee sau o credință a poporului nostru.

În afara ouălor vopsite în roșu, la români tehnica încondeierii ouălor a ajuns o adevărată artă, având peste 70 de desene diferite cu motive geometrice sau reprezentând plante, animale ori diferite simboluri ce uimește întreaga lume. Dacă geto-dacii vopseau ouăle cu galben, semnificând culoarea soarelui pe bolta cerească sau în portocaliu - culoarea discului solar la răsărit și apus, odată cu pătrunderea creștinismului, ouăle au început să fie vopsite în roșu. Conform izvoarelor istorice, vecinii noștri slavii au împrumutat obiceiul încondeierii de la comunitățile daco-romane cu care au intrat în contact în perioada migrării lor în Europa de Est și Balcani.

Culoarea roșie fiind simbolul vieții, deci al puterii, se explică pentru ce popoarele războinice au adoptat-o pe steagurile lor, pentru că la popoarele indo-germanice culoarea roșie era semnul măririi și al cinstei, culoare cu care se înfășurau și împărații purpură, semnul forței, al stăpânirii. Odată, numai la curțile domnești era îngăduită întrebuițarea unor anumite obiecte de culoare roșie.

Ouăle sunt încondeiate în trei-patru sau mai multe culori, de obicei, ținând cont și de simbolul fiecărei culori în parte. Armonia culorilor, delicatețea modelelor transmise din generație în generație și măiestria execuției, au transformat acest meșteșug în artă. Tehnica încondeierii ouălor este cea mai complexă, mai artistică și totodată cel mai greu de realizat întrucât, folosind baia integrală de culoare și uzând de tehnica cruțării succesive a fondului, rezultă că munca de

elaborare artistică este îndelungată și dificilă.

Ouăle s-au ornat și cu pana de gâscă, capătul de lumânare înmuiat în foc și cu el se scria pe coaja oului după care era vopsit în roșu. De asemeni s-a mai practicat tehnica ornării ouălor și cu penița cu tuș, de fapt desenarea cu tuș de diferite culori pe suprafața oului și astfel ieșind la lumină adevărate opere de artă, ouă care se mai păstrează încă în muzeele de specialitate.

Motivele geometrice sunt cele mai vechi și mai răspândite. În privința motivelor scrise, motivul tipic al oului împistrit este cel geometric, în diferite forme. Rareori îmbinat aici-colo cu motivul floral, acest geometrism este un mod de expresie artistică. În ornamentarea geometrică se folosesc ca elemente, liniile și desenele sau combinațiile cu linii. Liniile folosite îmbracă diverse aspecte cu anumite semnificații:

Linia verticală reprezintă viața, cea orizontală, moartea.

Linia dublă, dreaptă, este un ornament primitiv universal, simbolizând eternitatea. Aceste linii sunt folosite ca linii de separație între diverse planuri.

În afară de linii se folosesc în ornamentarea geometrică și diverse combinații de linii formând simboluri:

Motivul în „X” un simbol foarte vechi reprezintă unirea, prietenia.

Plasa sau rețeaua, simbol folosit mai mult la ouăle încondeiate reprezintă separarea binelui de rău. Pătratul cu rețea semnifică înțelepciunea.

Triunghiul simplu sau cu franjuri simbolizează stăpânirea asupra sentimentelor.

Rombul reprezintă înțelepciunea.

Punctele și „picățelele”, sunt semne primitive străvechi, bogăția, fericirea, de asemenea stelele, semințele, albinele.

Dintre motivele individuale întâlnim: Cercul, foarte răspândit în ornamentică, simbolizează diverse elemente ca universul, infinitul, aspectul ciclic al naturii. În afară de forma simplă a cercului, regăsim forme de cerc cu punct interior, două cercuri concentrice și cercul împărțit în două sau patru prin linii verticale și orizontale.

Crucea, venerată ca fetiș în comuna primitivă a devenit semn distinctiv al creștinătății, fiind reprezentată adesea pe ouăle decorate, brațele sale semnificând, în același timp, cele patru puncte cardinale sau cele patru anotimpuri.

Despre simbolistica unor culori se poate spune că: Roșu este simbol al sângelui, soarelui, focului, dragostei și bucuriei de viață.

Negru - absolutism, statornicie, eternitate.

Galben - lumină, tinerețe, fericire, recoltă, ospitalitate.
Verde - reînnoirea naturii, prosperitate, rodnicie, speranță.

Albastru - cer, sănătate, vitalitate.

Violet - stăpânire de sine, răbdare, încrederea în dreptate.

Albul - inocență, puritate.

Ouăle încondeiate au fost utilizate de către țaranul român pe toată perioada anului și nu numai în perioada sărbătorilor pascale, cum se vehiculează ideea printre necunoscători. Dacă vom urma și noi aceste frumoase obiceiuri ne putem aduce și noi, generația modernă, ca popor să promovăm tradiția noastră veche de secole. Încondeiatul ouălor a păstrat un loc special în tradiția poporului român. La prima vedere putem spune că această îndeletnicire empirică în era tehnologizării a modernismului și consumerismului are o importanță minoră sau că aparține trecutului, însă a rămas vie în sufletele românilor și foarte căutată în toate localitățile țării.

Tuturor cititorilor urez un „Hristos a înviat” și un Paște luminat și fericit cu multă sănătate!

prof. drd. Dan HORGAN

Bibliografie:

-Antoaneta Olteanu - „Calendarele poporului român”, Ed. Paideia 2001.

-Arthur Gorovei - Ouăle de Paști - Studiu de folclor, Ed. Paideia 2005

-Elena Niculița Voronca - „Datinile și credințele poporului român”, Ed. Polirom Iași 1998.

-Ion Ghinoiu - „Obiceiuri populare de peste an”, Ed. Fundației Culturale Române, 1997.

-Ion Ghinoiu - „Sărbători și obiceiuri românești”, Ed. Elion, București, 2002.

-Ion H. Ciubotaru „Ouăle de Paști la români Vechime, semnificații, implicații ritual-ceremoniale” Ed. Presa Bună, Iași, 2012.

-Ion Taloș - „Gândirea magico-religioasă la români”, Dicționar, Ed. Enciclopedică, București, 2001.

-Irina Nicolau - „Ghidul Sărbătorilor Românești”, Ed. Humanitas, 1998.

-Maria Zahacinschi - „Ouăle de Paști la români” Ed. Sport-Turism, București, 1992

-Romulus Vulcănescu - „Mitologie Română”, Ed. Academiei R.S.R. București, 1985

-SFÂNTA SCRIPTURA, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Ed. IBMBOR, București, 1997

-Simion Florea Marian - „Sărbătorile la români” Ed. “Grai și Suflet - Cultură Națională”, 2001.

-Tudor Pamfile, Mitologia poporului român, Ed. Vestala, București, 2018

-Tudor Pamfile, Mitologie românească, Ed. Alfa, Timișoara, 1997

-Viețile Sfinților, Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor 1998.

Obiceiuri și sărbători de primăvară - Floriile și Paștele -

Gospodarul și întreaga lui familie, comunitatea în general, din satul tradițional românesc ținea cont de timp și vreme pentru a-și putea lucra pământul sau a crește animalele, a scoate oile la pășunat sau a pescui, într-un cuvânt pentru a-și desfășura treburile cotidiene care-i asigurau existența de zi cu zi. Țăranul român, dependent de mediul înconjurător, ținea cont de natură, pentru că știa că dacă nu o respectă și o valorifică în mod corespunzător, este supus pierzaniei. Animalele nu mai au cu ce se hrăni, apele nu mai au pește, pământul se transformă într-un teren arid, într-o sărătură stearpă pe care nimic nu încolțește și nu poate crește și, toate acestea se înlănțuiesc, ducând în final la sărăcie și foamete. Chiar dacă el nu avea sau nu are carte prea multă, ori nu știa deloc a citi sau scrie, știa însă, instinctual, când și cum să-și ordoneze treburile, într-un timp bine definit, doar de el descifrat, în funcție de anotimpuri, așa cum a văzut la tatăl și bunul(1) său, care, la rândul-le, au păstrat tradiția din moși-strămoși.

Obiceiurile din perioada primăverii și chiar a verii sunt desfășurate ca manifestări populare, ce scot în evidență momentele importante ale ocupațiilor, de obicei, preponderent agrare, ca acte magico-simbolice ce subliniază reînvierea naturii, bucuria unui nou început sau ogorul, rodul și protecția recoltelor și a animalelor. În viața satului tradițional, reperele în jurul cărora se desfășurau cele mai importante obiceiuri, începeau ori se sfârșeau muncile, dar și zilele de repaus, erau date de principalele sărbători de peste an, Paștele și Crăciunul. Dacă în cazul Crăciunului vorbim despre o sărbătoare cu dată fixă, în cazul Paștelui ne raportăm la o sărbătoare cu dată mobilă, calculată după un algoritm ce ține cont de mai multe coordonate. Nicio sărbătoare, indiferent de importanța sau întinderea acesteia în timp, nu se desfășura pur și simplu, ci era precedată de o perioadă de curățire și purificare, o perioadă de post, cum se spune în popor. Așa cum în săptămână regăsim zile de post (luni, miercuri și vineri) și peste an avem patru mari posturi care anunță tot atât de mari sărbători pentru creștini, post care potolește trupul, înfrânează poftele cele nesăturate, curățește și înariează sufletul, îl înalță.(2)

„Noi sărbătorile le ținem, pentru că și ele pe noi ne țin. Noi ne rugăm pentru sănătatea noastră și a copiilor noștri; pentru noroc, să n-avem pagubă în vite și la gospodărie, și ne sunt de ajutor, dacă le ținem și le cinstim. Dar dacă n-am face aceasta, ar fi rău de noi. Pe cât mergem la biserică și aprindem lumânări, postim, ne rugăm, pe atât ne merge mai

bine și Dumnezeu cu sfinții ne păzesc și ne ajută. Noi trebuie să ne rugăm la sfinți și la zilele cele mari, ca ele apoi să se roage pentru noi lui Dumnezeu”.(3)

Sărbătorile sunt considerate a fi și forme sociale de comunicare, manifestări regăsite de-a lungul istoriei la toate popoarele, fiind instituite nu doar din nevoia oamenilor de a ieși din rutina vieții cotidiene, ci, poate, mai mult din nevoia de a se înclina și către preocupările religioase, de a acorda timp sufletului și pregătirii acestuia pentru viața de după cea trupească, un timp petrecut cu folos, considerate a fi „datorii tradiționale sau legale față de suflet” (4).

Dacă este să facem o scurtă incursiune în religiile lumii, observăm că fiecare popor își are motivul său de sărbătoare. Evreii au sabatul (sărbătoarea săptămânală), sărbătorile anuale precum Paștile, sărbătoarea Corturilor, a împăcării sau a Curățirii, toate rememorând momente de importanță religioasă sau politică. În Imperiul Roman existau zile special dedicate cultului public al zeilor, când se suspendau activitățile cotidiene, timp în care se efectuau ceremonii rituale în altarele sau templele zeilor. Și alte popoare din Antichitate celebrau anumite sărbători fixe sau mobile, cu caracter câmpenesc sau agrar (legate de echinocții și solstiții), cu caracter istoric-social (aniversări, comemorări etc.) sau caracter privat ori familial.

În ceea ce privește religia creștină, sărbătorile desfășurate inițial după dublul model, ebraic și greco-roman, ca manifestări publice ale cultului și săvârșirea serviciului divin în altare ori celebrate după model iudaic, motiv pentru care sărbătorile creștine apar ca o prelungire a celor iudaice cu care de altfel coexistă o vreme, sunt ulterior îmbogățite, și chiar înlocuite, cu o nouă serie de sărbători, cele de praznuire a Sfinților Martiri și Mărturisitori, din perioada persecuțiilor religioase ori cu praznice închinare Mântuitorului și Sfintei Cruci dar și cu sărbători închinare Maicii Domnului: Buna Vestire și Adormirea. Exceptând cele mai importante trei sărbători creștine din perioada apostolică (Duminica Floriilor, Pastile și Cinzecimea/înălțarea) celelalte sărbători aveau caracter local, ce în timp au căpătat statut de sărbători universale ale bisericii, ca urmare a influențelor dinspre Apus și Răsărit.

În arhiva Centrului Cultural „Dunărea de Jos” avem câteva consemnări cu privire la activitățile ce erau desfășurate primăvara: continuarea arăturilor și semănăturilor de primăvară, închiderea țarinilor pentru pășunatul devălmaș, formarea turmelor, tunderea oilor înainte de a fi urcate la munte și construirea ori repararea țarcurilor și oboarelor pentru vite.

Din punct de vedere al calendarului popular precum și al celui bisericesc, cu 40 de zile înaintea Sfintei sărbători a Paștelui, se săvârșește Postul Mare, unul dintre cele mai importante și poate cel mai greu și riguros post de peste an.

Floriile și Paștele sunt sărbători cu desfășurare în perioada primăverii. Se spune că, în săptămâna de dinaintea Floriilor, plantele încep să-și dezvăluie virtuțile magice, prilej cu care încep să se desfășoare și diverse practici cu caracter de propițiere. Primele notări despre sărbătoarea Floriilor datează din sec. IV, conform scrierilor bisericești. În vechime, Duminica Floriilor era considerată începutul săptămânii Paștilor, cunoscută sub denumirea de Duminica aspiranților sau a candidaților la Botez, pentru că în această zi catehumenii mergeau la episcop pentru a fi acceptați să primească botezul. De asemenea, Duminica Floriilor era cunoscută și ca Duminica grațierilor, pentru că, în cinstea ei, împărații acordau grațieri. Ca sărbătoare creștină, a primit denumirea de Florii, prăznuiește Intrarea Domnului în Ierusalim și este celebrată în duminica ce precede Paștele. Vechii valenți, de reînviere a naturii, i s-au adăugat altele noi, legate de cultul strămoșilor, prin pomenirea morților, curățirea mormintelor, înfingerea în morminte a ramurilor de salcie, etc. **Ramurile verzi de salcie** (echivalentul românesc pentru ramurile de **finic** cu care a fost întâmpinat Mântuitorul în Ierusalim) simbol al biruinței asupra morții (după învierea lui Lazăr de către Domnul, săvârșită cu o zi înainte - sâmbăta lui Lazăr), sunt duse la biserică, în dimineața zilei de Florii, sfințite, pentru ca apoi să fie aduse acasă și așezate la icoane, uși, ferestre sau păstrate pentru a trata bolile ori a fi folosite, uneori, la vrăji și descânțece. În această zi, mărtișorul, legat la 1 martie se agață într-un pom înflorit pentru ca recolta de fructe din acel an să fie păzită de dăunători și boli specifice pomilor fructiferi, dar și pentru a afla norocul purtătorului de mărtișor, noroc spus de rodul pomului.

Din arhiva Centrului Cultural „Dunărea de Jos” redăm câteva consemnări cu privire la modul de petrecere a sărbătorilor de Florii și a Paștelui.

În satele din județul Galați, în ziua de Florii se venea la biserică cu crenguțe de salcie pe care oamenii le așezau la coardă (în interiorul casei) și la icoană, pentru a fi ferită de Dumnezeu casa de fulgere sau trăsnete. *În această zi de sărbătoare se făcea horă în curtea unui om și unii spuneau „că umblă dulapul” (în sensul că se învârt). Dulapul (asemănător cu un leagăn) era făcut din două lemne verticale și unul orizontal, situat cam la jumătatea lui, iar de la mijlocul lemnului orizontal coborau spre policiori niște pari. Doi flăcăi erau plătiți să învârtă dulapul.

* În leagăn se suiau fete, flăcăi, copii sau bătrâni. Obiceiul „datul cu dulapul” s-a păstrat până în al Doilea Război Mondial. Se întrebă: Câte roți (rotații) vrei? Se dădea un leu de roată sau ouă roșii.

În timpul acesta, se juca și hora. Se comanda, de către flăcăul care împăca lăutarii, o sârbă, o horă sau un valț.

*Fetele și flăcăii se îmbrăcau în port național, cu poale lungi, părul fetelor era strâns în coc (rulat ca un cerc la spate, până la urechi).

* Fetele purtau flori (mușcate roșii și albe) în clamă, într-o parte a capului.

* Băieții purtau haine de casă, țesute la război, apoi date la piuă la Liești, le bătea, până când țesătura ajungea ca o stofă, de lână. Ele se mai numeau și haine (de)demie. Erau de culoare maro sau neagră, în coajă de nucă.

*Se juca hora într-o parte, hora-n două părți, polca (un pas în stângă, doi în dreapta) și sârba. Se striga:

„ Care vrea, care nu prea

Să-ntărească marginea ”

„Frunză verde trei scaieți

Hai la horă, măi băieți

Care vreți, care puteți

Care nu mai rămâneți. ”

*Pe margini ședeau mamele să-și vadă fetele sau băieții cum jucau. Lăutarii din Formația lui Cartoafă, erau: Radu lu Angheluță (clarinet), Tudorie Cartoafa (frigon), Constantin Zăngănică (frigon bariton), Ion Matei (țambal), Vasile Nistor (tobă).

*Seara, după horă, se făcea bal, la Hambar la Tache Lupu și-n casele lui Radu lu ' Costăchiță și la Dumitru Ghiță Anghel (la unul dintre ei).

*La bal fetele se duceau însoțite de mame. Fetele care aveau prieteni, erau luate de acasă de aceștia, iar la bal dansau numai cu ei.

*Într-un colț, era o măsuță, pe care se așeza vin, gogoși. (5)

Paștele, din perspectiva culturii populare, este sărbătoarea iertării păcatelor și a împăcării între oameni. În această zi, oamenii se sărută, ciocnesc ouă roșii rostind: „Hristos a înviat!”, cu răspunsul: „Adevărat a înviat!” sau „Adevărat c-a înviat!” Sărbătoarea ține trei zile, număr simbolic cu o foarte puternică semnificație în religia creștină, fiind asociat Trinității.

Dintre legendele și credințele populare de Paști, cunoscute în județul nostru, din comuna Rădești avem următoarea menționare „o copilă mergea cu o poală de ouă să le vândă, în piață, la Ierusalim. Pe drum, copila s-a întâlnit cu un evreu care în loc de «Bună ziua», i-a spus că Hristos a înviat. De atunci a rămas obiceiul că oamenii, după Paști, se salută cu «Hristos a înviat». De Paști se merge la înviere, la Biserică. După slujba de înviere oamenii merg la cimitir și pun ouă roșii și cozonac pe morminte, care înseamnă o pomană pentru morți, a căror spirite sunt venite printre oameni încă din ziua de Joi mari, protejați de Joimărița, zână protectoare a morților” (6).

În zilele de Paște, la Piscu, suratele (însurărite/legate prin legământ, la 1 martie) se adunau la surata cea mare, fiecare fată aducând câte un cozonac, pască și ouă, în timp ce gazda le pregătea o masă cu diferite feluri de mâncare. După ce se ospătau, plecau la scrânciob, unde surata cea mare le dădea, pe rând, pe toate (7).

În subzona de est a zonei etnofolclorice Covurlui, fetele făceau un colac mare, din aluat de cozonac, pe care îl ofereau flăcăilor, căruia îi spuneau „Cristață”, la fel ca umblatul cetei de flăcăi, numit „Vălăreț”. Cete de flăcăi pornesc dimineața, cu taraful împăcat pentru Florii și Paști. La Țepu, taraful își începea activitatea încă de la Buna Vestire, când se organiza „Hora făinii” pentru a se strânge făina pentru muzicanți. La Berești se strângeau și ouă albe, însă doar în Duminica Floriilor. În casa în care exista o fată de măritat, ceata putea primi până la 20 de ouă. Cu Vălărețul, ceata de flăcăi umbla în zilele de Paști, pe la porțile gospodarilor cu fete de măritat, strigând: „Pentru ouă și-un colac / Și-o bucat’ de cozonac!”(8)

„Ceata de flăcăi care umbla de Paști împreună cu muzicanții (taraful) tocniți pentru sărbătorile de Florii și Paști, era întâmpinată de gazdă, în bățatură sau pe prispa casei, se oprea muzica și rosteau: „Hristos a înviat!”. Fata de măritat ieșea în prag cu colacul și ouăle vopsite sau scrise, puse pe o tavă acoperită cu un ștergar de borangic sau de bumbac, țesut sau brodat, de mâinile ei, cu amici roșu și negru. Fata oferea produsele, prietenului ei”(9), spunând: Poftiți din partea mea un colac frumos, ca fața lui Hristos”. Flăcăul lua colacul spunând: „Mulțămim dumitale, fată frumoasă, și să-ți dea Dumnezeu un ginerică vrednic (10).

Stropitul fetelor sau udatul obicei preluat de românii transilvăneni, de la etnicii germani și maghiari, nu este întâlnit în acest anotimp, în zona noastră, în schimb trebuie menționat faptul că existăm similitudini cu stropitul de Paparudă, din perioada verilor secetoase, obicei practicat în județul Galați.

Oul, pasca și mielul sunt **alimentele tradiționale**, cu valențe mitico-ritualice, consumate sacramental în timpul acestei sărbători. Alimentele rituale amintite, sunt sfințite în timpul slujbei de înviere, iar o parte dintre acestea sunt lăsate la biserică drept pomană. Ouăle roșii și pasca sunt consumate în cadrul familial, resturile de la masa festivă fiind folosite, în trecut, în scopuri magice, în diverse rituri de fertilitate și fecunditate. Se spune că oul poate ține familia unită, legată și că nu se va despărți niciodată dacă primul ou jertfit de capul familiei este împărțit între toți membrii familiei. Oul colorat este simbolul Mântuitorului ce părăsește mormântul, întorcându-se la viață. Oul roșu, are rol protector. Casa în care se găsește un ou roșu de la Paști este ferită de duhurile rele și de uneltiri diavolești (11). Despre coloritul ouălor de Paști, se

spune că inițial au fost vopsite în galben, culoare ce simboliza soarele de pe bolta cerească și în roșu ce simboliza culoarea discului solar la răsărit și apus.

Despre colorarea ouălor avem câteva consemnări: Pilat a fost invitat la un ospăț de către evrei. În momentul când Pilat ținea un ou în mână, un soldat roman a intrat pe ușă și a anunțat că a înviat Hristos. Pilat a spus că „o să învie Hristos când oul din mâna mea se va înroși Dar imediat oul din mâna lui s-a înroșit, l-a scăpat jos și s-a spart. De atunci a rămas obiceiul ca în ziua de Paști se ciocnesc ouă roșii.(12) Ciocnitul oului de Paște este un act ritualic, pe care credincioșii îl practică după slujba de înviere, în noaptea de Paște, până la Ispas (înălțare).

Sacrificiul oului este săvârșit după reguli precise, chiar dacă acestea diferă de la o zonă etnografică la alta, ele sunt respectate. Persoana mai în vârstă, de regulă bărbatul, capul familiei, este cel care ciocnește primul. Oul a cărui coajă s-a crăpat este oferit, de capul familiei, în dar sau este mâncat sacramental de persoanele care l-au sacrificat. Ciocnitul ouălor se continuă în ordinea descrescătoare a vârstei. În momentul ciocnirii, participanții la acest act ritualic rostesc pe rând „Hristos a înviat!”, la care se răspunde cu „Adevărat a înviat!”.

Laura Elisabeta Panaitescu

Serviciul Cercetare, Conservare și Valorificare a Creației și Tradiției Populare Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați

- (1) bunic
- (2) Sfântul Ioan Gură de Aur
- (3) Niculiță-Voronca, Elena, Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică, Colecția Plural M, Editura Polirom, 1998
- (4) pr. Braniște, Ene, Liturgica generală, p. 161-162, Editura Partener, Galați, 2008
- (5) Arhiva Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați, informator Dumitru Ghiță Anghel, cules de Sava Costina, sat Hanu Conachi, comuna Fundeni, județul Galați
- (6) Toma D. Novac, 90 ani, profesor, date culese de Florența Porumb, în anul 2005, comuna Rădești, județul Galați, Arhiva Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați, 2019
- (7) Frumușanu Bălașa, Piscu, 2007, Arhiva Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați
- (8) Holban, Eugen, Biserica, Familia și hora satului, articol publicat în revista „Călăuza Ortodoxă”, nr. 162, editura Episcopiei Dunărea de Jos, Galați, 2012
- (9) Hulea, Ecaterina, date culese în cercetarea de teren, 2009, Odaia Manolache, Vânători, județul Galați
- (10) Holban, Eugen, Biserica, Familia și hora satului, articol publicat în revista „Călăuza Ortodoxă”, nr. 162, editura Episcopiei Dunărea de Jos, Galați, 2012
- (11) Gorovei, Artur, Ouăle de Paști, editura Paideia, București, 2012
- (12) Toma D. Novac, 90 ani, profesor, date culese de Florența Porumb, în anul 2005, comuna Rădești, județul Galați, Arhiva Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați, 2019

Obiceiul agrar „Tânjaua de pe Mara” sau „Tânjaua hotenarilor”

Maramureșul, cu oameni frumoși și harnici, este locul binecuvântat de Dumnezeu, unde tradițiile strămoșești, portul popular și arta veche se păstrează ca nicăieri în altă parte a României. Viața satului, arhitectura maramureșeană tradițională în arta prelucrării lemnului, originalitatea satelor, constând în porțile sculptate, casele și bisericile din lemn, (peste 50 biserici) acoperite cu draniță, creează spațiul cultural, păstrat aproape neîntinat, așezat pe ambele părți ale munților Gutâi - Țibleș, făcând din plaiurile maramureșene o poveste frumoasă, greu de descris în cuvinte și prin oportunitățile turistice extrem de variate.

„**Tânjaua**”- este un obicei cu străvechi rituri agrare ce îl are în centrul atenției pe deschizătorul de țarină, cel dintâi gospodar ieșit la arat și inițiatorul ciclurilor agrare de peste an, o sărbătoare agrară de primăvară a țăranilor agricultori, a prețuirii hărniciei omului de la țară, a primului plugar sărbătorit (ca un împărat), care se păstrează vie de peste o jumătate de secol. Este unul dintre cele mai vechi și atractive evenimente din Maramureș, „se amintește încă prin 1870, ca de un obicei românesc” (Iuliu Pop, 1970) și are loc în satele, Hărniciești, Sat Șugatag și Hoteni. În trecut „Tânjaua” se sărbătorea la 23 aprilie de Sfântul Gheorghe, când se spune că se deschid cerurile, iar Sângeorzul românesc ia cheile de la brâu, închide iarna și deschide vara. De o vreme, obiceiul s-a mutat în cea de a doua duminică a lunii mai. Un obicei

asemănător în Maramureș, de pe vremuri, se mai păstrează și astăzi în localitatea Șurdești, (Țara Chioarului) numit „Udătoriul”.

Tânjaua este alcătuită dintr-un proțap cu oiștea (ruda), la capătul căreia se află jugul în care se înjugă vitele. Sunt confecționate 12 tânjele, care sunt purtate, fiecare, de câte doi feciori și au o semnificație aparte, ele reprezentând cele 12 luni ale anului.

Desfășurarea de la casa sărbătoritului:

În ziua stabilită desfășurării obiceiului, fetele, feciorii și cei implicați, îmbrăcați în cele mai frumoase straie populare, se adună

la casa gospodarului, unde sunt omeniți de către apropiații sărbătoritului cu horincă, plăcintă cu brânză, pită de casă, slănină, caș, urdă proaspătă și pancove pudrate cu zahăr, urându-și sănătate lor, familiilor, precum și un an agricol bun, bogat în roade. În tot acest timp feciorii se ocupă de împodobirea și înstruțarea jugurilor cu ramuri tinere, dar înalte, de mesteacăn, cu panglici colorate, flori, ștergare înflorate și zurgălăi (clopoței). Tânjelele cu jugurile împodobite, sunt înșirate și legate una câte una laolaltă, iar în spatele lor, este legată teleguța plugului cu țoale și perne frumos ornamentate, pe care stă sărbătoritul, și care este purtat de feciori de-a lungul satului, astfel arătând cumva respectul față de cel care a ieșit primul să are țarina și dovedindu-se a fi cel mai harnic gospodar din sat. Sărbătoritul este ales de bătrânii și cei mai de seamă oameni ai satului, nu numai pentru faptul că a ieșit primul la arat, ci se ține seama și de moralitatea și progresele în muncă de-a lungul anului și cinstea pe care o avea din partea obștii. Feciorii care poartă tânjelele pe spate, practic imitând vitele și boii care trag la jug, trebuie să fie zdraveni, în putere, ca să poată căra jugurile pe tot parcursul drumului până la pâraul Dărasca, unde sărbătoritul urmează să fie spălat. Înainte de plecare cu alaiul de la casa gospodarului, sunt desemnați străjerii, (4 sau mai mulți) distribuți de o parte și de alta a teleguței, cu rolul de a-l păzi pe sărbătorit să nu fugă pe parcursul drumului până la pârau. Aceștia trebuie să fie ageri și iuți de picior pentru

a nu-l scăpa din numeroasele tentative de evadare, ci prins și adus înapoi pe teleguță. Dacă sărbătoritul reușește să scape de cei care îl păzesc și ajunge primul la apă să se spele singur, este absolvit de plată, adică nu va plăti băutura și mâncarea participanților, aceste cheltuieli revenind apoi autorităților locale și comunității. În istoria desfășurării evenimentului, nu se cunoaște vreun caz ca unul dintre sărbătorii să fi scăpat de plată. Un rol important îl are coordonatorul, pogonicul (cel care mână vitele la plug) cu biciul în mână, dirijează și coordonează tînjaua cu alaiul pe tot drumul până la pârâul Dărasca. Nu lipsesc de pe traseu ghidușiile, ca alergarea accelerată sau viraje spontane la dreapta sau stînga, spre amuzamentul și distracția privitorilor. Toate fiind pregătite, ceterașii, împreună cu fetele și feciorii, pornesc alaiul, horind cântecul de plecare: Ei, hai...! Jugurile le-am gătat,/ Doi cu doi ne-am adunat,/ Să cinstim cu-adevărat,/ Cel mai harnic om din sat,/ Care-o ieșit la arat. Conform obiceiului tot alaiul se deplasasează mai întîi spre ogorul arat, care este înconjurat de trei ori în sensul de rotire a soarelui, după care pun tînjelele jos, iar cel ce a seamănat ogorul, cu semnul sfintei cruci, se roagă divinității, mai întîi soarelui, rostind cuvinte care să influențeze fertilitatea ogoarelor zicînd: Măndre soare călător,/ Apleacă-te pe ogor,/ Și-ncălze semințele/ Să rodească holdele, și mai spune: Cum nu vād eu sāmănța pe care o semăn,/ Așa să n-o vadă nici păsările s-o mănânce.

Bătrânii și oamenii de seamă ai satului, se îndreaptă spre gospodarul ales, spunîndu-i: Bun găsāt om de omenie/ Ce-ai ieșit cu plugu-ntāie./ Ai mână îndămānoasă,/ Om avea roadā frumoasă./ Astāzi te-om sārbbātōri./ Cu tot satu te-om cinsti. Tot bătrānii vestesc feciorilor și înștiinșează toată comunitatea să se pregātească de sārbbātōare rostind: Feciorii sārbornească./ Și sārvestească, și mai strigā cāt pot de tare cāte unul pe rānd: S-audā Ţugātānii...!/ S-audā Hārnbiceștenii...!/ S-audā Hotenārii...! și toți: Sārvinā cu mic, cu mare,/ La a noastrā sārbbātōare...! Cu muzicā și veselie se ridicā jugurile și alaiul se îndreaptā

spre pârâul Dărasca cu cāntecul: Cānd zāne primāvāra,/ Noi umblām cu tānjāua./ Tānjāua nu-sie cum./ Are rostul ei cel bun./ Cā-i datinā din bārbbātāni,/ Și-i lāsātā la romāni./ Sār cinstim cu-adevārāt,/ Cel mai harnic om din sat.

Odatā ajunsī pe malul pârāului, se lasā jugurile jos, sārbbātōritul este coborāt de pe teleguță, iar un bārbbātān mai de seamā și cunoscātōr al obiceiului spune: La Dārbsca ne-om īndrepta,/ Și cu apā te-oi uda, coborānd chiar lāngā apā continuā: Māneci largi mi-oi sufulca,/ Și pe față te-oi spālā./ Sār rodească țarina./ Ca s-avem roade bogate/ Și la noi și-n alte sate. Dupā ce este spālāt pe māini, pe față și șters, īnchinā cu uiaga de horincā īntre ei, iar bārbbātānul īnvocā cuvinte pentru dobāndirea de fertilitate și recolte bogate zicānd: Sār rodească țarina Ţugātānilor...! toți strigā: Sār rodească...!/ Sār rodească țarina hārnbiceștenilor...!/ Sār rodească...! Sār rodească țarina hotenārilor...!/ Sār rodească...!/ Și toatā Ţara Romānească...!/ Sār rodească...! dupā care sārbbātōritul spune: De arat eu am arat,/ Māndrā holdā-am sāmānat./ Munca noastrā-a fi cu spor/ Și belșugul tuturor,/ Iar pentru cinstire-aleasā/ Vār poftesc la mine-acasā./ Sār ne omenim, sār ne veselim,/ Cār la casa de-omenie,/ Sār pot veseli și-o mie.

Apoi, toți se īndreaptā spre gospodāria sārbbātōritului, unde sunt āșteptați și omeniți, pentru cinstea care i-a fost acordātā, petrecānd cu muzicā, joc și voie bunā.

„**Tānjāua de pe Mara**” este cea mai mare manifestare popularā din Destināția Eco-Turisticā „Mara-Cosāu-Creasta Cocosului”, reușind sār adune anual mii de oameni, atāt din țarā, cāt și de peste hotare. Cei prezēnți la eveniment au parte īn continuare de un program artistic bogat cu participarea mai multor ansambluri folclorice și artiști din Maramureș și din țarā. Turistii care participā la sārbbātōare, sunt īncānțați și cuceriti de costumele colorate, de horile cāntate de fete și feciori, de dansurile tinerilor și bucatele tradiționale, dar și de locația deosebitā a zonei. Cei care nu ați vizitat Ţara Maramureșului, trebuie s-o faceți mārcar o datā, din care vār promit cār veți pleca mult mai bogati.

„Prin tradiții, cu Dumnezeu mereu īnainte!” Acesta este sloganul meu, ca un īndemn, pe care īl īmpārbbātōșesc tuturor iubitorilor de artā tradiționalā.

prof. Grigore Simionca,

Maestru coregraf,

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Liviu Borlan”

Maramureș

Geopolitica unui țar perturbat și soarta țărilor române 1821

În anii de după înfrângerea lui Napoleon Bonaparte soarta Europei este profund influențată de crizele de conștiință ale autocratului rus, țarul Alexandru I.

De la cap în jos tablou
Dar de jos în sus un bou.

I-a caracterizat în o epigramă celebră Pușkin pe țarul care l-a trimis în exil pentru blasfemie (de fapt un huliganism religios, implicând Sfânta Fecioară). Alexandru este o persoană cultă, binevoitoare, religioasă.

Dar este un suflet bântuit de neliniști.

Paricidul este un păcat greu care îl apasă.

Este la propriu robul lui Dumnezeu, torturat de ideea divină, un mistic.

Într-o pornire teocratică fostul democrat este ferm convins că monarhia de drept divin (așa cum exista ea înaintea Revoluției Franceze) este binele iar tot ce i se opune este răul.

Pentru a îngheța pe vecie ordinea socială dictată de Dumnezeu înființează Sfânta Alianță (cu marile puteri creștine) care să păstreze status quo-ul. Acesta este văzut nu prin prisma geopolitica ci prin cea divină.

Pornirea mistico-teocratică a împăratului rus este susținută de cancelarul Austriei, Metternich, oponent în politica externă devenit apropiat și sfătuitor. Alexandru vede în toată Europa mișcări revoluționare pe care le consideră anexate și inspirate de un centru unic conspiraționist aflat la Paris. Oare greșea? Cititi-l pe Soljenitîn!

Ca atare consideră Alexandru toate țările creștine trebuie să intervină militar asupra oricărui focar revoluționar de pe teritoriul uneia dintre ele.

Un fel de doctrină Brejnev avant la lettre.

Anglia sare în sus ca mușcată: știa ea câte ceva despre mișcărilor politice destabilizante de pe continent.

Rusia, Prusia, Austria și Anglia (până la urmă) declarându-se „inspirate de Dumnezeu” semnează Sfânta Alianță alături de Franța (iertată și pentru Bonaparte și de datoriile de război: ducele Richelieu, guvernatorul Rusiei de sud și fondatorul Odesei, prieten personal al țarului devine prim-ministru, Talleyrand, bătrânul intrigant de geniu era de mult spion plătit al Rusiei chit că era ministru de externe a lui Napoleon). Inspirată de Metternich, Sfânta Alianță vrea să sugrume moștenirea Revoluției franceze și a

Imperiului lui Napoleon: principiul naționalităților și imperialismul.

Bulversat religios Alexandru devine imprevizibil.

Biograful său Henri Troyat îl denumeste și „sfînșul Nordului”.

În 1820 declară public „Spiritul Răului încearcă să-și întindă stăpânirea asupra Europei și a strâns deja destule catastrofe”.

Primul care a folosit sintagma „Imperiul Răului” nu a fost președintele american Ronald Reagan în privința URSS, ci țarul Alexandru I al Rusiei legat de curentele revoluționare de la începutul secolului XIX!

Metternich este cel care îl controlează pe Alexandru în traducerea în concret a puseelor contrarevoluționare profund religioase: „Alexandru și-a pierdut toți consilierii. Capo d'Istria- ministrul rus de externe - este privit ca un șef de revoluționari carbonari. Alexandru nu mai are încredere în armată în propriii miniștri, în aristocrație și în popor”.

De altfel țarul aflând de un complot în Rusia în care erau implicate vârfurile aristocrației ruse, prietenii săi din copilărie, strivit între porniri afective

opuse pentru a nu îi reprima (lovea în propria sa tinerețe!) va abdica ingenios înscenându-și moartea. Sicriul său violat de bolșevici peste câteva zeci de ani (vezi că avea și el dreptate!) va fi găsit gol.

Cu acest personaj complex și contradictoriu se va intersecta soarta țărilor române în 1821.

Cităm din biografia lui Alexandru I scrisă de Henri Troyat: „Există totuși o clipă în care cuvântul Celui de Sus nu mai ajunge clar la urechile lui Alexandru. Confruntat brutal cu problema politico-religioasă din Grecia el ezită să ia atitudine.

El află că unul din tineri săi aghiotanți, prințul Ypsilanti, de origine greacă a traversat Prutul cu o mică trupă recrutată în Rusia și a lansat un apel împotriva opresorului turc.

Revolta cuprinde cu repeziciune Peloponezul și Atica. Byron, poetul englez i se alătură. Exilat la Chișinău, Pușkin visează să îl imite.

Lupta continuă sacadată, marcată de atacuri și masacre ale populației civile.

În Rusia toate spiritele sunt supraexcitate de acest război sfânt. Ce va face țarul? Poate el, apărător al credinței creștine, să lase să fie uciși frații săi ortodocși. Alexandru este perplex: religia îi ordonă să intervină alături de greci, dar oroarea sa față de orice fel de insurecție îl incită să-i condamne pe aceiași greci ridicăți împotriva stăpânilor lor turci.

I-a declarat de mult lui Capo d'Istria că nici nu voia să audă de noi dificultăți cu Constantinopolul pentru a obține eliberarea moldovenilor, valahilor și serbilor:

„Pentru a face așa ceva trebuie să trag cu tunul. Ajunge cu războaiele pe Dunăre, ele demoralizează armatele. De altfel pacea în Europa nu este încă bine consolidată și făuritorii de revoluții nu vor altceva decât să mă vadă în război cu turcii”.

Capo d'Istria insistă din nou.

Grec de origine, crede a servi în același timp țara strămoșilor și grandoarea Rusiei solicitând din partea Țarului o acțiune energică contra Turciei. Extrem de energică! El sugera țarului împărțirea Turciei în cinci state, dintre care Dacia să cuprindă Țările Române. Chiar și dușmanii săi recunosc în el un om de suflet, inteligent perfect la curent cu politica din Europa și Asia occidentală.

În fața sfaturilor belicoase ale ministrului săi Alexandru se opune.

El știe că nu poate conta pe aliați pentru a îl susține într-o eventuală expediție.

Degeaba exclamă în fața ambasadorului Franței:

„Priviți harta! Ar trebui ca o flotă franceză să forțeze intrarea în Dardanele și să ne dea o mână de ajutor la

Sfânta Sofia”. Nici Franța, nici Anglia, nici Austria nu răspund la cererile sale.

În cele din urmă buna înțelegere dintre marile puteri i se par mai importante decât suferințele câtorva mii de coreligionari.

Metternich îl convinge că Ypsilanti este în legătură cu carbonari italieni și că insurecția greacă, dacă va triumfa se va extinde la națiunile vecine.

Țarul este de acord. Capo d'Istria este îndepărtat.

Cancelarul Austriei afirmă ironic despre Alexandru: „Dacă vreodată cineva a ajuns din negru alb, ei bine, el e acela”. Împăratul Alexandru este ancorat în școala mea. Permeabil la lecțiile noului său amic austriac țarul declară:

„Dacă vom răspunde turcilor cu război, comitetul director de la Paris va triumfa și nici un guvern nu va mai supraviețui”.

Țarul îi scrie prietenului său Golitîn:

„Nu există nici o îndoială că impulsul pentru această mișcare insurecțională ne-a parvenit de la același Comitet Central, direct de la Paris cu intenția de a face o diversiune în favoarea Neapolelui răsculat și a ne împiedica de a distruge una din sinagogile lui Satan alcătuite numai spre a propaga, răspândi doctrina sa anticreștină”.

Cu atât mai rău pentru grecii ortodocși, cu atât mai rău pentru politica tradițională a Rusiei de la Petru cel Mare și Ecaterina cea Mare, cu atât mai rău pentru spiritele liberale de la Saint Petersburg și Moscova: Alexandru informează Poarta că este ostil tuturor subversiunilor și că dorește menținerea tratatelor semnate între cele două țări.

Prințul Ypsilanti este public dezavuat și exclus din armata rusă.

După ce trupele sale sunt dispersate de turci el se refugiază în Austria și este întemnițat.

Capo d'Istria îi declară împăratului că în aceste condiții nu mai poate continua să conducă ministerul de externe.

- Ei, dacă-i așa să ne despărțim, i-a răspuns Alexandru. Astfel a dispărut singurul om capabil de a i se opune lui Metternich.

Metternich îi scrie împăratului austriac Francisc:

„Actualul cabinet rus a distrus din o singură lovitură opera lui Petru cel Mare și a succesorilor ei.

Totul se află acum pe o altă temelie și ceea ce Rusia pierde ca forță morală Poarta recâștigă”.

Alexandru este perfect conștient de ambiguitatea și costul politicii sale: demnitatea, onoarea, interesele imperiului și a persoanei sale au fost sacrificate, declară el. Țarul se simte din ce în ce mai izolat, criticat ca un trădător al istoriei sacre a țării sale.

Diplomatul M.de La Ferronnays îl evocă:

„Un prinț care crede că poate supune politica și ambițiile secolului său regulilor abstracte și mistice pe care și le impune ca temelie a comportării.

Este dificil să cunoști și să înțelegi comportamentul țarului Alexandru. O discuție cu el îți lasă cea mai favorabilă impresie. Pare un om extrem de abil și dotat cu cea mai înaltă energie, raționament perfect, argumentare, explică cu elocvența și căldura unui om convins. Dar nu trebuie să te încrezi în acest lucru. Numeroase acte de slăbiciune dovedesc că energia din cuvinte nu se regăsește totdeauna în caracter; pe de altă parte acest caracter slab poate genera neașteptat pusee de energie și iritare pe seama cărora ia decizii violente și cu consecințe incalculabile”.

În 1822, la un an după ce abandonează răsculații greci, Alexandru prin decret desființează lojile masonice din Rusia. Este avertizat despre societăți secrete revoluționare în care sunt vârful ale aristocrației și ale armatei. Sunt oameni pe care îi cunoaște și respectă, de care era apropiat și în tinerețile sale liberale. Refuză să acționeze și își pregătește ieșirea din scenă, înscenându-și (probabil, misterul persistă) moartea.

200 de ani de la incendierea și distrugerea completă a Galațiului

„Istoricul principalelor puncte pe Dunăre de la gura Tisei până la mare”

La 21 Februarie 1821, adică o zi înainte de intrarea principelui Ipsilanti la Iași, a avut loc la Galați o răscoală sângeroasă, cu știrea pârcălabului domnesc de acolo (Romandi sau Romadan), din partea unui căpitan Vasile Caravia orânduit dela domnie pentru paza acestui oraș (șeful poliției grecești). Ce trebuia să fie Galații în acest timp când chiar Bucureștii era privit, cu drept cuvânt, ca urbe grecească ?.

Acesta având 30 albanezi sub comanda sa, mai adună peste 100 Kefaloniți și alți Greci dela corăbiile aflate în portul de acolo, năvăli asupra Zabetului (reprezentant comercial) turc dela schela Tuppuci; dar având și el vreo 30 Turci sub comandă, se închise în casa sa, de unde apoi s’ a început o luptă care a ținut 4 ore. În cele din urmă biruind Caravia, care aduse tunurile după vase și puse foc casei, îi omorî pe toți, cum și pe negustorii turci cari se aflau acolo, ca la vreo 80 oameni, afară de alți 17 indivizi pe cari îi prinse vii; s’ a mai luat de Greci și 11 vase turcești aflate în port. Tot în acel timp a ars și o parte din oraș. Fără acest masacru nefolositor, Brăila s’ ar fi ocupat prin surprindere; dar, după acest măcel, Turcii au luat îndată măsurile de pază spre a nu deveni și ei victime ale fanaticilor rebeli.

În loc să blameze această faptă, ce desconsidera eteria și îndârjea fanatismul turc, dând războiului contra Greciei un caracter de exterminare, Ipsilante, printr’ un ordin de zi, dela 13 Martie, a felicitat pe Caravia, pentru această bravură și-i conferi chiar gradul de general.

La 25 Februarie 1821 principele Alexandru Ipsilante a dat, din obșteasca sa tabără, dela Galați, o proclamație către elenii emigrați din această țară.

Vasile Caravia, cu 200 oameni și șase tunuri, luate dela corăbiile turcești capturate la Galați, s’ a unit, puțin în urmă, cu Ipsilanti la Focșani.

Acest Caravia deveni mai în urmă comandantul batalionului sacru, distrus la Drăgășani.

Ca să înțelegem tipul acestui mare patriot, ne permitem să arătăm aliniatul final, din proclamația lui Ipsilante, dată la Râmnicul-Vâlcea, la 8 Iunie 1821:

„Iar pe Vasile Caravia îl scot cu blestem din rândul oștenilor mei, pentru nesupunerea și necuviincioasa lui purtare”. Ne aducem aminte din o strofă din fabula nemuritorului Heliade „Vulturul și Bufnița”.

„Vulturul atuncea avea și el cuvânt...”. Ipsilanti poate concepuse proclamația înainte de a da bătălia dela Drăgășani, în momentul când calcula fuga.

Pentru înfrângerea revoluțiilor lui Tudor și Ipsilante, Poarta hotărînd trimiterea de forțe armate în principate, a concentrat un considerabil număr de soldați la Brăila, Călărași și Giurgiu, numind seraschieri:

pentru Moldova, pe pașa dela Brăila, Isuf Percofciali; pentru România mare, pe Meemet dela Silistra iar pentru Oltenia pe Derviș-Pașa dela Vidin, în ajutorul căruia venise și renumitul Cârjali-Seiz.

Pe la începutul lui Mai 1821 Pașa dela Brăila a plecat cu un corp de mai bine de 6000 oameni, călăreți și pedestri, intrând în Moldova. Ajungând la Galați, a găsit acolo un corp din oștirea lui Ipsilante, ca de vreo 900 Greci, cari după ce au hotărât să aștepte atacul Turcilor, aproape de oraș, a oprit și poporul să fugă. Îndată după sosirea Turcilor au intrat într'o încăerare din cele mai răutăcioase, care a ținut aproape 16 ore. Rebelii rămânând învinși, Turcii au năvălit ca turbați în oraș și după ce au trecut prin sabie tot ce le-a ieșit înainte, din poporul aflat acolo, până și chiar pruncii, ca la vreo 1000 suflete, au jefuit orașul, dându-l apoi prada flăcărilor, cari l-a mistuit cu desăvârșire, afară de localul vice-consulatului austriac (Mon-soli), unde au apucat să intre câțiva din cavazii Pașei pentru pază și unde scăpase și un mic număr de creștini.

Din acest corp de Turci, detașându-se, o mică parte a plecat după pradă, pe teritoriul muntenesc, prin oarecari sate cunoscute lor și au ajuns până la Râmnicul-Sărat

Până la finele lui Mai, Pașa cutreeră Moldova în toate sensurile împușcând și spânzurând pe toți acei cari i se denunța că participau cu eteria.

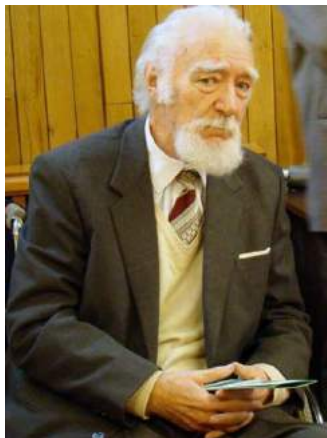
„Portul Galați, zice Nicolae Ionescu, comentând aceste documente și libertatea navigației spre Constantinopol, valora mai mult atunci decât o provincie întreagă a imperiului (turcesc) pe care o pierduseră”

PLANUL CETĂȚII BRAȘOV (ridicat la 1789 de statul major austriac)

„Istoria orașului Galați”

Paul PĂLTĂNEA

Eterea și-a organizat în Moldova, două eforturi, la Galați și Iași, pentru pregătirea răscoalei. Eforia din Galați, prima din Moldova, avea ca membrii pe ispravnicul Dimitrie Themelis, paharnicul Nicolae Griparis, marele negustor Dimitrie Papaianopulos și Sergheie Prasas. Alexandru Ipsilanti,

conducător al Eteriei, a avut unele legături cu eforia din Galați. Astfel, la 30 iulie 1820, îi scria lui Emanoil Xanthos ca la trecerea prin Galați să lase „celor doi frați” scrisorile de recomandare ce le primise și să împărtășească „tuturor fraților ce se află acolo, tot ce îți-am recomandat prin grai”. Într-o altă scrisoare îl rugase Xanthos să termine treburile ce le mai are de făcut la București și să fie „neapărat” la Galați la 25 septembrie. Se pare că planurile lui Ipsilanti nu au fost împărtășite de toți eteriștii din Galați, căci după uciderea lui Chiriacos Camarinos, s-a răspândit la Iași vestea, de către niște oameni din Galați, că aceasta ar fi fost omorât din ordinul lui Ipsilanti. Uciderea lui Camarinos ar fi fost determinată de faptul că la reîntoarcerea de la Petersburg, unde mersese să-l întâlnească pe Capodistria, adusese scrisori prin care Capodistria îndemna pe greci să renunțe la răscoală.

Pregătirile pentru organizarea acțiunii ce avea să se desfășoare la Galați au început din februarie 1821, când Ipsilanti îi comunica lui Vasile Capavia ca în luna martie, în timp ce el va trece la Iași, „să înceapă acțiunea la Galați, ridicând steagul libertății.

Vasile Caravia a făcut parte din Corpul de voluntari condus de maiorul Pangal (E. Vârtosu, Despre corpul de voluntari elini, p. 567; Documente col. E. Hurmuzaki, II, p. 624, nr. 617). A fost numit apoi, de M. Suțu baș-bulucbașa. Cum era și de așteptat, Caravia va ajunge repede în conflict cu Topucci-bașa, șeful poliției turcești. În februarie, un nefer turc fusese omorât de un grec. Această atitudine era considerată chiar de unii eteriști ca „nedisciplinată”. Alexandru Beldiman îl consideră un „Suflet rău, urât la față, un câine nelegiuit”.

Eteriștii din Galați, printre care și Caravia, primesc poruncile lui Ipsilanti, asigurându-l că le vor îndeplini „cu tot zelul nostru arzător, în orice

împrejurare, loc și timp”. Vasile Caravia, în urma unor noi dispoziții date de Ipsilanti, strânge toți eteriștii, în ziua de 21 februarie, la Biserica Sf. Nicolae, de unde au pornit spre locuința lui Topucci-bașa cerându-i să predea armele și să plece din oraș. Topucci-bașa refuzând, a tras asupra eteriștilor, omorând pe unul dintre ei. Aceștia s-au năpustit asupra turcilor, măcelărind un mare număr dintre ei. Apoi au dat foc orașului din patru părți. Din cauza focului, dar și a eteriștilor, mare parte din locuitorii și-au părăsit casele fugind prin satele din împrejurimi iar alții s-au ascuns prin biserici. Negustorii turci o parte au fugit la Brăila, vreo 25 sau 30, iar alții, 56, s-au refugiat în casa agentului austriac Iosif Manzoli. Agentul consular al Rusiei, Arghiropulo, a fugit la Reni, temându-se de răzbunarea turcilor din Brăila. Fuga acestuia a făcut să crească și mai mult panica locuitorilor.

Despre masacrul populației turcești de la Galați, boierii țării scriu, într-un armagzar, că „grecii și arnăuții... au săvârșit o cruzime fără pildă vreodată în pământul acesta”. Eteriștii, însă vorbesc de „începutul faptei noastre salvatoare”. Al. Ipsilanti a dat ordin de zi către trupele din Iași în care laudă „biruința” câștigată la Galați. „Patria, declară Ipsilanti, și toți frații suntem mulțumiți cu aceste vrednice de laudă fapte a voastre”. În realitate, **uciderea populației turcești din Galați și Iași a avut consecințe nenorocite pentru populațiile creștine din Balcani, dezlănțuind răzbunarea turcilor, care vor măcelări pe greci cu o furie nemaîntâlnită.**

Eteriștii din Galați se așteptau la un atac din parte pașei din Brăila și de aceea încearcă unele demersuri pe lângă Inzov, guvernatorul militar al Basarabiei, ca să îngăduie venirea la Galați a grecilor din Ismail și Reni care voiau să se înroleze sub steagul lui Ipsilanti. (The Times, din 9 iulie dă ca sigură știrea referitoare la sosirea celor 1500 de oameni veniți la Galați din Basarabia).

În același scop, Caravia cutreierase satele din jurul Galaților îndemnându-le să se răscoale. Pentru a-i liniști pe cei atrași de Caravia, boierii Divanului trimit c scrisoare „către toată potolirea, buna statornicie și liniște petrecire a tuturor de obștia”. La Galați cartea a adus-o Episcopul Gherasim al Romanului găsind în oraș și în ținut „pilde de împotrivire asupra celor înrăutățiți”. Vornicul Alecu Calimachi este trimis „pentru privegheria și aflaria a oricăria mișcări de piste hotar”.

Atacul turcilor era așteptat și de aceea Ipsilanti trimite pe la mijlocul lunii aprilie pe căpitanul Athanasie să ia comanda eteriștilor din Galați și să supravegheze mișcările turcilor de la Brăila. De asemenea, pentru întărirea garnizoanei de aici se trimite de la Iași, săptămânal, grupe a câte 70-100 de oameni, așa încât cneazul Gheorghe Cantacuzino, numit comandant militar al Moldovei, spera să aibă la Galați 2.600 de ostași și 28 de tunuri. Cu ocazia unor operațiuni lângă Galați, eteriștii au capturat 13 vase turcești de comerț.

Athanasie a avut la Galați, după surse eteriste, 800 de soldați cu care a încercat să organizeze o rezistență împotriva apropiatului atac turcesc, fortificându-se în trei redute rămase din timpul ultimului război ruso-turc. Turcii au atacat în ziua de 13 mai cu o armată de 7000 de oameni nimicind aproape complet armata grecească. (După informații austriece, turcii au pierdut în „afacerea de la Galați” 300 de soldați, iar grecii 800 de oameni).

Puținii scăpați au fugit peste Prut. O dată cu atacul pe uscat, opt vase turcești au distrus și vasele grecești aflate în port îngreunând astfel, posibilitatea unei retrageri organizate. Turcii au dat foc orașului nimicind astfel, și grupurile de eteriști care încercau să opună rezistență și în oraș. Orașul este incendiat „de n-a rămas o colibă în vie măcar”, cum indică o „însemnare” gălățeană.

Turcii pun stăpânire pe Galați, ridică fortificații, se pare, sub conducerea unor ingineri francezi și aduc un mare număr de trupe care vor înainta, apoi, în Moldova, distrugând la Sculeni resturile armatei eteriste din Moldova.

Chiar și după această victorie, turcii au continuat să aducă trupe în Moldova. La 8 septembrie, două pașale au trecut Dunărea la Galați. Unul a rămas aici, așezându-se în niște fortificații, iar celălalt a plecat spre Iași.

ALEXANDR PUSKIN despre eterie NOTE SUR LA REVOLUTION D'IPSYLANTI

Le hospodar Ipsylanti trahit la cause de l'Éthérie et fut cause de la mort de Riga etc.

Son fils Alexandre fut éthériste, probablement du choix de Capo-d'Istria et de l'aveu de l'empereur; ses frères, Cantacuzin, Cantogoni, CatpnaHoc, Mano.- Michel Souzzo fut reçu éthériste en 1820; Alexandre Souzzo, hospodar de Valachie, apprit le secret de l'éthérie par son secrétaire (Valette) qui se laissa pénétrer ou gagner en devenant son gendre. Alexandre Ipsylanti en janvier 1821 envoya un certain Aristide en Servie avec un traité d'alliance offensive et défensive entre cette province et lui, général des armées de la Grèce. Aristide fut saisi par Alexandre Souzzo, ses papiers et sa tête furent envoyés à Constantinople - cela fit que les plans furent changés de suite.- Michel Souzzo écrit à Kichéneff. - On empoisonna Alexandre Souzzo et Ipsylanti passa à la tête de quelques arnautes et proclama la révolution.

Les capitans sont des independants, corsaires, brigands ou employés turcs revêtus d'un certain pouvoir. Tels furent Lampro etc. et en dernier lieu, Formaki, Iordaki-Olimbiotti, Calacotroni, Cantogoni, Anastasas etc.- Iordaki-Olimbiotti fut dans l'armée d'Ipsylanti. Ils se retirèrent ensemble vers les frontières de la Hongrie. - Alexandre Ipsylanti menacé d'assassinat s'enfuit d'après son avis et fulmina sa proclamation. Iordaki à la tête de 800 hommes combattit 5 fois l'armée turque, s'enferma enfin dans le monastère (de Sekou), trahi par les

juifs, entouré de turcs il mit le feu à sa poudre et sauta. Formaki, capitain, étheriste, fut envoyé de la Morée à Ipsylanti, se battit en brave et se rendit à cette dernière affaire. Décapité à Constantinople.

Note istorice. Note privind revoluția lui Ipsylanti

Hospodarul Ipsylanti a trădat cauza Eteriei și a fost cauza morții lui Rigos etc. Fiul său Alexandru a fost eterist, probabil împins de Capo-d'Istria și cu știința țarului, frații săi Cantacuzino, Kantogonis, Sařianos, Mano. Mihai Șuțu a fost admis în Eterie în 1920.

Alexandru Șuțu, gospodar al Valahiei a aflat secretul Eteriei de la secretarul său (Valetto) care a reușit să fie sau să câștige devenind ginerele său. Alexandru Ipsilanti a trimis în ianuarie 1821 pe un oarecare Aristide în Serbia, pentru un tratat de alianță ofensivă și de defensivă între această provincie și el în calitate de comandant al armatelor Greciei.

Aristide a fost capturat de Alexandru Șuțu, actele sale cât și capul său au fost trimise la Constantinopol, ceea ce a făcut ca planurile de acțiune să fie imediat schimbate. Mihai Șuțu a scris la Chișinău. Alexandru Șuțu a fost otrăvit și Ipsylanti ca șef a unui grup de arnăuți proclamă revoluția. Căpitaniii săi sunt independenți, corsari, tâlhari sau funcționari ai turcilor beneficiind de oarecare putere. Astfel au fost Lampro etc și nu în ultimul rând Formaki, Iordachi-olimpiotul, Kalacotronis, Kantogonis, Anastasos etc. Iordaki-Olimpiotti a fost în armata lui Ipsylanti. Ei s-au retras împreună spre frontiera Ungariei. Alexandru Ipsylanti amenințat cu asasinarea a fugit și a lansat proclamația sa. Iordaki în fruntea a 800 de oameni a susținut 5 lupte cu armata turcă, s-a baricadat într-o mănăstire (Secu); trădat de evrei, înconjurat de turci a dat foc la pulberea sa și a sărit în aer. Formaki, căpitain eterist, a fost trimis din Moreea la Ipsylanti, a luptat cu mult curaj și s-a predat la această ultimă luptă. Decapitat la Constantinopol.

NOTE SUR PENDA-DÉKA

Penda-Déka fut élevé à Moscou- en 1817 il servit de truchement à un évêque grec réfugié, et fut remarqué de l'empereur et de Capo-d'Istria. Lors du massacre de Galatz il s'y trouva. Deux cents grecs assassinèrent 150 turcs; 60 de ces derniers furent brûlés dans une maison ou ils s'étaient réfugiés. Penda-Déka vint quelques jours après à Ibraïl comme espion. Il se présenta chez le Pacha et fuma avec lui comme sujet russe. Il rejoignit Ipsylanti à Tergovitch: celui-ci l'envoya calmer les troubles de Yassy. Il y trouva les

Grecs vexés par les boyards; sa présence d'esprit et sa fermeté les sauvèrent. Il prit de munitions pour 1.500 h. tandis qu'il n'en avait que 300. Pendant 2 mois il fut prince de Moldavie. Kantakuzin arriva et prit le commandement: on se retira vers Stinka. Kantakuzin envoya Penda-Déka reconnaître les ennemis; l'avis de Penda-Déka fut de se fortifier à Barda (I-re station vers Yassy). Kantakuzin se retira à Skoulian et demanda que Penda-Deka fit son entrée dans la quarantaine. Penda-Déka accepta.

Penda-Déka nomma son second Papas-Ouglou arnaute. Il n'y a pas de doute que le prince Ipsylanti eut pu prendre Ibraïl et Jourja, Les turcs fuyaient de toute part croyant voir les Russes à leur trousses. A Boucharest - les députés bulgares (entre autres Capigibachi) proposèrent à Ipsylanti d'insurger tout leur pays- il n'osa! Le massacre de Galatz fut ordonné par A. Ipsylanti - en cas que les Turcs ne voulussent pas rendre les armes.

Note privind pe Penda-Deka

Penda-Deka a crescut la Moscova- În 1817 a servit ca intermediar pentru un preot grec refugiat și a fost remarcat de către țar și de către Capo d'Istria. **În timpul masacrului de la Galați a fost acolo. Două sute de greci au asasinat 150 de turci; 60 din aceștia au fost arși într-o casă în care s-au refugiat. Penda-Deka a trăit câteva zile la Brăila ca spion. El s-a prezentat pașei de la Brăila și a fumat cu el ca supus rus.** El s-a alăturat lui Ipsilanti la Târgoviște; acesta l-a trimis pentru a calma tulburările din Iași. Aici i-a găsit pe greci în conflict cu boierii; prezența sa de spirit și neclintirea sa i-au salvat. El a luat muniții pentru 1500 de oameni dar nu a avut decât 300. Timp de două luni a fost prințul Moldovei. Cantacuzino care a sosit la Iași a preluat conducerea; s-au retras spre Stânca. Cantacuzino l-a trimis pe Penda-Deka în recunoaștere; părerea sa a fost fortificarea la Barda (lângă Iași). Cantacuzino s-a retras la Sculeni și a solicitat ca Penda-Deka să i se alăture și să intre în carantină. Penda-Deka l-a numit secund pe Papas-Ouglu arnăut. Nu există nici o îndoială că prințul Ipsilanti ar fi putut cuceri Brăila și Giurgiu. Turcii fugeau în toate părțile crezând că rușii sunt pe urmele lor. La București deputații bulgari (între care Capigibachi) i-au propus lui Ipsilanti, să răscoale toată țara lui-dar nu a îndrăznit.

Masacrul de la Galați a fost ordonat de A. Ipsilanti- în cazul în care turcii nu ar fi vrut să depună armele.

Constantin Ipsilanti (1760-1816) - „Hospodar” al Moldovei din 1799 și al Valahiei din 1802 până în 1806

Constantin Rigas (1754-1798)- Secretarul gospodarului, poet, fondatorul societății secrete Eteria care dorea eliberarea Greciei de jugul turcesc. Executat de turci.

Alexandru Ipsilanti- fiul gospodarului Constantin Ipsilanti, general-maior rus, aghiotant al țarului. Mutilat la război, si-a pierdut mâna dreaptă în Bătălia de la Dresda ca ofițer rus. Membru al Eterei. Autorul proclamației care ordona ridicarea militară contra turcilor. Înfrânt de turci în 1821 fuge în Austria unde a fost închis. Eliberat la cererea guvernului rus în 1827.

Capo d'Istria (1776-1831)- Activist politic grec. Între 1809 - 1822 în serviciul Rusiei. Ministru de externe al Rusiei (1815-1822). Din 1827 președinte al Greciei, partizan al alianței cu Rusia. Ucis de opozanți politici greci.

George Cantacuzino (1771 - 1841)- colonel rus, eterist. A participat la campaniile militare ruse din 1806, 1807 și în războiul contra lui Napoleon. Însurat cu prințesa Gorceakova. După Eterie se retrage în Rusia.

Kantagones Nicolae, Sofianos George, Mano George - greci, participanți la Eterie. Primii doi uciși în lupta de la Sculeni.

Lambro Kationis - corsar grec. În 1790 a organizat la Triest o escadră de luptă contra turcilor, în 1792 a fugit în Rusia unde a slujit sub comanda lui de Ribas (unul din fondatorii Odesei).

Forma Kis- grec din Epir. A luptat inițial alături de Tudor Vladimirescu apoi alături de Ipsilanti. Împreună cu Iordaki s-a retras la mănăstirea Secu. Capturat de turci, executat la Constantinopol.

Calacotronis Teodor (1770-1843) - Lider al răscoalei grecești. A luptat în Moreea. Ulterior membru al guvernului provizoriu grec.

Anastas - eterist, rănit în lupta de la Sculeni. A reușit să treacă pe malul rusesc al Prutului.

Penda-Deka-Constantin- Grec, administrase Bucureștii după fuga lui Alex. Ipsilanti (1797). Participant la campania lui Ipsilanti. În 1821 a trecut în Rusia. S-a întâlnit la Chișinău cu Pușkin.

FRĂMÂNTĂRI SOCIAL-POLITICE

Încheierea aventurii napoleoniene și instituirea Sfintei Alianțe (având ca nucleu Austria, Rusia și Prusia), în 1815, au pus continentul european sub semnul unei viguroase reacții conservatoare, aflate sub egida curților de la Viena, Petersburg și Berlin. Spațiul românesc s-a aflat astfel inclus într-un triunghi geopolitic având unghiurile la Viena, Petersburg și Istanbul (sultanul, fiind musulman, nu fusese invitat să se alătore Sfintei Alianțe, întemeiată pe principiile moralei creștine), triunghi în care Rusia era forța hotărâtoare.

Asumându-și supravegherea continentului și reprimarea oricăror tulburări ce ar fi putut pune în primejdie statu-quo-ul socio-politic, Sfânta Alianță delega unul din statele membre pentru a restaura ordinea când ea era în primejdie (Austria în Peninsula Italică, Franța în Spania). Pilon al Sfintei Alianțe și mare putere cu interese continentale, Rusia căpăta tacit un „droit de regard” (drept de supraveghere) asupra spațiului sud-est european, devenită zonă de interes a împărăției rusești, fascinată și obsedată de „orașul țărilor” - Țarigrad -, în care stătea însă sultanul. Menținerea integrității Imperiului otoman era însă unul din principiile de bază ale echilibrului de forțe (balance of power), fundamentul politicii britanice. Anglia, care nu se alăturase Sfintei Alianțe, veghea ca învingătorul lui Napoleon - țarul Alexandru I - să nu se substituie teribilului corsican. La rândul ei, Curtea de la Viena - a cărei politică era condusă de un foarte abil partizan al aceluiași echilibru de putere, Metternich - nu era dispusă să accepte căderea Balcanilor sub controlul rusesc.

Așa cum s-a văzut, țarul Alexandru I, care voise, la începutul războiului ruso-turc din anii 1806-1812, să anexeze Principatele dunărene, fusese constrâns, în cele din urmă, să se limiteze la teritoriul dintre Prut și Nistru. Devenit, după căderea lui Napoleon, suveranul cel mai puternic al continentului, Alexandru I dispunea acum de mijloacele de a-și adjuceca moștenirea balcanică a „omului bolnav” care era Imperiul otoman. De astă dată, țarul nu mai intenționa să recurgă la război sistemul Sfintei Alianțe îl excludea -, ci la o nouă formă, insidioasă, compatibilă cu noile realități politice europene: pregătirea unei mișcări de emancipare a popoarelor din sud-estul Europei, aflate sub dominația Porții, la a cărei izbucnire Rusia să fie mandatată pentru a restabili ordinea. Prezența militară rusă în Balcani avea să fie premisa

rezolvării Problemei orientale în conformitate cu interesele Curții de la Petersburg.

Între aceste interese și cele ale popoarelor sud-est europene aspirând la independență exista o convergență căreia i se adăuga comunitatea de confesiune ortodoxă. Spre deosebire de Curtea de la Viena, care însoțea expansiunea politică de prozelitismul catolic, Curtea de la Petersburg, pravoslavnică, beneficia de creditul unei lupte dezinteresate pentru eliberarea fraților întru ortodoxie. Între popoarele sud-est europene supuse Porții, grecii erau cei mai avansați din punct de vedere economic și cultural, cei mai implicați în structurile administrative și politice ale Imperiului otoman, și deținătorii celei mai vechi tradiții de neatarnare. Era, așadar, firesc ca ei să se situeze în fruntea efortului de emancipare.

Societatea secretă „Eteria”, constituită la Odessa în 1814, și-a asumat pregătirea și conducerea răscoalei eliberatoare, iar rețeaua de consuli și agenți ruși din Imperiul otoman a desfășurat o intensă activitate de susținere a preparativelor secrete grecești.

Principatele dunărene reprezentau pentru aristocrația fanariotă obiectivul suprem și încununarea carierei administrative, în slujba Porții. În rândurile fanarioților s-a produs o sciziune: „colaboraționistii” au rămas fideli patronului otoman, care tolera, în fapt, existența unei Turco-Grecii; ceilalți s-au alăturat Eteriei și au luptat pentru independența patriei lor.

Boierimea moldo-munteană, ostilă regimului fanariot și dominației otomane, s-a integrat curentului de eliberare națională care cuprinsese sud-estul Europei. Angajarea ei în lupta de emancipare era asociată de credința că Rusia va da concursul său hotărâtor popoarelor ortodoxe. Fără sprijinul rus, o ridicare împotriva Porții era un act de sinucidere. În al doilea rând, participarea Rusiei era o garanție a stabilității sociale, a anihilării oricărei manifestări - fie și timide - a „duhului franțozesc”, adică revoluționar, altfel spus a unui program de restructurare profundă a societății moldo-muntene. Rusia apărea, astfel, în dubla ipostază, de protector militar și de garant al monopolului politic deținut de elita boierească.

Om asupra căruia și-au îndreptat privirile fruntașii boierimii a fost slugerul Tudor (Theodor) din Vladimiri, numit de aceea și Vladimirescu. Originar

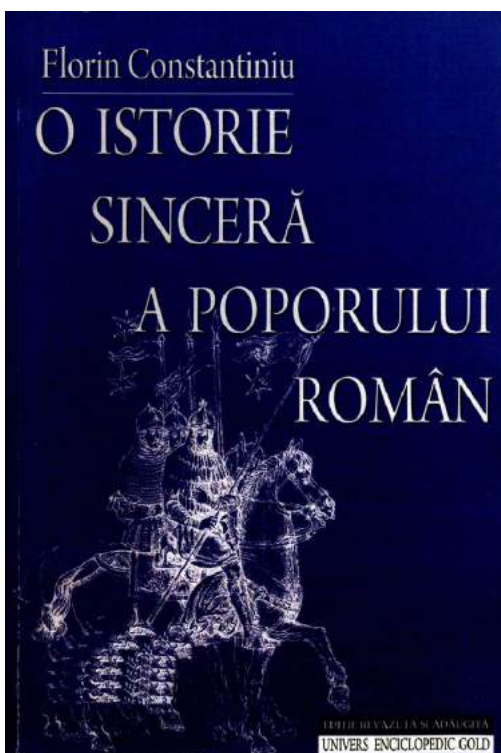
din zona de țărani liberi (moșneni), el dobândise experiență militară, luptând ca voluntar în armata rusă în războiul din anii 1806-1812 (meritele sale au fost recunoscute în numeroase atestate date de comandanții ruși și prin decorarea cu crucea Sf. Vladimir). După încheierea războiului, Tudor Vladimirescu s-a angajat atât în activități negustorești cât și în cariera administrativă. Era un om energic, decis, cu spirit de inițiativă și cu lecturi istorice. Capacitatea de comandă și prestigiul de care se bucura în Oltenia erau temeiuri hotărâtoare de a-i încredința lui conducerea mișcării de emancipare.

Nimeni nu concepea atunci ieșirea de sub dominația

Porții doar a unui singur popor: eliberarea trebuia să fie rodul luptei tuturor, astfel că libertatea avea să fie câștigată simultan. Dacă în Eterie erau admiși numai greci, în schimb legăturile eteriștilor în Europa de Sud-Est erau foarte întinse.

Principatele dunărene, beneficiind de un statut - fie și drastic limitat - de autonomie și devenite una din zonele preferate de reședință ale greceității postbizantine, s-au aflat între spațiile de intensă activitate eteristă, unii fanarioți, ca de pildă însuși domnul Moldovei, Scarlat Callimachi (1812-1819), aparținând acestei societăți secrete.

La 15 ianuarie 1821, cei trei mai mari boieri ai Țării Românești, Grigore Brâncoveanu, Grigore Ghica și Barbu Văcărescu, care peste câteva zile aveau să devină, alături de alți mari boieri, membri ai Căimăcămiei constituite în urma morții domnului Alexandru Suțu, **au dat o împuternicire lui Tudor pentru a declanșa acțiunea militară:** „Fiindcă este să se facă obștescul folos neamului creștinesc și patriei noastre, drept aceea ca niște buni și credincioși frați creștini toți și iubitori neamului [pe] dumneata sluger Teodore te-am ales să rădici norodul în arme și să urmezi precum ești povățuit”. Evocarea „neamului creștinesc” și a „patriei noastre” în al căror interes era pornită acțiunea arată limpede că lupta românilor se integra efortului de eliberare a popoarelor creștine supuse Porții, adică a celor balcanice. Formula „să urmezi precum ești povățuit” - voit imprecisă din motive

de conspirativitate - dezvăluie existența unor înțelegeri și instrucțiuni prealabile.

Între aceste preliminarii ale ridicării la arme s-a aflat și înțelegerea - secretă și ea - dintre Tudor Vladimirescu și fruntașii eteriști, Iordache Olimpiotul și Ioan Farmache; cei trei se angajau: „să ducem, prin cea mai dărză activitate, la îndeplinire planul nostru cel spre obștescul folos și anume ca, prin puterea armelor noastre, să ne eliberăm de sub jugul apăsător al barbarilor și să ridicăm semnul biruitor al crucii izbăvitoare”. Semnatarii acordului erau autorizați „să se prefacă a provoca dezordini, a stârni complicații interne și externe și **a se folosi de toată viclenia**

care poate duce la atingerea scopului nostru comun”. Formularea lasă să se întrevadă că semnatarii intenționau să recurgă - pentru a utiliza o formulă de astăzi - la „**intoxicarea strategică**” a adversarului, adică să-l inducă în eroare în ceea ce privește țelurile și diversele componente ale mișcării. Acordul sublinia obligativitatea consultărilor și a deciziilor comune („Nimeni dintre noi nu e îndreptățit a lucra de capul lui, fără știrea și consimțământul tuturor fraților”) și condamna dinainte orice discriminare etnică: „nimeni să nu îndrăznească prin vorbe sau fapte echivoce, semănând zăzanie, a insinua că, de exemplu, românul de baștină nu trebuie să se supună amăutului, nici amăutul grecului, grecul sârbului, sârbul macedoneanului, ci toți să lucreze de comun acord și unitar”.

În planul inițial al Eteriei, Peloponesul trebuia să fie locul de izbucnire a răscoalei; ulterior, conducătorul Eteriei, Alexandru Ipsilanti, a decis să dea semnalul de începere a luptei în Principatele dunărene.

Misiunea încredințată lui Tudor Vladimirescu era de a crea o diversiune în Țara Românească, făcând Poarta să creadă că este vorba de o mișcare împotriva domnilor fanarioți și a clasei boierești, mișcare rămasă însă în limitele supunerii față de Poartă.

Proclamația lansată de Tudor Vladimirescu de la mânăstirea Tismana (intrată în conștiința publică drept cea de la Padeș!) era redactată în același spirit,

denunțând culpele elitei politice: „Dar pre bălaurii care ne înghit de vii, căpeteniile noastre, zic, atât cele bisăricești, cât și cele politicești, până când să-i suferim a ne suge sângele din noi? Până când să le fim robi”, retorică destinată să înflăcăreze populația stoarsă de o fiscalitate nemiloasă. Proclamația introducea însă o rezervă, menită să evite obișnuitele - în astfel de împrejurări - acte de jaf și, în aceleași timp, să acționeze ca un mijloc de presiune asupra boierilor care nu s-ar fi alăturat mișcării: „să știți că niminea dintre noi nu este slobod, în vremea aceștii Adunări - obștii folositoare -, ca să atingă măcar de un grăunți, de binele sau de casa vreunui neguțatori, oroșan sau țaran, sau de al vreunui lăcuitori, decât numai binele și averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri să jărtfească: însă ale căroră nu vor urma nouă - precum sânt făgăduiți - numai ale acelora să ia, pentru folosul de obște”.

Asigurându-și baze întărite în mănăstirile oltene (Tismana, Crasna, Polovraci, Hurezi, Bistrița, Cozia), Tudor Vladimirescu s-a îndreptat spre București în fruntea armatei sale, denumită „Adunarea norodului”. Căimăcămia, în care se aflau și boierii „făgăduiți”, a luat măsuri pentru potolirea tulburării. Este greu de descifrat în „dialogul epistolar” angajat de cârmuire cu Tudor cât este atitudine adevărată și cât mimată, pentru a păstra aparența de apărare a legalității, precum și cât este - în acțiunile lui Tudor Vladimirescu - urmare a instrucțiunilor triumviratului Brâncoveanu - Ghica - Văcărescu și cât inițiativă pusă în slujba propriei promovări. Pentru că este evident - din fapte și din textele redactate de el - că **Tudor Vladimirescu** nu era dispus să fie un instrument al grupării boierești antiotomane, ci **voia să fie părtaș la putere și - de se putea - deținătorul singur al puterii**. El își dădea seama că are în, Adunarea norodului” o solidă bază socio-militară, capabilă să-l poarte spre putere. Scrisoarea din 11 februarie 1821, adresată marelui vornic Nicolae Văcărescu, începută: „Cu multă plecăciune sărut mâna cinstită dumitale”, se transformă într-un rechizitoriu la adresa clasei politice și **cu relevarea legitimității autorității sale, conferită de adeziunea populară**: „Dar, cum nu socotiți dumneavoastră că patrie se cheamă popoul, iar nu tagma jăfuitorilor? Și cer ca să-mi arăți dumneata ce împotrivire arăt eu împotriva popoului? Că eu alta nu sunt decât numai un om luat de cătră tot norodul țării cel amărât și dosădit din pricina jăfuitorilor ca să le fiu chivernisitor în treaba cererii dreptăților!”

Deplasarea „Adunării norodului” spre București a avut caracterul unui „marș strategic”,

disciplinat (Tudor a reprimat sever dezordinile), al unei **armate ale cărei cadre de conducere erau furnizate de moșnenii din nordul Olteniei**. Formula de „revoluție țărănească” folosită de K. Marx pentru acțiunea lui Tudor este corectă în măsura în care, Adunarea norodului” apare ca manifestare politică a țărănimii libere, vizând eliberarea țării de sub dominația otomană și restructurarea organizării politice.

În afara zonei aflate sub controlul lui Tudor, țărănimea clăcașă (fără pământ) a înțeles să profite de starea de confuzie din țară pentru a ataca și prăda bunurile stăpânilor de pământ. Au existat, așadar, două paliere de desfășurare a evenimentelor în 1821: o acțiune organizată, urmărind scopuri politice, și o alta anarhică, fărâmițată în răfuiești domeniiale.

Trecuse o lună de la lansarea Proclamației lui Tudor când, la Iași, și-a făcut apariția conducătorul Eteriei, Alexandru Ipsilanti, fiul fostului domn Constantin Ipsilanti și, până de curând, aghiotant al țarului Alexandru I, dar nu cu sprijinul armatei ruse, cum se așteptau „inițiații” mișcării, ci în fruntea unui modest grup de aderenți (22 februarie). În timp ce eteriștii masacrau pe turcii din Galați și din Iași, Alexandru Ipsilanti a lansat a doua zi o proclamație, arătând că scopul său este trecerea în Grecia și că, dacă turcii ar invada țara, o „strașnică putere se află gătită să pedepsească îndrăzneala lor”. În aceeași zi (23 februarie), ministrul de Externe al Rusiei, contele Capodistria, anunța desolidarizarea „strașniciei puteri” - pentru că Alexandru Ipsilanti spusese tuturor că sosirea armatei ruse este iminentă - de faptele și declarațiile lui Ipsilanti și exprima acordul pentru intervenția militară otomană.

Câteva zile mai târziu, la 28 februarie, triumviratul Brâncoveanu-Ghica-Văcărescu lua cunoștință că țarul însuși, aflat la Congresul Sfintei Alianțe de la Laibach (Ljubljana), dezavuase acțiunea lui Tudor și a lui Alexandru Ipsilanti. Era ora adevărului: fără asistența Rusiei, totul era pierdut. **Cei care îndrumaseră pe Tudor să ridice poporul la arme au fugit la Brașov**, lăsându-l pe conducătorul „Adunării norodului” fără ghidajul politic pe care și-l asumaseră.

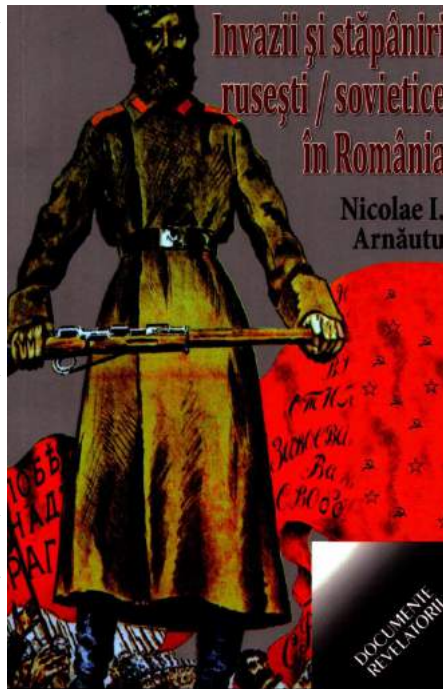
**„O istorie sinceră a poporului român”-
Florin Constantiniu**

Perioada fanariotă și invaziile rusești (1711-1821)

Cum Coranul interzicea musulmanilor să învețe limbi străine, grecii din cartierul rău famat al Fanarului, din Constantinopol, au fost încă de la început interpreții oficiali ai Imperiului Otoman. Mulți dintre ei au ajuns înalți demnitari. Unii, falsificându-și arborele genealogic, cum a fost cazul lui Despot Vodă, au început să-și atribuie titluri princiare. Venalitatea și imoralitatea acestor greci au degradat viața de stat și au pregătit căderea Imperiului Otoman.

O altă pătură de greci s-a infiltrat, de asemenea, în Valahia și Moldova. Ca urmare a marilor pierderi suferite de boieri în timpul numeroaselor războaie pe care țările lor au fost silite să le ducă pentru apărare, grecii au intrat în familiile boierești. În sfârșit, trebuie să subliniem că o a treia categorie de elemente grecești a pătruns în viața publică moscovită, întreținând aici influența Muntelui Athos și creând în noul stat moscovit psihoza eliberării popoarelor creștine din fostul Imperiu Bizantin. Această psihoză era strâns legată de imperialismul rusesc. Mirajul Sfintei Sofia va împinge Moscova să încerce a fi o continuatoare a Romei și a Bizanțului.

Nu a fost, deci, o întâmplare faptul că prima invazie rusească a coincis cu urcarea pe tronurile Moldovei și Valahiei a primilor domnitori greci, deci cu începutul a ceea ce istoricii români numesc perioada fanariotă. Să vedem acum modul în care acești aventurieri au ajuns să urce pe tronurile Țărilor Românești. Supuse repetatelor invazii și expediții de pradă, Principatele Române își văzuseră substanțial reduse efectivele de război. O altă cauză a slăbirii avea să fie, în sfârșit, alianța încheiată de către Dimitrie Cantemir cu țarul Petru I al Rusiei, în 1711. Poarta Otomană a ales atunci domnitori care nu aveau nimic comun cu Principatele Române. Era vorba de greci, indivizi vulgari și fără scrupule, care nu ajungeau stăpâni ai Valahiei și ai Moldovei decât după ce plăteau mari sume de bani înalților demnitari musulmani și care, imediat ce ajungeau în Principate, căutau să se îmbogățească cât mai mult și cât mai repede posibil. Ei vor proceda la fel timp de peste un secol, de-a lungul acestei perioade fanariote care s-a întins de la 1711 la 1821.

Acești greci din Fanar erau în cea mai mare parte, în secret, în serviciul rușilor. Visând la renașterea vechii lor Elade, ei storceau ultimele resurse ale Principatelor, atât în scopuri personale cât și pentru a finanța lupta grecilor pentru independență. În ceea ce privește originea și caracterul acestor domnitori fanarioți, putem citi în *Revue des Deux Mondes* din 1837: „Cea mai dezastruoasă dintre toate mișcările politice suferite de Valahia, cea care i-a corupt esența, i-a stricat moravurile, i-a degradat obiceiurile naționale, i-a înfrânt curajul, a fost urcarea pe tron a domnilor fanarioți: rasă imorală și funestă, pepinieră de diplomați fără

demnitate; rămășițe rău famate ale vechii Curți Bizantine, ale căror sforării obscure, intrigi josnice, politici perfide și criminale, au fost dezvăluite de mai mulți scriitori. Supuse acestor servitori ai Porții, cele două provincii nu erau de acum încolo pentru sultani decât niște ferme pe care ei puteau să le încredințeze celui care plătea mai mult. Numirea domnitorului era scoasă la mezat: dacă se prezenta un licitant mai generos, suveranul deja numit trebuia să-i cedeze locul. Nu vom mai reveni la aceste scene: fiul își trăda tatăl, tatăl îi lua locul fiului; domnia devenise prețul celei mai nerușinate josnicii, celui mai venal viciu. Astfel, domnitorii, imediat ce ajungeau în Principate, aveau un singur gând: să se îmbogățească, ei și acoliții lor, păsări de pradă care îi urmau în stoluri și se abăteau asupra țării. În teama că vor fi înlocuiți, ei se iroseau inventând noi mijloace de a plăti în cel mai scurt timp enormele datorii contractate pentru obținerea domniei: se grăbeau să-și plătească protectorii și sprijinitorii de care aveau nevoie, să-i cumpere pe curtenii de la Poartă, să îndepărteze mulțimea rivalilor și să pună deoparte averi pentru zilele unei prevăzute și infailibile căderi. Imaginației îi este greu să cuprindă în toată întinderea sa imensul sistem de extorcare de bani și valori practicat de fanarioți în Valahia și Moldova.”

Nicolae I. Arnăutu,
Invazii și stăpâniri rusești/sovietice în
România, Buenos Aires, 1953

Domnul Tudor

De numele lui Tudor Vladimirescu se leagă sfârșitul domniilor fanariote în Țara Românească.

„Prin lupta și jertfa marelui oltean” – scrie Constantin Giurăscu – se încheie o epocă de scădere din viața poporului nostru și începe alta nouă, care se va dezvolta apoi neconținut timp de peste un veac întreg”.

Inițiativa nu îi aparține lui Tudor, ci reprezentanților marii boierimi trei vel-bani Începând din secolul XV banul este cel dintâi dintre dregătorii munteni.

Banul era reprezentantul domnului în Oltenia – militar și judecătoresc. Numele de ban se trage de la o dregătorie similară ungurească.

Cei trei vel-bani s-au săturat de grecii din Fanar. În 1812, după pacea de la București în care ne-a fost „rășluită” Moldova de răsărit, de până la Prut a venit la domnie Ioan Vodă Caragea.

Fiu de dragoman grec, el însuși scurtă vreme dragoman al Porții era inteligent, cult și lacom. A plătit domnia cu 8000 de pungi galbeni, pentru 7 ani de „mandat”.

A rămas de pomină pentru fiscalitatea sa abuzivă; va intra în conflict cu boieri mari, marele logofăt Grigore Ghica, marele vornic Constantin Bălăceanu care îl reclamă la Poartă. Se limitează la a îi trimite în surghiun la moșiile lor.

Dar peste câteva luni de la surghiunirea lor fuge protejat de 500 de arnăuți la Brașov, apoi în Elveția, Italia (Pisa) și final la Atena. A rămas posesorul unei importante averi.

A scăpat cu fuga și și-a conservat viața, amenințată potențial și de turci (nu se știe niciodată) și de vărfurile boierimii muntene.

Pe 17 noiembrie 1817 va veni la domnie pentru a doua oară Alexandru Sutz. O domnie de numai trei ani. Prima domnie din 1802 a fost doar o numire turcească fără efect.

Va fi lichidat de medicul său (diagnosticul oficial este erizipel flegmonos) la instigarea a trei mari boieri munteni Grigore Ghica, Grigore Brâncoveanu și Barbu Văcărescu. Partidul boieresc dorea să se intervină pe lângă Poarta otomană pentru a redobândi statutul extern de dinainte de fanarioti.

Puterea centrală turcă era dominată de bandele agresive din serhaturile turcești, aproape independente de pe malurile Dunării. Soluția era santajarea ei - o ridicare populară.

Pentru a conduce o mișcare națională antifanariotă cei trei boieri au reușit să devină tripleta de caimacani ce conducea temporar Muntenia (caimacanii, loțiiitori ai marelui vizir în Turcia, erau în țările române sub control turcesc loțiiitori de domni). Cei trei caimacani sunt acceptați de consulul rus.

Pentru o mișcare militară națională caimacanii complotiști se orientează spre un apropiat al mării familiei de boieri olteni, Glagovenii.

Tudor Vladimirescu era sluger (boiernaș de rang mic, altădată boier însărcinat cu aprovizionarea curții și armatei cu carne și lumânări), arendaș, zapciu (executor de dări), vătaf de plai și polcovnic de poteră.

Tudor era un boier cultivat și înstărit. Vorbea patru limbi străine: germana, greaca, rusa și franceza.

În 1812 la vârsta de 30-32 de ani Tudor posedă o avere importantă care îi permitea să cumpere și apoi să vândă câteva sute de mii de oca de porumb la un transport (zece tone), să cumpere la o singură comandă 1000 de vite, să semneze plăți cu echivalentul de azi a câteva zeci de mii de dolari (A.Stoenescu). Case, moșii numeroase. El a fost sprijinit de 56 de boieri. Era concomitent boier și negustor oltean important. În plus Tudor era sudit, adică cetățean străin cu jurisdicție specială. Aceasta în calitate de ofițer al armatei ruse (participant la războiul din 1806-1812). E probat cu documente că în 1812 Tudor își pregătise înstrăinarea averii pentru a se stabili în Rusia. Persoană dură, nemilos la strângerea de biruri, nemilos față de dușmani (chiar după normele sângeroase ale acelor vremuri). Nu îi diminua acest fapt meritele naționale și istorice. Chiar și Ștefan cel Mare a rămas ca și „sfânt” deși era „degrabă vărsător de sânge nevinovat”. Istoria nu operează cu criterii morale...Tudor Vladimirescu a comandat sub Constantin Ipsilanti, protejat al Rusiei și repus în domnie cu sprijinul militar al acesteia un corp de armată muntenesc, oaste pământeană dar cu uniforme căzăcești. În 1810 ajunge comandant al primului batalion de panduri. Pandur este un cuvânt unguresc însemnând arcaș sau zbir. S-a extins pentru a desemna ostașul pedestru. În 1811 Tudor va conduce spre Calafat un corp de peste șase mii de panduri. Constantin Ipsilanti se va retrage în 1808 în Rusia și moare la Kiev. Și pandurii și arnăuții (trupe ale Agiei, deci trupe de poliție) erau mercenari. Tradiția era ca mercenarii să aibă dreptul să prăduiască. Pomenindu-se ca șef peste o oaste de

tâlhari Tudor încearcă să restabilească disciplina. Înființează o „gardă a uciderii” în uniforme roșii condusă de aghiotantul său Chiriac Popescu. Faptul îl va costa viața. Când eteriștii îl vor aresta propriile trupe rămân indiferente. Practic toți actorii dramei din 1821 au agende proprii, nemărturisite, de unde alianțe efemere sfărâmate, trădări, întoarceri de situație. Iordache Olimpiotul, fostul comandant al gărzii domnești sub Alexandru Șuțu și Dimitrie Macedonski (și el porucic rus ca și Tudor în războiul 1806 - 1812, eterist, delegat pe lângă Tudor pentru a menține legăturile cu sârbii), apropiați și aliați ai lui Tudor. Îi vor deveni dușmani și călăi. Tudor este trimis în Oltenia de boierii mari din divanul de la București însoțit de arnăuți ce i-au fost dați pentru protecție de spătarul (șef al armatei) Grigore Brâncoveanu. Este trimis pe baza unui document scris. Se pare că și cu acordul consulului rus. Este împuternicit în scris să strângă poporul înarmat în folosul de obște al neamului creștinesc și al patriei. Îi este pus la dispoziție și Dimitrie Macedonski. Dezavuarea de către țarul Rusiei Alexandru a mișcărilor revoluționare complică și mai mult lucrurile între protagoniști. Tudor cocheta cu ideea de a deveni domn. Domn pământean, de ce nu? El își va îndrepta oamenii asupra Bucureștiului, a Divanului care îl mandatase ca instrument militar propriu. Se încearcă să se oprească avansul lui la mănăstirea Motru de către arnăuți (cum s-a încercat și reușit cu minerii la Stoieniști în timpurile noastre) cu unitățile lui Iordache, Farmache, Ianache, Iamandi Giuvara, Hagi Prodan, Bulucbașa Ieni, Delipașa Mihail. Trupele Bucureștiului sunt înfrânte și trec de partea lui Tudor. Bucureștiul popular îl primește cu speranță, entuziasm și îl proclamă „domnul Tudor”. Tudor se complăce în ipostaza domnească. În București pătrund și membrii Eteriei. Și oamenii lui Tudor și grecii eteriști jefuiesc populația. Boierii divăniți fug la Brașov, în Transilvania. Când vor intra în București trupele turcești de „pacificare” se produc în ciuda ordinelor Sultanului omoruri și jafuri ieșite din comun. Jaful intrase în sângele, în structura intimă a omului cu arma indiferent de apartenență și hai să-i spunem așa ideologie. Tudor încearcă să restabilească relațiile cu Turcia și Austria. Rusia îl refuzase formal și îi retrăsese titlul ofițeresc. Conflictul cu Eteria era inevitabil. Tudor îl slujise pe Ipsilanti tatăl. Iată-l acum în conflict cu fiul.

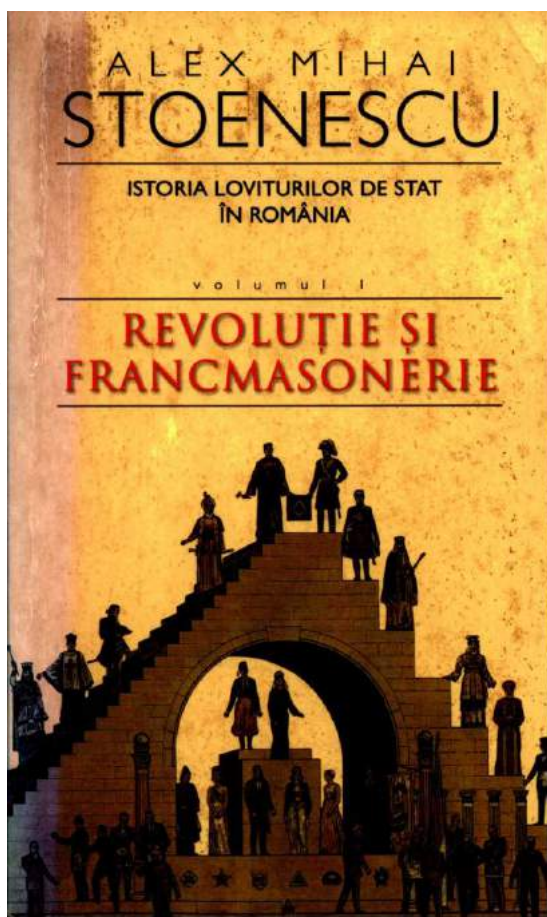
Va fi arestat de ucigașul turcilor din Galați eteristul Vasile Caravia în indiferența totală a pandurilor săi pe care îi împiedica să jefuiască. Soarta sa rezumă ambiguitatea fundamentală și blestemul țării române, ochiul de furtună în încreștarea marilor imperii.

N. Bacalbașa

„Istoria loviturilor de stat în România”

În interiorul strategiei pe termen lung și al planurilor generale de extindere a sferei sale de influență în Peninsula Balcanică, Imperiul țarist a sprijinit apariția și activitatea Eteriei. Inițiată de trei patrioți greci, la care s-au mai asociat patru, organizația s-a extins, căutând constituirea unei baze de acțiune și de strângere de fonduri în Țările române, la Viena, apoi la Pisa. În cele din urmă au fost luați sub protecția țarului Alexandru și incluși în proiectul politico-militar de înlocuire a stăpînirii otomane din Balcani cu o stăpînire rusească. Eliberarea statelor creștine era un pretext oficial care exploata nemulțumirile și aspirațiile de libertate locale, agitate de rezultatul Revoluției franceze. În întrevvedereea dintre țar și Alexandru Ipsilanti, liderul Eteriei, împăratul rus îi promitea: „O să mă gîndesc. Cu o ghiulea asvîrlită în Dunăre, bag în foc Europa toată” (evenimentul s-a produs 60 de ani mai tîrziu, în 1877). Pentru a asigura reușita acțiunii de răsculare a națiunilor balcanice, într-o zonă bine cunoscută ca extrem de fluentă în circulația informațiilor și predispusă la zvon, au fost inițiate organizații secrete conduse după principii francmasonice, avînd un om de legătură cu autoritatea rusă - fie direct la Sankt Petersburg, fie prin consulii ruși din statele respective. În caz de eșec și pentru a nu implica oficial imperiul țarist în complicații diplomatice pe scena europeană, vina era trecută acestor organizații secrete sau unor lideri locali stîmniți de acestea. În decembrie 1820 se organizează la Laybach (Liubliana de astăzi) un congres al Sfintei Alianțe pentru a analiza revolta carbonarilor napolitani. **Toate evenimentele din România legate de mișcarea lui Tudor Vladimirescu se**

vor desfășura pe timpul tinerii acestui congres (26 ianuarie - 12 mai 1821) și vor fi influențate de deciziile luate acolo. Ca în multe alte ocazii, pentru a se prezenta la congres cu o poziție puternică, Rusia a declanșat o diversiune în Balcani prin combinarea

producerii simultane a intervenției militare eteriste în Moldova cu ridicarea armată a pandurilor lui Tudor Vladimirescu în Oltenia. Planul inițial, conceput în Rusia, conținea și posibilitatea trecerii trupelor reunite ale insurgenților în Bulgaria și Serbia, iar, pe fondul unei previzibile riposte otomane, o intervenție militară rusească în Principatele Române. Pentru aceasta, Corpul 2 de armată rus de sub comanda mareșalului Wittgenstein și cu generalul Kisseleff ca șef de stat-major primește ordin să coboare pe linia Prutului, fiind gata să atace trupele otomane de represalii. Centrul organizatoric este mutat la București, în consulatul rus condus atunci de Aleksandr Pini. În capitala Țării Românești se produc în acest timp cîteva evenimente în

succesiune rapidă: în noaptea de 4 spre 5 ianuarie 1821 se răspîndesc în oraș pamflete împotriva domnitorului Alexandru Suțu, rămas credincios Imperiului otoman, pentru ca pe data de 13 ianuarie acesta să fie asasinat în palatul său prin otrăvire. Conform relatării fiului său, principele Nicolae Suțu, domnitorul era grav bolnav încă din decembrie 1820. Ultimul său medic a fost A.S.J. Messitz, agent rus, care a grăbit moartea pacientului său pentru a nu sta în calea planurilor de rebeliune. Familia a ținut ascuns acest fapt din dorința de a obține de la Poartă succesiunea unuia din fiii acestuia. Cadavrul este conservat o săptămînă în palat, pînă la anunțul oficial din 19 ianuarie, în condițiile avansării procesului de putrefacție. Cercul marilor boieri, precum și consulatele

cunoșteau însă realitatea, cel rus fiind chiar implicat în suprimarea domnitorului. Cronologia ne ajută aici să identificăm precis traseul lui Tudor și ne permite să afirmăm că mișcarea revoluționară s-a declanșat de fapt la București. Tudor Vladimirescu se afla la București încă din noiembrie 1820 sub pretextul unor procese. El este informat asupra unor părți ale conspirației, ascunzându-i-se faptul că Eteria era înțeleasă cu țarul pentru cedarea Țărilor române eliberate sub stăpânire Rusiei. Istoricul Florin Constantiniu identifică primul pas al acțiunii la două zile după moartea domnitorului: „La 15 ianuarie 1821, cei trei mai mari boieri ai Țării Românești, Grigore Brîncoveanu, Grigore Ghica și Barbu Văcărescu, care peste câteva zile aveau să devină, alături de alți mari boieri, membri ai Căimăcămiei constituite în urma morții domnului Alexandru Suțu, **au dat o împuternicire lui Tudor pentru a declanșa acțiunea militară:** «Fiindcă este să se facă obștescul folos neamului creștinesc și patriei noastre, drept aceea, ca niște buni și credincioși frați creștini toți și iubitori neamului, (pe) dumneata sluger Teodore te-am ales să rădici norodul în arme și să urmezi precum ești povățuit»”. În continuare, încă din noaptea **de 17 spre 18 ianuarie Tudor Vladimirescu este convocat la consulat de Aleksandr Pini și asociat eteriștilor Iordache Olimpiotul, Iancu Farmache și Dimitrie Macedonschi.** Între ei intervine o înțelegere care a fost interpretată ca un jurământ secret făcut Eteriei de către Tudor: „prin puterea armelor noastre să ne eliberăm de sub jugul apăsător al barbarilor și să ridicăm semnul biruitor al crucii izbăvitoare” și „să se prefacă a provoca dezordini, a stîmi complicații interne și externe și a se folosi de toată viclenia, care poate duce la atingerea scopului nostru comun”. Acesta nu este un jurământ francmasonic, ci jurământul pe care Eteria îl lua celor pe care îi angaja în conspirație cu diferite misiuni. Toți trei, însoțiți de un grup restrîns de eteriști arnăuți, greci și sîrbi **se îndreaptă spre Oltenia pentru a răscula populația.** Se opresc mai întîi în Argeș, unde Tudor îi arestează pe ispravnici și pe sameș, dînd un motiv de revoltă pentru populație. Dar în jurul acestei pedepse demonstrative nu se strîng decît aproximativ 100 de nemulțumiți, marea majoritate vagabonzi (crai, în terminologia vremii) cu care trece apoi prin Vîlcea în Olt. **Această experiență i-a întărit convingerea lui Tudor că o simplă agitație nu este suficientă și că va trebui să atace problema abuzurilor**

administrației fanariote cît mai direct. Între 20 și 25 ianuarie, Tudor emite primul său document în calitate de conducător, și anume un arz adresat Porții, prin care își justifică acțiunea, dîndu-i un caracter social. Atît Proclamația de la Tismana (în forma sa inițială), cît și arzul către Poartă erau documente întocmite încă de la București. Tudor le-a luat cu el în Oltenia, unde a modificat Proclamația pe înțelesul oamenilor simpli. **Marii boieri i-au pus la dispoziție și o cancelarie itinerantă** pentru a putea emite și alte documente. Urmează în același interval de timp lansarea publică a Proclamației de la Tismana (Padeș). S-a păstrat mărturia unui martor ocular, Ion Solomon, fost camarad de arme al lui Tudor, care aduce amănuntele decisive pentru înțelegerea acțiunii eroului oltean. Tudor i-ar fi încredințat secretul mișcării sale: „răscoala nu este asupra boierilor și negustorilor, ci numai pentru lege”. Expresia „pentru lege” este traducerea în română a slavonului *za vera*, de unde a rămas în dicționar cuvîntul *zaveră* - răscoală, revolta, folosit corect doar cînd e vorba de mișcarea naționalista de eliberare a grecilor din 1821. Andrei Oțetea a descoperit în 1930 un raport al ambasadorului celor Două-Sicilii la Constantinopol din 27 februarie/10 martie 1821 în care se afirma: „Tudor Vladimirescu a declarat că n-are alt scop decît a curma abuzurile introduse în administrație și a înfrîna extorsionile Domnilor, contra cărora se plînge toata provincia, cerînd instalarea unui Domn național”. O mărturie proaspătă despre mișcarea din 1821 a fost identificata de Nicolae Iorga în însemnările lui Emanuil Chinezu: „Tudor era boier, și din boierii dela țară, unde se refugiase toata boierimea țării, parte desgustați și obosiți de atîtea lupte nesfîrșite, parte izgoniți de fanarioți din regiunile cele înalte ale statului lor, unde fuseseră nevoiți a lăsa pe lacheii străinului. Contemporanii lui Tudor, cu care s-a consultat pentru aceasta întreprindere și cu care a început-o, erau iarăși tot boieri de la țară, căpitani de panduri și privilegiați, cum se zicea pe atunci. Am auzit din gura unui Burileanu bătrînul, care fusese la Paris pe timpul Revoluției franceze și făcuse, mi se pare, și războiul ca voluntar, din gura lui Gărdăreanu bătrînul și chiar din gura bătrînului Opran, care mi-au povestit despre scularea lui Tudor: că, cu un an mai înainte, ei și mai mulți boieri din Cerneți se strîngeau mereu la o cramă, la via lui Tudor din deal, și complotau. Cele ce se petreceau în capul și în inima lui Tudor preocupau pe mai mulți, ca și pe dînsul. Ar fi dar o eroare din cele mai neiertate a se crede, precum am auzit pe unii, că

ideea revoluției de atunci, fiindcă o porecliră muscalii zavera, adecă «pentru religie», a dat-o lui Tudor Vladimirescu și celorlalți boieri români ridicarea grecilor, ori intrigile Rusiei de a face o răscoală contra turcilor”.

Avem, așadar, două planuri ale acțiunii lui Tudor Vladimirescu: **revolta socială la suprafață și mișcarea naționalistă în profunzime**. Istoricul Gheorghe Platon a identificat corect raportul între cele două planuri: „Caracterul social al revoluției poate fi desprins direct, atît din conținutul Proclamației de la Tismana, cît mai ales din ecoul răscolitor al acesteia. Caracterul național însă, care se degajă atît de limpede din cauzele care au determinat revoluția, este ascuns; el poate fi intuit, se desprinde indirect, din desfășurarea evenimentelor”. Existența acestor două planuri, obturată de lipsa de claritate a primelor mesaje și de combinația internațională în care se implicase Tudor, a derutat numeroși analiști. Unii nu au putut ieși din condiția etnică sau politică în care se aflau. Alții au rămas voci izolate pentru că atingeau punctele sensibile ale destinului lui Tudor Vladimirescu, dînd credit acelor surse care îl prezentau ca pe un tîlhar. Este destul de transparent astăzi că **Tudor s-a asociat acestui plan pornind de la ideea că trupele Eteriei vor trece în sudul Dunării și că, în spatele acestora sau pe fondul unor confruntări militare în Bulgaria, Principatele Române vor putea cere revenirea la domnitorii pămînteni**. În relația cu Ipsilanti, Tudor aduce două argumente hotărîtoare pentru înțelegerea motivațiilor sale: „**era vorba ca ei numai să treacă prin Principate și acum țara a devenit teatru de ocupație și de pradă**. În sfîrșit, fără a rupe deci desăvîrșit raporturile, Tudor cere ca Ipsilanti să-și arate intențiile, să precizeze cît are de gînd sa mai rămîie în țară și mai ales să lămurească asupra scrisorii imperiale de care tot vorbește”. Din documentele pe baza cărora se pot reconstitui evenimentele, rezultă și un anumit motiv al implicării lui Tudor în acțiunea Eteriei: **a fost încredințat de consulul Pini că în spatele lui Ipsilanti se află Imperiul rus**. Lucrurile au stat așa la început, dar în timpul congresului de la Laybach, țarul Alexandru s-a lăsat convins de Metternich să renunțe la susținerea acțiunii eteriste, din cauza pericolului declanșării unei revolte generale în Balcani, la care se adăuga riscul ridicării românilor din Transilvania în conjuncție cu Tudor Vladimirescu. De fapt, încă din februarie, unul din capii conspirației îl

anunțase pe consulul Aleksandr Pini că țarul și-a retras sprijinul și chiar că acceptă reprimarea mișcării de către otomani. Același istoric bine informat și destul de lucid, Ioan C. Filitti, are aici un comentariu firesc: „Politica Rusiei față de popoarele balcanice a fost atunci ceea ce fusese uneori și mai înainte și mai avea să fie și de atunci încoace, **o politică de duplicitate**. Asmuțiri pe ascuns, încurajarea speranțelor, iar apoi, dacă rezultatele se produceau cumva intempestiv față de interesele Rusiei, negarea oricărui amestec, dezaprobarea oficială, părăsirea în voia soartei a celor ce s-au încrezut”. Așadar, Tudor - știind sau nu de schimbarea de poziție a țarului - îi cerea lui Ipsilanti să-i prezinte împuternicirea împăratului. Acesta, fie n-o avea, fie n-o mai putea folosi, a devenit ceva mai agresiv. **Tudor a urmat atunci singura politică înțeleaptă: înțelegerea cu boierii naționaliști, de care îl lega scopul final, și încercarea de a proteja sensibilitățile Porții**. Poziția antifanariotă a boierilor și a lui Tudor devine evidentă și violentă. **Ei acuză devastările făcute de eteriști și încercarea acestora de a rămîne pe teritoriul Principatelor, cu un statut de ocupație**. Pe fondul trădării rusești și a intervenției iminente a trupelor otomane, Ipsilanti îl asasinează pe Tudor Vladimirescu sub acuzația trădării unei cauze la care eroul român fusese doar un actor secundar. În ce măsură Tudor ar fi acționat ca un autentic agent rus după o eventuală ocupație cu trupe din partea imperiului de la est, nu vom ști niciodată. De aceea, argumentele pentru importanța calității de agent rus rămîn neconcludente. Nimic din ceea ce a făcut el nu a fost împotriva patriei sale. Probabil nu vom ști nici în ce măsură caracterul național al mișcării lui Tudor era înțeles de acesta ca o eliberare a Țării Românești de sub ocupația otomană și o înlocuire a acesteia cu stăpînirea rusă, dar creștină. Prin faptul că s-a adresat în egală măsură cu petiții înaltei Porți, Rusiei și Austriei pentru rezolvarea problemei națiunii române, **Tudor apare mai degrabă ca un precursor al principiului Marilor Puteri Protectoare de mai tîrziu, în echilibrul cărora s-a format statul modern român**. Partida națională a boierilor a supraviețuit. El, nu. Moartea lui - tragică pentru noi, insignifiantă pentru străini - a inițiat totuși decizia Porții de a reveni la domnitorii pămînteni.

Alex Mihai Stoenescu

„Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse”

În „Scrisorile unui martor ocular al revoluției grecești din 1821”, eteristul Gheorghe Cantacuzino povestește că la adunările conspiratorilor, Alexandru Ipsilanti s-a pronunțat pentru pornirea răscoalei în Moreea, dar emisarii eteriștilor din Constantinopol au cerut ca lupta să înceapă din principate, asigurând căpeteniile militare de sprijinul bulgarilor și sârbilor. De două ori Ipsilanti era gata să se îmbarce la Ismail, însă a fost oprit de Xante. Orașul Chișinău a început astfel să devină un centru al pregătirilor conspiratorilor, puși la adăpostul casei lui G. Cantacuzino și al cumnatului familiei Ipsilanti, Constantin Katakazi, guvernatorul local. Sârbii lui Caragheorghe, bulgarii, armenii lui Manuc-Bei, arnăuții și alți refugiați stabiliți prin împrejurimi puteau fi atrași la luptă. Izbucnirea răscoalei conduse de Tudor Vladimirescu în Țara Românească a determinat pe Ipsilanti să descindă la Iași. De altfel, opinia contemporanilor asupra mișcării lui Tudor se desprinde dintr-o scrisoare a poetului Pușkin, exilat pe atunci la Chișinău:

„Grecia s-a răsculat și a proclamat libertatea ei. Tudor Vladimirescu, care a slujit cândva în oastea răposatului principe Ipsilanti, la început de februarie anul acesta a ieșit din București cu un număr mic de arnăuți înarmați și a declarat că grecii nu mai pot să sufere asuprașii și jafurile șefilor turci, că ei s-au hotărât să elibereze patria de jugul nelegiuit, că au de gând să plătească numai dăjdiile impuse de guvern. Această proclamația a alarmat întreaga Moldovă. Principele Suțo și consiliul rusesc în zadar au vrut să oprească răspândirea răzvrătirii, pandurii și arnăuții fugeau de pretutindeni către îndrăznețul Vladimirescu - și în câteva zile, el comanda 7.000 de ostași. La 21 februarie, generalul Alexandru Ipsilanti - cu doi din frații săi și cu Gheorghe Cantacuzino - a sosit la Iași. El a fost întâmpinat de 300 de arnăuți, de principele Suțo și de colonelul rusesc și îndată a preluat conducerea orașului. Acolo el a scos proclamația, care repede s-au împrăștiat pretutindeni - în ele se spune, că Fenixul Greciei va renaște din cenușa lui, că a sosit ceasul pieirii pentru Turcia ș.a. și că o Putere Mare aprobă generoasa faptă! Grecii au început să se strângă în masă sub cele trei steaguri ale lui...”

Alt martor ocular, Ignatie Iakovenko, funcționar al consulatului rusesc, înregistrează și el la București știrile despre răscoala condusă de Tudor Vladimirescu. Măsurile cârmuirii nemulțumeau tot mai mult poporul supus unei nemiloase exploatare feudale și fiscale. Ecoul acestei nemulțumiri s-a făcut Tudor

Vladimirescu, care stătuse la București până la 17 ianuarie, când aflase că domnul Alexandru Suțo nu mai scapă cu viață; atunci Tudor a plecat în Oltenia și a început răscoala. Iakovenko înscria primele știri la 5 februarie 1821. O lună mai târziu, la 9 martie, aflând despre venirea lui Alexandru Ipsilanti la Iași, el înregistrează opiniile care circulau în București. Locuitorii socot de neînălțurat o năvălire a turcilor, cu tot cortegiul ei de nenorociri. Unii cred că Ipsilanti e numai avangarda ușoară a Rusiei care pornește iarăși război împotriva Porții; alții consideră că Ipsilanti, auzind despre răscoala lui Tudor, a socotit nimerit să încerce și el eliberarea Greciei...

„O întrebare importantă: ce o să facă Rusia; vom ocupa Moldova și Valahia ca mijlocitori iubitori de pace; vom trece Dunărea ca aliați ai grecilor și vrăjmași ai vrăjmașilor lor?” scrie la rândul său, poetul Pușkin.

Deși Alexandru Ipsilanti și Gheorghe Cantacuzino au trecut Prutul cu pașapoarte convenite cerând prin scrisori scuze guvernatorului suprem pentru supărarea pricinuită, totuși ei purtau uniforma rusească, iar proclamația greco-românească amintită de Pușkin, deși datată din martie la Iași, în realitate a fost tipărită clandestin în Rusia. Nici reprezentanța Rusiei în principate, Alexandru Pini și Andrei Pisani, nu erau străini de frământările eteriste; dragomanul consulatului, Gheorghe Leventis, făcea parte din conducerea eteriei,

La Iași domnul Mihail Suțo, câștigat în favoarea conspirației de postelnicul Iacovache Rizo-Nerulos, a întâmpinat pe eteriști cu cinste. El nu era de tot sigur de situația sa; ginere al fugarului Ioan Vodă Caragea, neîncrezător în bunăvoința turcească în împrejurări, tulburi, Suțo s-a grăbit să scrie împăratului Alexandru I și lui Capodistria, cerând înalta protejare pentru Moldova „țara care în diferite vremuri a datorat mântuirea ei ajutorului și îndurării țarului”. Lăsat la domnie, Mihail Vodă continua tratativele cu G. Cantacuzino, loțiitorul lui Ipsilanti.

Fără să cunoască atitudinea oficială a guvernului rus, Pini, consulul general la București, a recunoscut căimăcămia din ianuarie 1821 și a primit adresa omagială a boierilor veliți. Pini, diplomat de mare influență în sud-estul Europei, n-a fost străin de organizarea răscoalei din 1821. Astfel, Iordache Goleșcu afirmă că Tudor Vladimirescu, conducătorul răscoalei, a plecat din București, „să răzvrătească țara pentru lege, învățat de Pini”, iar alt contemporan

Ștefan Scarlat Dăscălescu, spune că pe Tudor „l-au ales capii revoluției și domnul Pini”.

Printre colaboratorii lui Tudor se afla alt porucic rus din războiul din anii 1806-1812, Dimitrie Macedonski, eterist, delegat în Oltenia datorită legăturilor sale cu luptătorii sârbi.

Împăratul Rusiei se afla atunci la Leybach, la unul din congresele europene. Metternich, cancelarul Austriei, a reușit să obțină dezavuarea de către suveranii Europei - susținători ai Alianței Sfinte - a mișcării de eliberare din sud-estul Europei. Deși Rusia, consecventă politicii salvagădării propriilor sale interese, a sprijinit totdeauna lupta popoarelor subjugate de turci, totuși Alexandru I, ținând seama și de greutatea interne ale țării sale, a refuzat de această dată să primească pe G. Cantacuzino, trimis de eteriști la Leybach; împăratul a dispus ștergerea lui Ipsilanti din cadrul armatei ruse, retragerea consulului rusesc din Iași și păstrarea unei stricte neutralități de către trupele din sud-vestul Rusiei. Domnul Mihail Suțo a fost înștiințat despre aceste: hotărâri. Ambasadorul Stroganov a primit însărcinarea să aducă la cunoștința Porții dezavuarea acțiunii de către împărat și măsurile de rigoare. La sfârșitul lunii martie, consulul Pizani a transmis mitropolitului Veniamin Costachi **afurisenia răzvrătiților de către Grigorie, patriarhul Constantinopolului**. Reprimarea de către turci a răscoalei-a fost deosebit de cruntă și mii de oameni nevinovați au fost uciși.

Clarificarea atitudinii guvernului rus a schimbat brusc situația eteriștilor. Nu trecuse multă vreme de la depunerea jurământului solemn la mitropolie, și-l vedem pe Mihail Stiuțo scriind pitacul de renunțare la domnie. Cerând încuviințarea consulului Pizani, Suțo și-a trecut familia în Rusia, dând astfel semnalul de alarmă al emigrării în masă, inițiat cu câteva zile înainte de visterul Rosăt-Roznovanu; înțelegând inevitabilitatea năvălirii turcilor, au sosit în Rusia mii de pribegi, printre care și Veniamin Costachi, precum și familiile literaților Constantin Conachi, Asachi, Gaudela, Donici, Negruzzi, Negri, Hrisoverghi, Ioan Mavrodi și Alecu Beldiman, apreciat pentru servicii aduse trupelor rusești la cucerirea cetății Brăila, autor al scrierii „Tragodia sau, mai bine a zice, J a l n i c a Moldovei întâmplare după răzvrătirea grecilor în 1821”, care circula pe vremuri în numeroase copii. Au venit apoi cărturarii eteriști: Iacovache Rizo-Nerulos, istoricul mișcării din 1821, postelnicul Ioan Schina ș.a.

Bejenarii moldoveni s-au grupat în jurul visterului Iordache Rosăt-Roznovanu (1764-1836). Se presupunea că el va ajunge domn; de altfel, dânsul a trimis țarului un memoriu intitulat „Reflexiuni asupra

Moldovei” și însoțit de o scrisoare plină de încredere în ajutorul Rusiei. În fruntea boierilor munteni filoruși, care și ei găseau salvarea de turci și de mișcarea poporului în intervenții țariste, se afla fostul vister Constantin Varlaam.

Prin plecarea consulului general Pini la Brașov, o situație asemănătoare s-a creat de asemenea la București. Pini păstra relații strânse cu unii din muntenii pribegiți, chiar după ce se mută la Sibiu; îi încuraja, trimițând cererile și memoriile lor către țar, și-i dojenea, când adresau jalbe la Poartă. Memoriile refugiaților clasei dominante din principate au contribuit la cristalizarea punctului de vedere fusesse asupra situației locale, susținut la dezbaterile cu turcii la Akkerman și Adrianopol.

Prin cătunele Moldovei rățăceau eteriștii și tot felul de cete care-și procurau mijloace de trai, ca și turcii, prin jaf. În Rusia, interesul față de răscoala condusă de Tudor ca prima mișcare a popoarelor subjugate s-a micșorat.

De unde la început, cele două mișcări au fost nu numai paralele, ci și aliate, dezavuarea Rusiei a determinat izolarea lor. În acțiunea din Țara Românească predominantul element social antifeudal l-a determinat pe Tudor să refuze să se alăture lui Ipsilanti la București. Neînțelegându-se astfel cu eteriștii, „domnul Tudor” a fost omorât. Conducerea pandurilor săi a încercat să o preia Dimitrie Macedonski, omul eteriei.

G. Bezviconi

Răscoala grecilor

Dintre toate revoluțiile ce veniră pe rând să lovească în împărăția otomanilor nici una nu o zguduia atât de adânc și nu avu urmări atât de însemnate ca revoluția grecească. Grecii erau însuși elementul pe supunerea căruia se baza puterea otomanilor în Europa. Revoltându-se ei, se atingeau această putere în inima sa, se zdruncina chiar temelia pe care se înălțase stăpânirea lor. De aceea, războiul acesta luă un caracter cu totul crâncen și sălbatic; nu era o luptă între armatele a două state, ci un măcel turbat între două popoare, în care până bătrânii, femeile și copiii cădeau jertfa urei înverșunate de rasă ce le aprindea. Revoluția grecească, în loc de a izbucni în Grecia, ie naștere în Țările Române, care se grecesc atâta de tare prin domnia fanarioților, încât grecii, privindu-le ca o nouă patrie, putură ridica din sânul lor steagul răscolărei. Alexandru Ypsilante, maior în armata rusească, trece Prutul în ianuarie 1821 și, fiind de mai înainte înțeleș cu Mihail Suțu, domnul Moldovei, tae în 21 februarie pe toți turcii din Iași în piața Beilicului, instituind după aceea o administrație grecească compusă din Penedeka, guvernator al Iașului, sub privigherea Trisfetitanului, arhimandrit grec, și a unui diacon, filosoful Ștefan, numind agă de oraș pe dascălul Hrisochefal și ispravnic pe paharnicul Pomerul .

Pentru a da o mai mare greutate răscoalei lor, grecii răspândesc vorba că ea ar fi proteguită de ruși, care aveau să intre curând în principate pentru a o sprijini, ceea ce era cu atâta mai ușor de crezut, cu cât răscoala se organizase în Basarabia, sub ochii ocârmuirii rusești. Poarta cea dintâi dă crezare unor asemenea știri, ca una ce cunoștea învechitele uneltiri ale Rusiei pentru a răscula creștinii de sub stăpânirea sa. Îndoit înfuriată pentru răscoala grecilor și pentru că o asemenea îi vinea de la ruși, ea comite mai multe acte de barbarie fără nici un scop politic; așa, ea pune de spânzură pe patriarhul grecesc împreună cu 12 episcopi în vesmintele lor de slujbă înaintea ușilor bisericilor, dărâmă mai multe locașuri sfinte și, bănuind pe toți grecii de eteriști, ucide mai bine de 100.000 dintre dânșii, exaltând fanatismul populației musulmane, care îndeplinea asemenea acte de cruzime ca o datorie către religie sa.

Și cu toate acestea, rușii nu erau vinovați decât pe jumătate în revoluțiunea grecească. Poporul rusesc era favorabil cauzei grecilor și aceasta din

simțiment religios. Grecii erau ca și rușii creștini pravoslavnici și gemeau sub jugul asupritor al dușmanului de moștenire al poporului rusesc. Atâta era îndeajuns pentru a trezi simpatiile sale și pentru a face ca mulți ruși să iee parte activă la răscoala grecilor. Aceasta motivează chiar o tânguire a Porții, „despre partea ce avusese agenții ruși la revoluția grecilor, învinuindu-i chiar cu de-adinsul că ei ar fi fost adevărații autori ai acestei nenorocite afaceri”. Și tot ca poporul gândeau în genere și dregătorii împărăției, cu deosebire ambasadorii și consulii. Singur împăratul Alexandru era, cel puțin în mod oficial, de altă părere. Cu câțiva ani mai înainte el pusese la cale încheierea Sfintei Alianțe, menită a zdrobi revoluțiunea oriunde s-ar ivi și el nu putea acuma, fără a se pune în contrazicere cu sine însuși, să favorizeze răscoala grecilor, care la urma urmelor tot nu era decât o mișcare revoluționară îndreptată în contra unui legiuit stăpânitor. Oricare vor fi fost simțimentele private ale împăratului pentru cauza grecească, el trebuia să o mustre în fața lumii, ceea ce și făcu cu prisosință. La scrisoarea lui Ypsilante, el răspunde într-un chip cu totul dezaprobator: dă ordin să se șteargă pe acesta din cadrele armatei rusești și Mihail Suțu, domnul Moldovei, scăpând în Basarabia cu mai mulți eteriști, toți sunt alungați de acolo din ordinul împăratului.

Aceeași dezbinare între politica cabinetelor și cea a popoarelor se observă și în Apusul Europei, deși din cauze ceva deosebite. În Anglia, Franția și Germania răscoala grecilor găsi răsunetul cel mai favorabil. Fiind aceștia priviți ca urmașii vechilor eleni, Europa credea că trebuie să plătească o datorie de recunoștință către dascălii săi, către acel popor din producțiunile căruia subsese cele mai înalte idei ale civilizației sale. Cu deosebire profesorii, învățații și studenții, adevă tocmai partea inteligentă a acestor națiuni, amesteca, prin o greșeală ușor de înțeleș, pe grecii atât de căzuți ai generațiunei timpului cu luptătorii de la Termopile și Salamina și videau în fiecare un Leonidas și un Themistocles. Astfel inima întregii Europei inteligente se aprinsese pentru greci de o iubire fără de margini, care-și manifestă efectele sale în ofrandele de tot felul ce se făcea(u) pentru cauza grecească și chiar în participarea mai multor bărbați însemnați ai Apusului ca voluntari în armatele grecești, între care strălucește cu deosebire figura melancolică și măreață a autorului lui Don Juan.

Dintre cabinetele Apusului, Franția, Prusia și Austria trebuiau să fie în contra revoluției grecești din aceeași pricină ca și Rusia, ca unele ce subscriseseră Sfânta Alianță.

Anglia, care se afla acum într-o poziție cu totul alta față cu Poarta, provenită iarăși din schimbarea daraverurilor ei comerciale, crezu că trebuie să urmeze în afacerea Greciei o politică ceva deosebită. Anume, în 1822 Rusia introdusese sistemul prohibitiv care da o lovitură de moarte comerțului englez cu această țară, ce până atunci fusese atât de înfloritor. Fiind oprit comerțul englez cu Rusia și prin această țară cu Persia și Orientul, Anglia se vede silită a se întoarce iarăși către Turcia și ea pune în lucrare toate mijloacele pentru a reinnoi cu această țară legăturile de prietenie, ce păreau compromise pentru totdeauna prin războaiele de mai înainte. De acum înainte, Anglia începe a vedea în Turcia un stat ce este necesar pentru menținerea echilibrului politic al Europei; de acum înainte integritatea împărăției otomane va deveni maxima conducătoare în politica engleză și în curând în aceea a întregului Apus; va închide ochii acestuia asupra abuzurilor celor mai vederate ale Porții, va tolera chiar acte de barbarie în contra supușilor creștini ai sultanului, numai pentru a mântui ideea favorită și va sili astfel pe Rusia, într-un mod indirect, a se face apărătoarea creștinilor asupriți, favorizând astfel însăși o politică pe care avea cel mai mare interes a o combate din toate puterile. Temându-se deci Anglia ca Rusia să nu intervină singură în favoarea grecilor, căci știa că națiunea rusească dorea această intervenire și că numai împăratul Alexandru i se împotrivi, din motive cu totul personale, propune îndată după moartea acestuia (3 decembrie 1825) prin o convențiune încheată în 4 april 1826 intervenirea comună în afacerea Greciei.

În același timp, Valachia face o mișcare mult mai serioasă sub Tudor Vladimirescu. Acesta era un sluger în armata străină a domnului Alexandru Suțu, comandată de căpitanul Iordache. El primește la începutul anului 1821 ordin a merge înspre Serbia, pentru a ajuta răscoala ei împotriva turcilor, împreună cu grecii. Tudor însă, care de mult încă hrănea gândul de a scăpa țara de domniii fanarioți, cum trece Oltul, își pune în minte a da pe față planurile sale și a se răscula în contra grecilor, folosindu-se mai ales de împrejurarea că domnul Valahiei Alexandru Suțu murise în 19 ianuarie 1821. Trei zile după aceea Tudor dă o proclamație în care cheamă pe popor „a se rescula în contra jăcuitorilor” și ordonă acestuia să nu „se atingă măcar de un grăunte de binele sau de casa

vreunui neguțitor, orașan sau țăran sau de alta a vreunui locuitor; decât numai binele și averile cele rău agonisite ale tiranilor boeri să se jăfuească”. El înarmează o mulțime de săteni atrăgându-i în partea sa mai ales prin împușinarea birului, ceea ce face pe bieții țărani ce suferiseră atât de mult de împilarea grecilor să-l numească „domnul Tudor”. Pentru a nu compromite însă țara față cu turcii, Tudor trimite o plângere la Poartă prin mijlocirea pașei din Vidin, în care cere să se „trimită vreun om credincios împărătesc să vină aici în țară la București să cerceteze, să vadă nevoile care le tragem de cătră acești lupi nemilostivi” și „să fie știut Înălțimei Tale că ridicarea noastră nu este pentru altă ceva nici într-un chip, decât numai asupra boerilor care ne au mâncat dreptățile noastre”. Totodată, Tudor încunoștințază și pe ruși despre ținta sa deosebită de cea a grecilor; dar împăratul Alexandru, plin de ideea Sfintei Alianțe, nu vede în mișcarea lui Tudor decât ceva asemănător cu revoluțiile din Spania și Regatul ambelor Sicili, pe care tocmai atunci se silea a le stinge. În o depeșă a ministrului Capodistrias către consulul rusesc Pini din București se spune că: „într-o epocă de crasă, pe care reu cugetătorii din toate părțile Europei se silesc a o face generală, cea dintâi și esențială datorie a agenților împăratului din străinătate este a face să triumfe adevărul, adică că Maiestatea Sa Imperială desaproabă totdeauna și pretutindene funestele proiecte ale celor ce se încearcă a sămăna discordia și a ațîța rescoala”. Împăratul declară apoi pe Tudor degradat din rangul de ofițer în armata rusească, pe care-l dobândise în participarea sa la războiul din 1807-1812 împotriva turcilor, și-i ordonă a nu mai purta semnul Ordinului Vladimir cu care fusese decorat. **Văzând cei șapte boeri rânduți de caimacami, după moartea domnului, că răscoala lui Tudor este îndreptată împotriva boerilor, ieu măsuri foarte energice pentru a o înăbuși; dar neputând izbuti, înștiințează pe consulul rusesc că găsesc cu cale a cere ajutorul pașilor de la Dunăre.** Agenții ruși cu acest prilej nu se putură împedeca de a se abate de la politica împăratului și consulul rusesc Pini, desigur după inspirațiunile ambasadorului din Constantinopole, Strogonoff, răspunde divanului că cererea de ajutor ar fi împotriva hatisherifu-lui din 1802, care ar garanta țara în contra oricărei năvăliri, și că pericolul nu este atâta de mare încât să se amenințe într-adevăr siguranța publică. Nu că doară prin o asemenea întâmpinare agenții ruși ar fi cătat a sprijini revoluția română în contra grecilor; ei credeau numai că apărau interesele Rusiei mai bine

chiar decât împăratul neînvoind turcilor încălcarea principatelor.

Între aceste, **Tudor intra în București în fruntea a 5.000 de voluntari, mai toți olteni.** Poporul din București i primește foarte bine și Tudor păstrează căimăcămia ca formă de guvern, oprind pentru sine puterea executivă. Apoi pune pe boeri să scrie două note: una către înalta Poartă, în care să ceară, între altele, ca „domnii țerei românești să se aleagă dintre pământeni ca să înceteze o dată cu aceasta grelele dajdii și nesuferitele împilări făcute de străini asupra “țerii”, și alta către guvernul rusesc, în care să caute a îndreptăți răscoala ca provocată prin împilările și jafurile domnilor fanarioți și că deși au făcut totul pentru a împedeza mișcarea însă contra națiunii întregi nu puteau lupta; că turcii vroind a năvăli în țară, roagă pe împăratul Rusiei să dea ordin oștilor moschicești pentru a intra în Valahia spre a o scăpa de eașaganul turcilor. Astfel, Tudor, așteptându-se ca mișcarea sa să fie rău înțeleasă de turci, se adresează către curtea proteguitoare pentru a scăpa țara, pe de o parte, de fanarioți, pe de alta, de o năvălire turcească, care, în starea de furie în care se aflau aceștia, era atât de amenințătoare. **Rușii însă, văzând că răscoala lui Tudor este în contra grecilor, pe care am văzut că i proteguese în ascuns,** nu vroiesc să dea ascultare cererilor boerilor, întrucât aceasta nu ar fi însemnat altceva decât ca rușii să vină în Valahia împotriva grecilor și deci să facă cauză comună cu turcii în înădușirea acestei revoluțiuni pe care în secret o vedeau cu cea mai mare mulțămire. Tudor, simțind că rușii nu vin și fiind poftit de Ypsilante, ce sosise și el în București, la o înțelegere asupra scopului mișcărilor lor, spune acestuia verde în față că, întrucât rușii nu vin să sprijine cauza grecească, românii nu pot să se expună răzbunării turcilor; că aceștia nu se pot bate cu turcii pentru folosul grecilor; că „în Grecia este locul grecilor și în țara românească este locul românilor”. Ypsilante văzându-se astfel „tradat” de Tudor jură peirea lui. Împrejurările ajutară pe greci la împlinirea scopului lor. Oastea lui Tudor, ascultând de ordinul său de a ataca averile cele rău câștigate, priveau fiecare avere ca atare și jefuiau pe cine le ieșea înainte. Tudor fu nevoit, pentru a nu trece drept un șef de hoți și a introduce ceva disciplină în oastea sa, să alege la pedepse foarte aspre, ceea ce îl înstrăină pe vechii lui tovarăși și mijloci trădarea lui în mâinile grecilor, care se grăbiră a ucide pe un om ce venea să împedecă într-un mod atât de neașteptat izbânda sfintei lor cauze.

A. D. Xenopol

Anca Giurchescu

N. 19 dec.1930 Copșa Mică – d.4 apr.2015
Copenhaga, Danemarca. Urmează liceul la Sibiu, apoi la București Institutul Național de Educație Fizică și Sport (1949), unde studiază dansul ritmic.

Din 1953 până în 1979 lucrează ca cercetător la Institutul de Folclor din București sub îndrumarea Verei Proca Ciortea.

În această perioadă face cercetări legate de dans în aproximativ 240 de comunități din România alături de colegii de la Institut: Emanuela Balaci, Andrei Bucșan, Constantin Costea. Împreună au pus la punct un sistem de înregistrare, descriere și analiză a dansului popular păstrat în arhivele Institutului de Folclor. În 1962 s-a alăturat Consiliului Internațional de Muzică Tradițională (C.I.M.T)și, alături de Vera Proca Ciortea, Görgy Martin și alți cercetători din țări est-europene devine membru fondator al „Comisiei de dans”, un grup de lucru internațional înființat pentru a permite schimbul de material științific și pentru a stabili o terminologie comună și un sistem de notație pentru analiza dansului bazat pe Kinetografia Laban. În 1964, acest grup a devenit „Grupul de studiu CIMT pentru terminologia dansului”, care a fost redenumit în anii 1970 „Grupul de studiu CIMT pentru etnocoreologie”. Anca Giurchescu a fost președintele acestui grup în perioada 1998-2006.

În 1979 Anca Giurchescu părăsește România împreună cu soțul și fiica ei și solicită azil politic în Danemarca, unde continuă munca de cercetare în domeniul dansului, analizând materiale care nu erau disponibile la acea vreme în România și făcând cercetări în comunitatea vlahilor care locuiau în Danemarca și în regiunea Timoc din Serbia.

După 1989 se întoarce în țară, împreună cu soțul, locuind în București timp de patru ani. Își reia aici munca de cercetare în teren. În 1990 fondează Grupul de etnocoreologie CIMT în România și Grupul de sub-studiu privind teoria și metodele cercetării în teren, fiind până în 2014 președinte. În această perioadă a inițiat și coordonat o serie de studii în teren pentru echipe internaționale de cercetători în România (1993,1996,2004,2013), Bulgaria (2001), Turcia (2005, 2012) și Republica Cehă (2012). Din 1997 până în 2013 a fost lector la Seminarul anual pentru noii

etnocoerologii care în 2004 a devenit „Programul intensiv Erasmus pentru cunoașterea dansului” (IPEĐAK/IPEĐAM), găzduit de Universitatea Tehologică de Nord din Trondheim, Norvegia, și la care au participat studenți dansatori din toată lumea. De asemenea, a fost invitată ca lector la numeroase universități importante din lume: la Berkeley, în 1980 și 1990, UCLA, în 1980 Cornell, în 1993. În 2009 Anca Giurchescu devine doctor onorific al Universității Roehampton din Londra. Ultima activitate de cercetare în teren a fost în anul 2013, de Paște, în satul Svișița din Cheile Dunării, unde studiază aspecte legate de tradiția „horelor de pomană, fenomen despre care mai scrisese anterior, în urma unor investigații din perioada 1966-1967, înainte de construirea barajului de la Porțile de Fier. Numeroasele sale studii în română, engleză, daneză, franceză, germană, maghiară și italiană îmbină cercetarea etnografică în teren cu problemele teoretice ale dansului, concentrându-se în special pe cercetările sale pe termen lung asupra tradiției Călușului din sudul României, dansul ca parte din evenimentele satului, obiceiuri, metodologie de lucru pe teren și dans și simbolism.

Anca Giurchescu a fost o sursă de inspirație pentru mulți cercetători din domeniul dansului, fiind un inimos îndrumător al etnocoerologilor din generațiile mai tinere.

Lucrări publicate:

- Anca Giurchescu, Constantin Eretescu, Folclor coregrafic din țara Vrancei, Editat de Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă Vrancea, Focșani, 1974.
- Anca Giurchescu, Lisbet Torp, Teorie și metode în cercetarea dansului: o abordare europeană a studiului holistic al dansului, în Anuarul pentru muzică tradițională, 23, 1-10.
- Anca Giurchescu, O analiză comparativă între Călușul din Câmpia Dunării și Călușul din Transilvania. În: Dénes Bartho et al.(eds.) *Studia Musicologica, Academiae Scientiarum Hungaricae: The 16th Symposium of the ICTM – Study Group on Ethnochoreology*, Budapest, 1990.
- Anca Giurchescu, Sunni Bloland, Dansul tradițional românesc: o abordare contextuală și structurală, Mill Valley, California, Wild Flower Press, 1995.

- Anca Giurchescu, Călușul între ritual și simbol național: supraviețuirea și strategia de adaptare la cadrele sociale contemporane. În: Elsie Ivancich și Tvrtko Zebec. *Lucrări: al 21-lea Simpozion al Grupului de Studiu ICTM despre etnocoerologie*, Korcula, 2000. 62-69 Zagreb, Institutul de Cercetări Etnologice și Folclorice.

- Anca Giurchescu, Puterea dansului și utilizările sale sociale și politice. *Anuar pentru muzică tradițională*, nr.33, p.109-121, an 2001

- Anca Giurchescu, Estetica dansului în comunitățile tradiționale românești. *Anuarul pentru muzică tradițională*, nr.35, p.163-171, an 2003.

- Anca Giurchescu, Eva Kröschlová, teoria și metoda analizei formelor de dans, în Kaeppler, Adrienne Lois și Elsie Ivancich Dunin. *Structuri de dans: perspective asupra analizei mișcării umane*, 21-52 Budapesta, Akadémiai Kiadó, 2007.

- Anca Giurchescu, Cercetare în teren în Svișița. Svișița, o comunitate care face legătura între ambele maluri ale Dunării. Comentarii pe parcursul a patru ani. În Rakocevic, Selena i Liz Melish. *Dans, cercetare de teren i perspective interculturale: obiceiurile de Pate din satul Svișița*, 23-46 Pancevo, Selena Rakocevic, Kulturi centar, Pancevo, 2015.

H. Margaret Beissinger, Sperana Rădulescu i Anca Giurchescu, *Manele în România: expresie culturală i semnificaie socială în muzica populară balcanică*, Lanham, Maryland, United States, Rowman și Littlefield, 2016.

Bibl.select.:

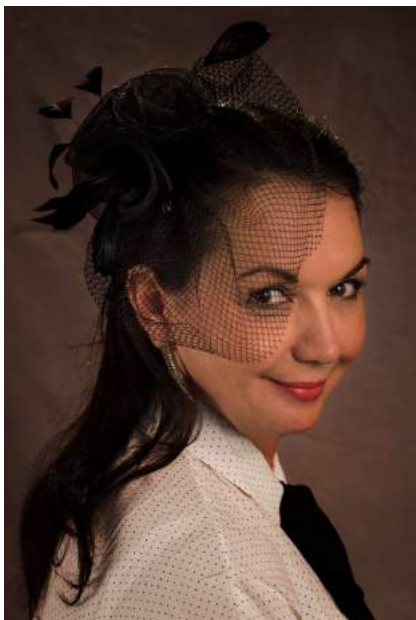
- <https://en.wikipedia.org/wiki/AncaGiurchescu>
- Anca Giurchescu (1930-2015): Amintiri de la prietenii ei din CIMT(online)
- <http://www.ictmusic.org/in-memori-am-anca-giurchescu>
- Anca Giurchescu, Sunni Bloland, *Introducere în dansul tradițional românesc: o abordare contextuală și structurală* Hill Valey, California, Wild Flower Press, 1995.

Ioan HORUJENCO

Scoala de Arte - Clasa Foto

Când detaliul face diferența...

Motto: „Fotografia este arta de a fura timpului o firimitură de clipă!” - Andreea Trifu

În arealul Școlii de Arte a Centrului Cultural „Dunărea de Jos” o veritabilă „pată de frumos” (sic) o aduce clasa de Artă Foto coordonată de aproape un sfert de secol de maestrul Nicolae Sburlan cel care se identifică cu această catedră. „De când fac fotografie? De o viață. Am abordat toate genurile fotografice. Inginer fiind, nu am uitat că pentru a stăpâni arta fotografică trebuie să te apleci puțin spre fizica optică, spre chimia fotografică, spre cunoștințele de compoziție și estetică. „**Să vezi tot și să fii un vânător al clipei**” spune sfătos „Nea Nicu”. Cu un aer de noblețe patriarhală, maestrul este o obișnuință atât pentru colegii săi de la Centrul Cultural „Dunărea de Jos” dar și pentru gălățenii iubitori de frumos și dornici să cunoască istoria orașului lor prin prisma imaginilor document de epocă pe care domnul Sburlan le deține în arhiva personală. Patrimoniul este impresionant, cu imagini document despre înființarea Combinatului Siderurgic, a cartierului Țiglina I, vasul emblemă Libertatea, actual iaht britanic de lux NEHLIN, partida istorică Oțelul Galați-Juventus Torino, momente din Revoluția de la 1989 (n.n. - unde domnul Nicolaie Sburlan a fost participant direct!), primele ediții la Galați ale Târgului Meșterilor Popolari, festivalurilor internaționale de folclor și muzică de

promenadă, și lista poate continua. Asupra acestui aspect maestrul precizează cu modestie: „**Eu mă consider un istoric al timpurilor trecute, un istoric prin imaginile ce au însoțit clipa și care au fost arhivate ca mărturie pentru viitor**”. Prin „mâinile” domniei sale au trecut zeci de cursanți care au prins dragoste de fotografie, făcând chiar și o profesie din acest hobby. Unii au participat la zeci de expoziții, fiind premiați și recunoscuți în elita națională și internațională a domeniului. Toți purtând o profundă recunoștință mentorului lor, cel care de fiecare dată îi invita să însoțească aparatul de fotografiat într-o epopee a descoperirii frumosului din și de lângă noi. În echipa de profesioniști a lu’Nea Nicu se remarcă **Teodora Codreanu**, un inginer chimist care „încet, încet a început să schimbe poșeta cu geanta aparatului de fotografiat” după cum afirmă chiar ea. Pasionată de mai multe genuri de fotografie: peisaj, stil life și fotografia de portret, a participat la expoziții virtuale pe grupuri de fotografie, unde a câștigat și câteva premii: „**Fotografia te face să ieși din casă, să te uiți în jurul tău, să vezi gărgărița pe petala unei flori, să vezi soarele la răsărit și la apus, copiii, oamenii din jurul tău. Și să găsești frumosul chiar și în locuri urâte!**”

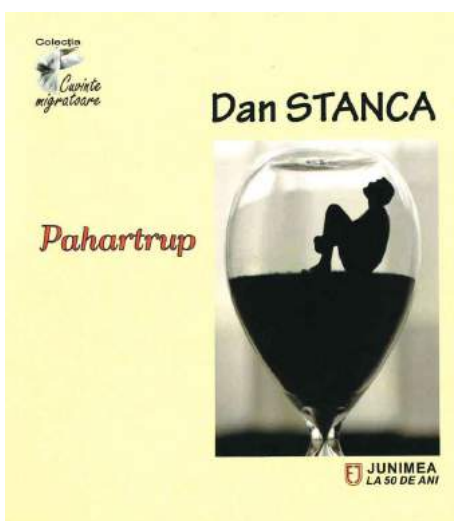

CU GÂNDUL LA O ALTĂ LUME

Octavian MIHALCEA

Cea mai recentă carte a lui Dan Stanca, *Pahartrup* (Editura Junimea, Iași, 2020), exprimă în versuri un regim existențial de multe ori flagelat, cu o pluralitate de sensuri, în care asumarea semnelor ce anunță neantul este fundamentală. Încă de la începutul volumului întâlnim izul fetid al destructurării. Gesturi mecanice însoțesc acest apropiat final. La un nivel, totul se joacă între binecuvântările divine și intensitatea crescândă

a suferinței. Livrescă și nu numai, este foarte interesantă corespondența dintre Dan Stanca și prima carte a problematicului Cesare Pavese, *Lavorare Stanca*. Adeseori, amare elanuri inflamabile animă imaginarul poetului. Evaziunea rămâne doar un vis, după forfote dezzechilibrante. Este urmărit un autenticism maximal care duce de multe ori până la exhibări viscerale. Dezabuzările sunt indicate fără milă. Saltul în transcendent este inevitabil situat sub pecetea incertului. Trecând la altă stare, sensibilizarea se apropie de acel inefabil-limită caracteristic dematerializării. Tentații bizare așteaptă întotdeauna în proximitatea ideaticii extincției izbăvitoare pe care o profesează voluptuos Dan Stanca: Nu mai pot decât să mă rog,/dar smulg cuvintele din mine/ ca și cum ar fi bucăți de carne/ rupte dintr-un trup mâncat de suferință,/ mă doare fiecare sunet/ fiindcă nu e nici un sens în ceea ce bâiguie,/și animalele fac la fel/ când latră,/ când rag,/când nechează,/când behăie,/când vor să spună ceva zeului lor/pitit într-un cuib minuscul./ Dumnezeul meu e uriaș,/ de aceea am nevoie de cuvinte/ care între cleștii rugăciunii/ își pierd înțelesul.../ Strivite, zdrobite, storcite,/ de nerecunoscut,/ așa sunt cuvintele mele din care voi ciopli/până să mor/ o scară mai dură decât diamantul. E resimțit spectrul solitudinii absolute, fără rest. Sfășierile sunt (re)amintite constant în volumul *Pahartrup*. Apar și oglinzi violente, aspră atitudine cvasi-eliberatoare. Credința, soluție știută, își are un loc fix care poate eluda atât de marcantele turbioane ale cotidianului: Dacă m-aș ruga 24 de ore din 24/ aș ajunge eu însumi candelă/ și colțurile casei s-ar împânzi de lumini piezișe,/ dar eu mă rog doar un minut pe zi/ și acela mi se pare lung,/ icoana Maicii Domnului e umedă/ și știu că plânge pentru minutul

meu,/ atât să fie, iubitul,/nu mai mult,/ și tot vei mototoli bezna între mânuțele tale. Peste tot, ispășiri mai mult sau mai puțin elocvente. Adâncimea nopții revelează mutații greu recognoscibile la lumina zilei. Vitriolarea anumitor aspecte ale realului este o consecință directă. Primează latura umbroasă, maladivă a ființării. Cumva redemptoriu, Din abisuri de necitit/ țâșnesc miliarde de rubine. E resimțită fără încetare o vină irațională. Pe lângă aceasta, tentația absolutului își păstrează natura vibrantă. Astfel, avem poemul vegheat de creatorul

unei epifanii memorabile, Daniel Turcea: Am ajuns să scriu și pe paginile albe ale Filocaliei,/Doamne, ia-mă în brațele tale/ și așterne-mă acolo unde odihnesc toți,/ în primul rând, Daniel Turcea,/peste câmpul inimii lui/ aș fi și eu zăpadă neviscolită,/dar sunt bolnav,/ îngălbenit de boală,/ de la un zid la altul mă târăsc/ așteptând milostenia .../Dacă voi urca vreodată pe aripa templului/ ca să mă arunc de acolo,/ știu, vai, că nici un înger nu va interveni.../Preț de câteva clipe, recompensă nesperată,/ voi auzi șuierul suav al morții. În poeziile lui Dan Stanca, proximitatea e de multe ori subordonată unei vremi de lacrimi. Aici, rugăciunile se pierd printre cheaguri de sânge, proliferând atitudinile inavuabile. Cumva à rebours primează iadul lui Hristos. Următorul final de poem, cu amplă potențialitate emoțională, se pliază pe o ipostază esențială din romanul *Privirea mamei* al aceluiași prolific Dan Stanca: Sunt bătrân, mamă,/și privesc neîncetat fotografia ta, abur auriu,/ care mă ridică încet spre cerul inimii mele ...Urmele abisului sunt recognoscibile peste tot. Abandonul ia valoare de paradigmă. Insanitatea este un alt pericol mai mult decât tangibil. Fulgurațiile onirice nu pot decât să ne indice evadarea. În anumite circumstanțe, transparența mormintelor poate spune multe. Străluciri cu ton expresionist animă constant terifiantul desfășurărilor din carte. O nuanță infernală comportă și oglinda neagră de gheață a poetului. Punițiunea este tot mai greu suportabilă, fiind primită cu acuitatea lucidității. Episoadele regresive determină un soi de echilibru fragil, destrămat repede. Volumul se încheie cu un text având valoarea spovedaniei, adâncă și tușantă, în consonanță cu substanța lirică din *Pahartrup*, care nu poate lăsa pe nimeni indiferent.

POETUL CA HIEROFANT

Antologia poetică semnată de Viorel Dinescu, *O sută și una de poezii* (Editura Academiei Române, București, 2020), cu atașanta prefață a lui Theodor Codreanu, scoate în evidență o atmosferă meditativă care denotă ample sensibilități. Desfășurările metaforice au câteodată vădite accepțiuni din zona dramaticului. Imaginile se succed într-un ritm apropiat viziunilor. Potențialitatea fascinării nu este exclusă, formulă mai mult sau mai puțin imaginabilă în contingent: “Uneori mă plimb prin muzeu/ Iubita mea poartă o uniformă ciudată/ Trecem printre păsări împăiate/

Printre animale ucise/ În care urma glonțului se mai cunoaște/ La capătul sălii ne întâlnim cu pictorul orașului/ Care desenează flori inventate/ Ce-și schimbă culoarea în fiecare secundă/ Apoi încercăm să așternem totul pe hârtie/ în formule cât mai exacte/ Rătăcind în imensul ocean al lunii/ Prin geometrii de-o antică splendoare (FORMULE EXACTE). Parcă am asculta acordurile unor oglinzi cufundate în plenitudinea culorii. Nu putem decât să admirăm picturalitatea ipostazierilor lirice. Anumite acorduri par a fi destinate inițiaților, celor focalizați asupra purității poeziei. Melancolia nu poate decât să înnobileze arealul nocturn caracteristic multor spectacole care ne sunt prezentate de Viorel Dinescu. Învăluirile și umbra realizează o sinteză propice introspectării. Treptat, simțurile se metamorfozează și parcurg căi speciale spre idealul frumuseții. Marile taine nu sunt departe ... Registrului geometric îi sunt subsumate multe, conform paradigmei propuse de autor. Farmecul abstracțiunilor determină inefabile universuri interioare, potențialități multiple: “Hiperbole și cifre în ecrane/ Din care frigul mă privește fix/ Un zumzet asurzit crește din lucruri/ Când steaua lumii trece peste Styx// Imaginile vin pleacă-n vid/ Cu dâre lungi se risipesc în spații/ în care zilnic moare Euclid/ Zdrobit de-absurdul altor ecuații/ / în drumul de la minus către plus/ Ne întâlnim timizi la punct vernal/ Într-un prezent candid și ideal/ Pe fluviul clipelor ce curg în sus// Din curbe exponențiale se nasc vise/ Și taina lumii crește în abscise (SPAȚIU MINKOVSKI). Rolul imaginației este primordial, multiform element inflamabil, perpetuu început prevestind atemporalități enigmatice.

Undeva, o fugă de Bach acompaniază evadări pulsatile. Semnele circulare accentuează meandrele.

Peste tot detectăm transe dăruite eterului. E urmărit cu asiduitate procesul risipirii norilor ce ocultează dezirabilul număr de aur. Viorel Dinescu abordează poetic nebănuite virtualități ermetice. Iubirea se acordează cu acest tipar evanescent: “Și tu, iubito, ești un abur fin/ Un nor de-atomi născut la întâmplare/ De-aceea văd prin trupu-ți cristalin/ Trasee și orbite circulare// în trupul tău particule-efemere/ Se învârtesc în zbor înalt de iele/ Oricât te-ascunzi în cuiburi de tăcere/ Te-oi regăsi, prin calcul, printre stele” (TRUP CRISTALIN). Mazilescian, somnul te

duce de pe lume, respirație în zodii care exclud macularea. Marile întrebări persistă, neinfluențate de inerentele detalii minore ce intervin. Splendorile sunt inalterabile. Poetul pune în scenă spectacole nu de puține ori incendiare. Reminiscente decadente, fin de siècle conferă discursului un farmec aparte: “Dorm în tapete muzici desfrunzite/ Ca-ntr-o arhivă plină de peceți/ Păianjeni albi cu trame lungi de liniști/ Au împânzit altare și pereți// Și întâmplarea-mbracă-n voaluri ninse/ Desenul vag al unor muzici stinse” (AMINTIREA UNUI CONCERT DE ORGĂ). Este etalată o autentică patimă a introspectărilor continue, pe urmele arhetipurilor. Din umbră veghează statui fluide. Prezentele alchimizări acerbe determină cosmogonii cu nimb îmbătător, poetul fiind un veritabil hierofant. Sufletul urmează căi puțin cunoscute, volante labirinturi clarobscur. Taina cuvintelor ne poate călăuzi departe. Versurile antologiei pot fi asimilate unor fascinante mesaje inițiatice. Entități barbiene populează acest univers al transformărilor, sistem luxuriant de-a dreptul copleșitor. Dragostea pentru Cuvânt și potențialitățile sale e incommensurabilă. Atotputernicia divinului este departe de a fi înfățișată dogmatic. Toate hagialăcurile din carte sunt vegheate de flacăra inimii, fundamentată onirosific. Atrag atenția și incursiunile poetizate în perioade istorice robite supliciilor. Parcurgând versurile lui Viorel Dinescu descoperim constant înțelesuri noi. Reverii himerofile învăluie peisajele, asigurând muzicalitatea variatelor idei. Frisonul matein al unei abia rostite incompletitudini va fi întotdeauna fecund: “Ne topim ca-ntr-un vârtej de ecouri/ Și suntem gata să luăm forma propriilor noastre iluzii/ Sau a cuvintelor în care stă ascunsă orice taină.” (GALOP DE TOAMNĂ TÂRZIE).

ADRIAN ALUI GHEORGHE:

Omul fericit este cel care n-a ratat nici un drum.

Poetul fericit este cel care simte că a ratat toate drumurile.

Angela BACIU

MOTO:

„Scriitorul român se naște cu un pregnant simț al celebrității, înainte de a fi un trudit în niște ateliere obscure, acolo unde se plămădesc cărțile mari.. ”

Angela Baci - D-le Adrian Alui Gheorghe, felicitări pentru apariția acestei antologii, „Poezii alese”. Ce reprezintă pentru Dumneavoastră această carte?

Adrian Alui Gheorghe - Scriem cărțile în timp, secvențial, dna Baci. Dar din când în când trebuie să ne uităm în urmă, să dăm coerență evoluției noastre, să completăm portretul de etapă. Antologia de față adună poezie din nouă cărțile anterioare, după, douăzeci de ani de la debutul editorial. O antologie e și un instrument de lucru pentru critică, mai ales că evoluția scriitorului se petrece pe „scena literaturii”, cel puțin teoretic, sub interesul focalizat al criticilor literari care, în ce mă privește, au fost generoși în aprecieri...

A.B.- Sunt nume importante, și-i amintesc doar pe câțiva dintre cei care au scris despre Dvs.: Laurențiu Ulici, Nicolae Manolescu, Al. Cistelean,

Mircea A. Diaconu, Ioan Holban, Cornel Ungureanu, Gheorghe Grigurcu, Constanța Buzea, Marian Mincu, Gheorghe Mocuța... E o listă foarte lungă...

A.A.G. - Da, sunt critici și scriitori foarte importanți, avem „diagnosticieni” de calitate în poezia românească... Ne plângem, de multe ori, de calitatea „în general” a criticii, însă uităm contextul, adică o societate românească derutată, în disoluție, care „nu mai vrea nimic”, care se dă leșinată în brațele Europei fără să fie atentă la faptul că fără o zestre culturală consistentă Europa o să ne trateze cu dispreț. În Europa, despre care tot vorbim ca despre un El Dorado, nu ne așteaptă nimeni cu șoselele noastre cu hârtoape, nici cu fabricile ruginite, nici cu găunoșenia politică atât de evidentă. Acolo trebuie să mergem cu mândria unei istorii (dacă mai avem istorie! dacă mai avem mândrie!), cu o zestre de cultură, cu o populație în curs de civilizare. Cu ce-i civilizăm pe români? Cu manele? Cu discursurile unor Vădim, Becali sau alte apariții cu care ne intoxicăm intimitatea „televizionistică”? Cu o școală românească care trece din experiment în experiment, care trăiește din amintirea unor performanțe individuale și mai puțin din performanțele colective...? Că educația și cultura unui neam nu se văd în kilometri de culegeri de probleme rezolvate, ele se văd în civilizația străzii, în felul în care se comportă fiecare individ la serviciu, pe stradă, în curtea proprie...

Dar, să ne întoarcem la critica literară, că de aici pornisem parcă...! Da, m-am bucurat de aprecieri extrem de generoase din partea criticii literare, fără să fiu un răsfățat al acesteia... Dar Nicolae Manolescu m-a trecut „pe lista” deja celebră, Laurențiu Ulici a mizat pe mine de la primele texte pe care i le-am înmănat, Al. Cistelean a scris de câteva ori despre cărțile mele, chiar antologia de față se bucură de o prefață a acestui „diagnostician” real al poeziei de azi.

A.B.- Titlul „Poezii alese” pare provocator. Ați avut această intenție când l-ați ales?

A.A.G. - Da, poeziile sunt „alese”, vers cu vers, sper ca eventualii cititori să aprecieze coerența pe care am dat-o cărții, să vadă coerența evoluției mele în timp. Titlul are și un parfum de epocă, pentru că e vorba, în fapt, de o retro-perspectivă poetică care vine din mileniul doi și se înscrie în mileniul trei. Ce șansă pentru noi să călărim două milenii, două secole...!

A.B. - V-ați asumat vreun risc publicând acum această antologie?

A.A.G. - E riscul alpinistului care se întoarce din Himalaya sănătos și are surpriza să-și scrântească un picior pe stradă, în prima adâncitură...! Glumesc. Fiecare carte e un risc asumat, se zice. Riscul cel mare, pentru un autor, e să scoată cărți în mijlocul unei populații analfabete sau care vorbește altă limbă.

A.B. - O antologie presupune un bilanț. Considerați că ați ajuns la o vârstă care necesită antologării?

A.A.G. - Biologic am patruzeci și șapte de ani. E mult? Un scriitor, un artist rămâne la vârsta primelor sale manifestări artistice inspirate, toată viața nu face decât să nuanțeze obsesiile copilăriei. Primele cărți le scriem din talent, următoarele le scriem (și)

din știința scrierii. Cu fiecare carte devenim tot mai „perverși” ca autori, amănuntele depășesc fondul, ardem în mijlocul focului interior, dar ne place să ne privim cum ne chinuim.

A.B. - Ce v-a adus poezia în această viață?

A.A.G. - Cred că totul. Spunea cineva că matematica ne dă să mâncăm, iar poezia ne învață să trăim. Ca să deslușești frumusețea „matematicii vieții” trebuie, cred eu, să înveți să deslușești poezia fiecărei clipe. Poate să pară un truism, poate să pară facilă rostirea acestui adevăr, însă de prea multe ori ne credem mai deștepți decât emoția primară, curată și încercăm să complicăm un suflet care e o capodoperă de simplitate...

A.B. - Ce șanse mai are cartea de literatură română în perspectivă? Ce șanse acordați scriitorului român?

A.A.G. - Cartea de valoare va avea întotdeauna o șansă. Sau mai multe. Scriitorul de valoare, la fel. Un păcat al literaturii noastre este că scriitorul român se naște cu un pregnant simț al celebrității, înainte de a fi un truditor în niște „atelier” obscure, acolo unde se plămădesc cărțile mari. Abia de iese din „oul nedogmatic” patern (sau matern; nu mai contează), că scriitorul foarte tânăr se crede extrem de învățat, de deștept, de dotat, că poate să se ia de guler cu oricine e

cu un pas mai înainte...! Când Eugen Ionescu, Cioran, Eliade făceau scandal, în epocă, aveau niște argumente culturale bine asimilate, bine conturate...!

A.B. - Astăzi s-a discutat Ia „Casa cu Absidă”, la convocarea scriitorilor, despre modificările „Statutului Uniunii Scriitorilor”: au fost păreri pro și contra, s-a stabilit cine să susțină doleanțele acestora la București și altele. Cum comentați, din punctul de vedere al unui scriitor ce trăiește pe meleaguri... românești?

A.A.G. - Statutul Uniunii Scriitorilor este un document perfectibil, desigur. Depinde de noi toți să se întâmple asta. Uniunea Scriitorilor e mai mult, cred, decât o instituție interscriitoricească, este expresia solidarității de breaslă. Deși sună cam lemnos, cred că asta ar fi justificarea ei pe lumea asta. Scriitorul e

un individ vulnerabil într-o lume a agresivității și a analfabetismului în creștere, de aceea are nevoie de „un sindicat” care nu e nici „mironmitrea”, nici „nuștiucumhosu”. Cred că și îngerii din ceruri au un sindicat ca să se apere de împilările unor mucenici sau cuvioși care au luat cu jașca nu știu ce puteri de la magazinul de profil. Sunt și foarte multe pretenții în jurul U.S., sunt foarte multe doleanțe, sunt, de asemenea, cum ați observat foarte bine, multe frustrări, care se manifestă în public.

A.B. - Frustrările unora chiar nu au explicații plauzibile...

A.A.G. - Impresia cunoscătorilor și a necunoscătorilor e că Uniunea Scriitorilor este prea umflată, că are între membri mulți veleitari etc. O fi așa? Cine se crede genial să ridice primul piatra...! După părerea mea genial e numai Dumnezeu, că i-a făcut și pe geniali și pe negeniali după chipul și asemănarea sa...! Ar trebui ca fiecare scriitor, dincolo de nebunia personală, să fie conștient că e parte dintr-o castă. Dumnezeu îi pedepsește pe cei care își bat joc de talentul (sau talantul?) pe care Dânsul li l-a dat spre „folosință”. Un scriitor adevărat care a dat o recomandare unui netalentat sau veleitar ca să intre în Uniunea Scriitorilor, conform ultimelor buletine de știri de pe lumea ailaltă, va trebui să măture în Purgatoriul lui Dante, să frece o mie de ani cu perișta de dinți conștiința lui Celine pentru că a pactizat cu dușmanul sau să facă inventarul Bibliotecii Babei, acolo unde a fost bibliotecar Borges...

A.B. - Credeți că U.S.R. ar trebui să se „reformuleze”?

A.A.G. - Uniunea Scriitorilor ar trebui „să se reformuleze” zilnic, ca să-i mulțumească pe toți scriitorii care o compun, pe cei care nu au intrat încă „în structură”, pe cei care au murit din cauză că nu s-a reformulat „U.S.R.-ul” la timp, dar și pe cei care se vor naște cu intenția clară că Uniunea Scriitorilor trebuie, dacă nu distrusă, măcar reformulată...

A.B. - Ne apropiem de Europa?

A.A.G. - Da, tip-til, tip-til...! Întâi noi, după aceea și Uniunea Scriitorilor. Sau ar trebui invers? Ar trebui să facem o comisie, să analizeze chestiunea...

A.B. Președintele nou ales al U.S., Nicolae Manolescu, împreună cu echipa sa, va schimba ceva? Ce sperați?

A.A.G. - Eu aș începe, să fiu în locul Dumnealui, cu văruierea sediului Uniunii Scriitorilor, care arată destul de prăfuit, e șubrezit de atâta ideologie, e afumat de tămâierea atâtor personalități stalinisto-comuniste. Apoi aș mai găsi și altceva de făcut, problemele apar de la zi la zi.

A.B. - De ce nu sunt promovați și tinerii scriitori? Ar putea fi cooptați în anumite proiecte, pentru a fi pregătiți pentru anii ce vor urma?

A.A.G. - Să fie promovați, cine se opune? Trebuie căutat vinovatul care nu-i promovează și să fie amendat, arestat, împușcat...! Credeți că ar trebui să se ocupe de trebușoara asta președintele Băsescu? Guvernul? Parlamentul? Mama Omida? Mătușa Tamara? Gigi Becali? Tinerii scriitori (pot) să scrie, să publice, să facă programe, să citească, să candideze la orice funcție vor, să se însoare, să plece din țară nemulțumiți, să se întoarcă încărcăți de glorie...! Au o mulțime de oportunități, inclusiv aceea de a se rata când vor ei, cum vor ei. Gălăgia prea mare făcută în jurul unor ipotetice drepturi pe care le-ar avea și care ar fi ascunse într-un „depozit cu drepturi” din subsolul Uniunii Scriitorilor (sau sub Casa Poporului?) cred că îi deranjează chiar pe ei la scris. Și până la urmă ce mai înseamnă tinerețea asta de care se tot vorbește? Mă interesează prea puțin, când le citesc cărțile, dacă Dan Sociu sau Claudiu Komartin sau Dan Coman au câte 70 de ani sau că Ion Mureșan nu are nici 20...! Am găsit, în Pateric parcă, o replică la această chestiune: „Cine nu este bătrân la tinerețe, nu va fi tânăr la bătrânețe”. Restul e hărmălaie, bâlci...

A.B. - Apropiindu-ne de sfârșitul dialogului nostru, spunând că sunteți un om optimist, sunteți un poet fericit, împlinit?

A.A.G. - Omul fericit este cel care n-a ratat nici un drum. Poetul fericit este cel care simte că a ratat toate drumurile. Eu sunt undeva la mijloc, fericit că nefericirea mea și a altora a căpătat, prin mine, un oarecare sens.

(publicat în volumul „Mărturii dintre milenii”, ediție reeditată și revizuită, Ed.Limes, 2012)

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (164)

Corneliu STOICA

ISPAS FRENȚESCU, Iulia Elena - pictor. S-a născut la 13 mai 1975 în Galați. A absolvit Colegiul Universitar „Studium” Galați, specializarea Arte plastice și design vestimentar (1996); Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, Facultatea de Științe și Mediu, profil Fizică Informatică (2011) și Facultatea de Arte din cadrul aceleiași instituții de învățământ superior, profilul Arte plastice, decorative și design (2011). Master în arte vizuale la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” Iași, Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design, specializarea Arte plastice, clasa Conf. univ. dr. Cristian Neagoie (2014). Doctor în arte vizuale al Universității Naționale de Arte „George Enescu” Iași, Facultatea de Arte Vizuale și Design, specializarea Arte plastice, cu teza „Expresii vizual-plastice în peisajul cultural citadin”, coordonator Prof. univ. dr. Valentin Sava (2019). Membră a Asociației Internaționale iArt Iași (2016). Lucrează ca profesor de Educație vizuală/Educație plastică la Colegiul Național „Alexandru Ioan Cuza” Galați. Participări la expoziții de grup: Din 2015 participă

la Saloanele Filialei Galați a U. A. P. R.; „Omagiu lui Eminescu”, Galeriile Fundației Regale a Bibliotecii Centrale Universitare Iași (2014); Concursul internațional de creație plastică-lirică „Eminesciana”, Galeriile de Artă „Theodor Pallady”, Iași (2014, 2015); Festivalul Internațional A.R.T.E., Galeriile de Arte „N. N. Tonitza”, Iași (2014, 2015, 2016, 2017, 2018); Expoziția Internațională -Concurs „învingător prin artă”, Iași (2014); Concursul Internațional de Creație Vizuală „Aurel Băeșu”, Piatra Neamț (2014, 2015, 2016); Salonul internațional al profesorilor de arte vizuale, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, Chișinău (2014, 2015, 2016, 2018); Expoziția „Inima”, ediția a IV-a, Palas Mall, Iași, Sala Atrium (2014); Artiști gălățeni la Brăila; Galeriile de Artă Brăila (2014); Ritmuri contemporane - Artă și Tradiție în Europa, Palas Mall, Iași, Sala Atrium (2014); „Dragobete art.ro”, Sala Atrium, Palas Mall, Iași (2014, 2015, 2016, 2017), Galeriile de Artă „Victoria”, Iași (2018, 2019) și ediție online, Facebook (2021); „Identități ieșene”, Casa Corpului Didactic „Spira Haret”, Iași, Galeriile de Artă „Ion Neagoie” (2014, 2015, 2016); Salonul Național de Plastică Mică, Brăila (2015, 2016, 2021); Salonul anual internațional „Dialoguri interculturale și artistice, Iași (2015); „Fabricat în România”, Palas Mall, Iași, Sala Atrium (2015, 2016, 2017); „Careu de dame”, Palas Mall, Iași, Sala Atrium (2015, 2016, 2017) și Galeriile de Artă „Ion Neagoie” (2018, 2019); „Provocare din lumea virtuală și evadare în universul poeziei”, Galeriile Universității de Arte „George Enescu”, Iași (2015); „Dragobete - Pete de culoare”, Holul Universității „Dunărea de Jos”, Galați (2016); Expoziția Internațională „Empatii de o parte

și de alta a Prutului”, Iași (2016); „Călătorie inițiativă dincolo de limite”, Galeria „Cupola”, Iași (2016); „Natură și artă - Echilibra dinamic”, Galeria de Artă „Sala de marmură”, Iași (2016); Bienala Națională de Artă „Gheorghe Petrașcu”, Târgoviște (2016); Salonul Internațional de toamnă iART, Galeria BCU, Iași (2016); „Poveste de iarnă”, Palas Mall, Iași, Sala Atrium (2016/2017, 2017/2018);

„Portret și Autoportret”, ediția I, Casa Corpului Didactic „Spiru Haret”, Iași, Galeria „Ion Neagoe” (2018) și ediția a III-a online (2021); Expoziția interactivă pe internet „Identități ieșene” (2020); Expoziția Internațională „Eco plai air. Common borders. Common Solutions”, Galeria de Artă „David Kakabadze”, Kutaisi, Georgia (2021). Distincții: Premii pentru pictură la expozițiile „Dragobete art.ro” (2015, 2016, 2018, 2019); „Careu de dame” (2015, 2018, 2019); „Fabricat în România” (2015), „Poveste de iarnă”, (2018); Diplomă de excelență pentru compoziție la Festivalul Internațional A.R.T.E. (2014), Salonul Internațional al profesorilor de arte vizuale, Chișinău (2015); Diplomă de merit la Concursul Internațional de creație plastică-lirică „Eminesciana”, Iași (2014, 2015) etc.

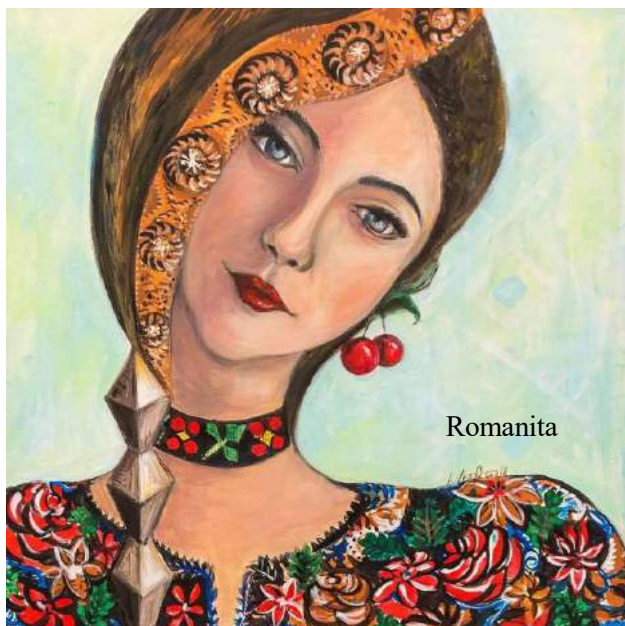
Iulia Frențescu practică pictura în ulei, acrilice și tehnici mixte, folosind de preferință pânza, dar apelând uneori și la placaj sau carton. Adesea, utilizează și colajul din hârtie de ziar sau amestecă

materia picturală cu nisip. Abordează teme într-un registru variat, de la cele mitologice, de evocare a unor momente semnificative din istoria recentă a poporului nostru, de prezentare a unor medii și structuri urbane, aspecte ale poluării și ale naturii în diferite anotimpuri, maternitatea, personaje din lumea circului, celebrarea sărbătorii iubirii la români, cultivarea portretului, până la cele axate pe motivul floral. În încărcătura metaforică sau simbolică a tablourilor sale există mult

sentiment, trăiri puternice, care izvorăsc din adâncul ființei artistei, preocupată în permanență ca imaginile plăsmuite de ea să fie expresive și să-i reflecte cât mai sincer stările sufletești prin care trece, ideile, gândurile și năzuințele la care aspiră. Chipul femeii revine frecvent în compozițiile sale, însoțit uneori de motive decorative, altele de elemente abstracte, întotdeauna însă aflate în armonie cu frumusețea fizică și interioară a protagonistelor, dar și cu tumultul, tensiunile și zbuciumul lăuntric provocate de duritățile vieții, de grijile zilnice ale acestora. Portrete ca cele din tablourile intitulate „Romanița”, „Ascunsă în visare”, „Emoții”, „Maria”, „Evadare”, „Nimfa” sunt admirabile. Formele sunt clar conturate printr-un desen precis, viguros, iar culoarea este așternută cu tușe consistente, având luminozitate și strălucire. Atmosfera autumnală din compoziția „Ramuri”, copacii, vegetația sunt în total acord cu starea de

Romanita

Colorând orasul

melancolie a personajului feminin. Pictorița insistă pe expresia fizionomică a personajelor, căutând să concentreze pe chipul acestora și trăsături care să le evidențieze dimensiunea psihologică, stările lor lăuntrice.

Una din temele importante din creația Iuliei Frențescu o constituie prezentarea unor aspecte ale peisajului cultural citadin din unele mari orașe de pe continentul european, precum Paris (Franța), Gdansk (Polonia) și Amsterdam (Olanda). Seria de lucrări din care fac parte „Monumentalitate”, „Grandoare”, „La Conciergerie”, „Străpungerea neantului”, „Fragmente de memorie”, „Structuri urbane”, „Colorând orașul”, „Orașe în culoare” este edificatoare în acest sens. Prima redă imaginea solemnă, încărcată de istorie a uneia din fațadele Muzeului Luvra, cea de la intrarea în Aripa Richelieu, cu multe elemente decorative (sculpturi, cariatide, coloane); „Grandoare” este inspirată de portalul central al fațadei vestice a Catedralei Notre Dame din Paris, monument impunător al arhitecturii gotice franceze timpurii; „La Conciergerie” immortalizează un remarcabil ansamblu arhitectonic parizian, cu aspect de fortăreață, care a servit în trecut ca primul palat regal, dar și ca închisoare și Tribunal revoluționar; „Străpungerea neantului” și „Fragmente de memorie” reprezintă configurarea în două versiuni ale aceluiași monument istoric, Turnul Eiffel; „Structuri urbane” aduce în prim plan cartierul de pe dealul Montmartre, cu clădiri relativ modeste dimensional, figurate în construcții geometrice, dominate în fundal de turla impunătoare a Catedralei

Sacre Coeur, construită între 1875 - 1914 în stil neobizantin; „Orașe în culoare” evocă într-o compoziție cu caracter decorativ peisajul urban olandez din Amsterdam, autoarea introducând în structura tabloului, prin intermediul colajului, și două portrete ale sale, făcute la vârste diferite, simbol, precizează ea, „al omului ca spectator, dar și ca făcând parte integrantă din spațiul cultural citadin „Colorând orașul” prezintă monumente de arhitectură specifice spațiului cultural al orașului Gdansk, totul structurat în două registre orizontale suprapuse, bazate pe contrast. Ceea ce remarcăm la aceste compoziții sunt nu numai felul cum artista reușește să redea specificul fiecărui vestigiu care i-a suscitât interesul, particularitățile arhitectonice, patina istorică, ci și modalitățile folosite pentru exprimarea perspectivei și dinamismului imaginilor, suprapunerile succesive des întâlnite, ritmurile obținute, echilibrul compozițional, gama cromatică mai sobră sau mai vioaie, folosită în funcție de realitățile de la fața locului.

Situându-și discursul plastic îndeosebi în zona figurativului, Iulia Frențescu este autoarea unor lucrări de un lirism mai mult reflexiv decât exploziv, care au capacitatea de a întreține un dialog coerent cu iubitorii de frumos, emoționând și făcându-i pe aceștia să vibreze și să trăiască clipe de adevărată satisfacție estetică.

Morphochroma

Nicolae Mantu și lumea celor care nu cuvântă (150 de ani de la nașterea pictorului)

După absolvirea cu medalia „Honoris Causa” a Școlii de Arte Frumoase din București (1894), unde a studiat cu Gheorghe Tattarescu (doar trei luni) și G. Dem. Mirea, pictorul Nicolae Mantu (n. 24 aprilie 1871, Galați - m. 8 septembrie 1957, Galați) a practicat timp de mai mulți ani grafica satirică, cultivând cu precădere desenul satiric-social în paginile unor ziare și reviste ale timpului, precum „Adevărul”, „Moftul român”, „Belgia Orientului”, „Moș Teacă”, „Tămâia”, „Jurnal țivil-cazon”, „Dimineața”, „Nea Ghiță”, „Zeflemeaua”, „Furnica” etc. Fără să abandoneze colaborarea la aceste publicații, în 1898 se îndreaptă către München, unde se înscrie la Academia Regală de Arte Frumoase, pe care o frecventează cu unele întreruperi. Din 1905 însă, până în 1912, nu va mai întrerupe cursurile, studiind cu profesorul Heinrich von Zügel, pictor animalier pentru care avea o deosebită admirație. În capitala Bavariei îl cunoaște pe Lascăr Vorel și este coleg cu Dimitrie Hârlescu, D. D. Stoica, Marius Bunescu, Stavru Tarasov și Samuel Mützner. Datorită lui Vorel colaborează cu desene și la revista

muncheneză „Der Komef”. Activitatea sa îi este apreciată și răsplătită la universitate cu mai multe distincții, între care Marea medalie de argint și Atelierul de compoziție, unde timp de un an a avut posibilitatea să lucreze având asigurate în mod gratuit tot felul de ustensile și ușurințe în realizările sale artistice.

La terminarea studiilor, profesorul Heinrich von Zügel i-a propus să rămână la München pentru a îmbrățișa cariera didactică, însă artistul nu a acceptat. În 1913 s-a reîntors în țară și s-a stabilit definitiv în orașul natal, Galați, unde s-a dedicat întrutotul picturii și unei mari pasiuni -vânătoarea. Îndeletnicirea aceasta din urmă nu a rămas fără ecou în opera sa. Ea s-a materializat în crearea unor lucrări de pictură cu caracter vânătoresc, precum și în realizarea unor desene publicate în revista „Carpații”, „Revista vânătorilor” și „Revista științelor veterinare”.

Nicolae Mantu a iubit foarte mult lumea celor care nu cuvântă, iar lucrările sale cu temă predominant animalieră pun în lumină calitățile artistului pentru redarea cu mijloace plastice a frumuseții animalelor, dar mai ales capacitatea de care dă dovadă în cunoașterea psihologiei acestora. Sunt remarcabile tablourile ca „Turmă de porci” (cunoscut și sub denumirea „Porci în pădure”), „Viței spre pășune”, „Cai la adăpat”, „Cu viței”, „Ora odihnei”, „Întoarcerea de la câmp”, „Căruță cu boi”, „Boi în pădure” etc., pictate în plein-air, în care se simte din plin influența picturii impresioniste. Uneori artistul este atent la pitorescul naturii, la redarea atmosferei poetice a priveliștilor imortalizate, alteori accentul cade pe animalele care populează tablourile, natura participând doar în plan secundar la viața lor. „Viței spre pășune”, de pildă, este un peisaj cu o largă perspectivă, natura este în plenitudinea forțelor sale, coroanele copacilor aproape că se împreunează, lăsând doar pe mici porțiuni să se zărească cerul de un albastru deschis. O țărancă, acoperită pe cap cu o basma roșie, își mână viței spre pășune.

Admirabile prin calitățile de culoare și desen, ca și prin felul în care Mantu se ridică dincolo de redarea numai a frumuseții fizice a animalelor și păsărilor sunt și pânzele reprezentând câini și păsări („Rok”, „Havana”, „Cățelul alb”, „Capete de câini”, „Flox”, „Sitari”). În unele, pasta este lisă, întinsă uniform pe suprafața suportului, în altele însă peninsula se

Cai la adăpost

înmulțesc, iar imaginea obținută devine mai vioaie. Aceleași calități de bun desenator și colorist, aceeași precizie în surprinderea mișcării animalelor și păsărilor sunt vizibile și în tablourile care reprezintă scene de vânatoare. Nimic nu este distonant în aceste lucrări, fiecare gest este bine gândit, bine studiat. Concentrarea cu care vânătorul își urmărește prada („La pândă”, „Vânatoare de capre”), goana câinilor de vânatoare, toate contribuie la crearea unor ansambluri armonioase, magistral așezate în pagină. În naturile moarte, inclusiv în cele cu vânat, pictorul este preocupat de redarea consistenței materiale a obiectelor. Culoarii îi este asigurată o solidă osatură prin desen. Pensulația este când netedă, când în tușe scurte, energice („Natură statică cu raci”, „Vânat”, „Natură statică cu gutui”).

Desenele publicate de-a lungul anilor în revistele „Carpații”, „Revista științelor veterinare” și „Revista vânătorilor” se înscriu, prin tematica lor, în profilul specific al acestor publicații. În cele mai multe cazuri ele ilustrează copertile publicațiilor respective, dar și unele povestiri apărute în paginile lor. Ele reprezintă scene cinegetice, câini de vânatoare surprinși singuri sau însoțindu-i pe stăpânii lor, păsări, lupi, cai cu călăreți, care cu boi, păstori, turme de oi etc. Din colecția revistei „Carpații” (vânatoare, pescuit, chinologie), cităm câteva titluri de lucrări: „Martie”

(nr. 3/1933), „Crăciun vânătoresc” (nr. 12/1933), „Spre casă” (nr. 1/1937), „Vânător de sitari” (nr. 3/1938), „Păsările ne sunt prieteni” (nr. 7/1938), „Copoi adulmecând o potârniche” (nr. 8/1938), „Ucenici la vânatoare” (nr. 10/1938), „Copoi urmărind un iepure” (nr. 5/1939), „Vânatoare cu copoi” (nr. 11/1939), „Colindători” (nr. 12/1939), „Vin din țara mea” (nr. 3/1943), „Lup rănit” (nr. 11-12/1943).

Reținem și câteva titluri din „Revista vânătorilor”: „Mistreț atacat de lupi” (nr. 1/1943), „Păsări în baltă” (nr. 4/1943), „Vânătorul și ucenicul său” (nr. 10/1943), „Potârniche în lan” (nr. 7-8/1945), „Câini de vânatoare” (nr. 8/1948).

Dincolo de motivele asupra cărora se oprește artistul, impresionează în aceste desene peisajul deosebit de frumusețe al patriei noastre, fie că este el din zone montane, colinare sau acvatice. Mantu se bucură în fața spectacolului mirific al naturii și cu calitățile sale de bun observator și desenator rapid și precis, își exteriorizează trăirile în lucrări care, iată, și peste ani, privite în paginile revistelor amintite, continuă să stârnească interesul și să emoționeze. Nu întâmplător, un cunoscut al său, avocatul Gheorghe Stoescu, care l-a însoțit pe artist de multe ori la partide de vânatoare, spunea că pentru pictor această îndeletnicire a fost mai mult un pretext, fiindcă ceea ce-l fascina mai mult era „graiul culorilor din natură”.

Rok (câine de vânătoare)

Sitari

Pictor al omului, dar mai ales al lumii celor care nu cuvântă, Nicolae Mantu a lăsat în urma sa tablouri memorabile prin care și-a exprimat dragostea pentru această lume, fiind considerat unul dintre cei mai mari pictori animalieri din arta românească. Păcat că multe din tablourile sale au ars în incendiile provocate de bombardamentele trupelor germane în retragere în

timpul celui de-al doilea război mondial. Dar și numai cele care au rămas și se păstrează în patrimoniul Muzeului de Artă Vizuală din Galați și în colecții particulare sunt edificatoare pentru punerea în valoare a contribuției pe care artistul a avut-o la dezvoltarea picturii animaliere.

Vânătoare în baltă

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: COSTEL FOTEA
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: Viorel Sandu

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

c 2021- Anul Tudor Vladimirescu - Citate - p.2; Sărbători Pascale - Citate - p.3,4,5; Traista cu tradiții, autor Dan Horgan- p.6,7,8,9; Obiceiuri și sărbători de primăvară, autor Laura Panaitescu- p.10,11,12; Obiceiul agrar „Tânjaua de pe Mara”, autor Grigore Simionca - p.13,14; Geopolitica unui țar perturbat și soarta țărilor române 1821- p.15,16,417,18; Istoria orașului Galați, autor Paul Păltănea - p. 19,20,21,22; Frământări social-politice, autor Florin Constantiniu - p.23,24,25; Perioada fanariotă și invaziile rusești, autor Nicolae I. Arnăutu - p.26; Domnul Tudor, autor Nicolae Bacalbașa - p.27,28; Istoria loviturilor de stat în România, autor Alex Mihai Stoenescu- p.29,30,31; Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse, autor G. Bezviconi- p.32,33; Răscola grecilor, A.D.Xenopol- p.34,35,36; Coregrafii - Anca Giurchescu, autor Ioan Horujenco - p.36,37; Școala de Arte - clasa Foto - p.38; Cronică de Octavian Mihalcea - p.39,40; Interviu cu Adrian Alui Gheorghe, realizat de Angela Baciu - p.41,42,43; Dicționar artiști plastici gălățeni, autor Corneliu Stoica – p.44,45,46; Morphochroma, autor Corneliu Stoica – p.47,48,49;

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galati*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției.

Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

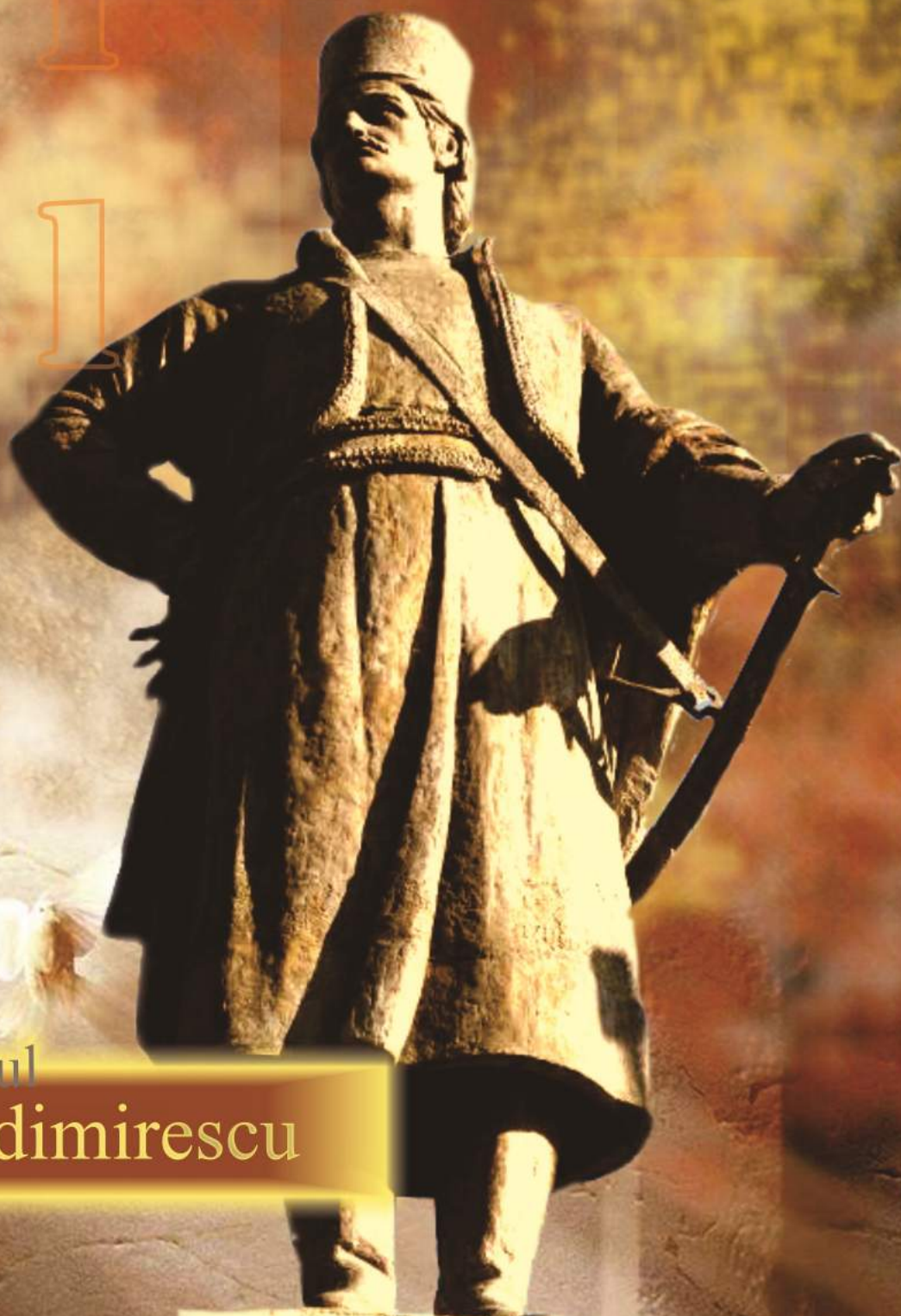

Pe steagul lui Tudor ridicat la Padeș pentru dezrobire și dreptate se reprezintă Sfânta Treime, semnul atotputerniciei și a dreptății, Sfântul mucenic Theodor Tiron, patronul lui Tudor; Sfântul Gheorghe, omorătorul balaurului - simbol al relelor; apoi dedesubt Steaua Țării Românești - vulturul cu Cruce'n plisc și câteva versuri arătând că tot norodul românesc invocă singurul sprijin care i-a mai rămas și-l crede eficace, al Sfintei Treimi.

1821

2021

anul

Tudor Vladimirescu

ANUL TUDOR VLADIMIRESCU

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel.-Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro-revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro